

D50

Dag van het sportonderzoek 2011

Abstractboek

www.dso2011.nl

Dag van het sportonderzoek

Abstractboek

**Hogeschool van Amsterdam
Vrijdag 4 november 2011**

Uitgever	Hogeschool van Amsterdam Domein Bewegen, Sport en Voeding Dr. Meurerlaan 8 1067 SM Amsterdam
Omslag	Margot de Vries
Vormgeving	Reclamestudio Sjeep
Uitgave	2011, 1e druk

Met speciale dank aan

ATHENAEUM ^{AM} BOEKHANDEL

Wegens succes geïmprolongeerd

Het Mulier Instituut heeft oktober vorig jaar de eerste Dag van het sportonderzoek georganiseerd. Met een druk programma bestaande uit een plenaire inleiding, parallelsessies met 88 onderzoekspresentaties, sportclinics en tot slot een debat, was het een groot succes. Voor dit congres kwamen ongeveer 275 mensen op de been en uit de evaluatie blijkt dat, het als zeer positief is ervaren. De Dag van het sportonderzoek is vorig jaar met een keurige 7,4 beoordeeld en 99% van de deelnemers vond het voor herhaling vatbaar. De tweede editie kon dus niet uitblijven. Het domein Bewegen, Sport en Voeding van de Hogeschool van Amsterdam heeft deze taak op zich genomen, onder auspiciën van het Mulier Instituut en het NISB.

De opzet van de tweede editie is in grote lijnen vergelijkbaar met de eerste, maar een evaluatie is niet voor niets, dus zijn er enkele aanpassingen in het programma aangebracht. Meer tijd voor de presentaties in de parallelsessies, terwijl het inhoudelijke programma is ingekort zodat de dag niet te lang duurt. Voor de afsluiting is gekozen voor een meer informele afronding.

De parallelsessies bestaan weer uit de meest uiteenlopende onderwerpen. Toch is er ook één thema dat wat meer aandacht krijgt. Het gaat om de delicate relatie tussen sportonderzoek en sportbeleid. Dit thema staat centraal in de keynotes van Jet Bussemaker en Barrie Houlihan, en ook tijdens het DSO-debat dat gehouden wordt in een dubbele parallelsessie.

Het programma bevat ook nieuwe elementen. Een mooie toevoeging is de uitreiking van de NKS Boymansprijs voor de beste dissertatie op het gebied van sport en bewegen, en de daarmee verwante aanmoedigingsprijs voor de beste scriptie. Het is een goede zaak dat het NKS Boymansfonds de Dag van het sportonderzoek heeft gekozen als podium voor de uitreiking van deze prijzen. Het onderstreept het brede en unieke karakter die deze dag heeft voor het sportonderzoek in Nederland. Ook voor de presentatie van een nieuwe uitgave in de Sport & Kennisreeks over sportlectoren en sportonderzoek aan het hbo, wordt om die reden graag tijd ingeruimd. Datzelfde geldt voor een subsidiesessie van ZonMw. De Dag van het sportonderzoek biedt een uitgelezen gelegenheid voor dit soort initiatieven.

Dit jaar zijn het aantal inschrijvingen en de ingediende abstract ongeveer net zo groot. Dat betekent dat er in één jaar tijd veel onderzoek is verricht in de sport en dat de belangstelling om kennis en ervaring te delen onverminderd groot is. Dat moet een prima uitgangspunt zijn voor een geslaagde dag!

Jan Janssens, Lector Sportbusiness en Development

Inhoud

Met speciale dank aan	2
Voorwoord	3
Praktische informatie	5
Programma	6
Sportclinics	7
Gast sprekers	8
ZonMw subsidiesessie	10
Uitreiking NKS Boymansprijzen	10
DSO debat: Sportonderzoek en sportbeleid	11
Abstracts	13
Index	90
Ruimte voor aantekeningen	91

Praktische informatie

Badges

Wij verzoeken u om uw badge de gehele dag te dragen, het is uw toegangsbewijs tot de plenaire lezingen, de parallelsessies en de lunch. Indien u zich heeft ingeschreven voor het diner, is dat voor de organisatie herkenbaar door de kleur sticker op uw badge. U kunt uw badge na afloop inleveren bij de centrale informatiebalie.

Betalingen

Geregistreerde deelnemers die nog niet betaald hebben, worden verzocht bij de centrale balie hun deelnemersgeld alsnog te voldoen. Dit bedraagt € 125,- voor deelnemers die zich voor 1 augustus 2011 hebben ingeschreven en € 175,- voor deelnemers die zich daarna hebben ingeschreven. Studenten betalen een tarief van € 50,-. De prijs is inclusief congresmap, lunch en borrel.

Centrale informatiebalie

In de hal bij de hoofdingang van het gebouw is een centrale informatiebalie ingericht. Tijdens de dag kunt u hier terecht met uw inhoudelijke en praktische vragen over de Dag van het sportonderzoek.

Eten en drinken

Lunch, borrel en diner vinden plaats in het restaurant, bij binnenkomst aan uw linkerhand. Ook de koffie- en theepauzes vinden in het restaurant plaats. Gedurende de dag is er tijdens de pauzes onbeperkt koffie, thee en water verkrijgbaar in het restaurant. Het is niet toegestaan eten en/of drinken mee te nemen in de zalen en lokalen. Flesjes of bidons met water zijn in de zalen wel toegestaan.

Garderobe

Er is een onbewaakte garderobe beschikbaar in de kleedkamers, bij binnenkomst aan uw rechterhand. Deelnemers aan de clinics kunnen gebruik maken van de kleedkamers achter de kluisjes tegenover zaal 1 en 2. Voor alle deelnemers aan de Dag van het sportonderzoek geldt: laat waardevolle voorwerpen niet onbeheerd achter en gebruik van de garderobe is op eigen risico.

Rookbeleid

Roken is in het gehele gebouw niet toegestaan.

Verloren en gevonden voorwerpen/schade

Wilt u zo vriendelijk zijn gevonden voorwerpen bij de centrale informatiebalie af te geven? De Hogeschool van Amsterdam en de congresorganisatie zijn niet aansprakelijk voor diefstal, verlies of ongevallen in en om het gebouw. Deelname aan iedere activiteit van het programma gebeurt op eigen risico. Géén van de deelnemers is verzekerd tegen lichamelijk letsel of materiële schade, opgelopen tijdens en door sportbeoefening.

Programma

De Dag van het sportonderzoek wordt geopend door dagvoorzitter Cees Vervoorn, lector Topsport en Onderwijs UvA/HvA gevolgd door het welkomstwoord van de voorzitter van het Domein Bewegen, Sport en Voeding, Jacomine Ravensbergen. De inleiding wordt verzorgd door Jet Bussemaker, rector Hogeschool van Amsterdam en de plenaire bijeenkomst wordt afgesloten door een keynote van Barrie Houlihan, professor leerstoel sportbeleid van de Loughborough University. Hierna zullen de parallelle sessies beginnen. Deze zijn verdeeld over twee dagdelen. Tijdens de parallelle sessies worden bijna 90 abstracts gepresenteerd. Tussen de twee parallelle sessies wordt een lunch geserveerd in het restaurant. Aan het einde van de dag wordt afgesloten met een gezamenlijke cocktail en de uitreiking van de NKS Boymansprijzen. Hierna kunnen de mensen die zich hebben opgegeven voor de clinics sportief aan de slag. Tot slot is er een afsluitend buffet voor de deelnemers die dit van tevoren hebben gereserveerd.

De Hogeschool van Amsterdam organiseert de Dag van het sportonderzoek in nauwe samenwerking met andere organisaties uit het veld van het sportonderzoek en -beleid. De Dag van het sportonderzoek is de eerste van een drieluik van congressen waar kennisuitwisseling in de sport centraal staat. De andere twee dagen zijn het congres Sport, Wetenschap en Technologie van InnoSportNL en de Stichting Sports and Technology, op 15 november 2011, en het Sportmedisch Wetenschappelijk Congres dat wordt georganiseerd door de Vereniging Sportgeneeskunde op 1 en 2 december 2011.

- 08.15 - 09.15 uur: Inschrijving en koffie.
- 09.15 - 09.20 uur: Welkom door Jacomine Ravensbergen,
domeinvoorzitter Bewegen, Sport en Voeding.
- 09.20 - 09.40 uur: Inleiding Jet Bussemaker,
rector Hogeschool van Amsterdam, oud-staatssecretaris Sport.
- 09.40 - 10.10 uur: Keynote Barrie Houlihan,
hoogleraar Sportbeleid Loughborough University.
- 10.10 - 10.30 uur: Vragen en discussie.
- 10.30 - 11.00 uur: Koffiepauze.
- 11.00 - 13.00 uur: Parallelsessies 1e ronde.
- 13.00 - 14.00 uur: Lunchpauze.
- 14.00 - 16.00 uur: Parallelsessies 2e ronde.
- 16.00 - 17.00 uur: Cocktail.
 - uitreiking Boymansprijzen.
 - presentatie boek Sport en Kennis.
 - slotwoord Koen Breedveld, directeur Mulier Instituut.
- 17.00 - 18.30 uur: Clinics sport en bewegen.
- 18.00 - 20.30 uur: Buffet.

Dagvoorzitter: Cees Vervoorn, lector Topsport en Onderwijs

*Onder voorbehoud van wijzigingen.

Sportclinics

Aan het einde van de dag vinden in de verschillende sportzalen van het Domein Bewegen, Sport en Voeding sportclinics plaats. Als u zich hiervoor heeft ingeschreven, kunt u gebruikmaken van de kleedkamers en u vervolgens melden bij de betreffende zaal. De zalen worden bekendgemaakt op een inlichtingenbord bij de centrale balie.

Urban Running

Deze nieuwe vorm van je voortbewegen in een stedelijke ruimte in nu vertaald naar een meer beperkte ruimte als een gymzaal. Daarin worden allerlei attractieve vormen met elkaar bedacht en uitgevoerd. Uiteraard is daarbij het materiaal en de opstelling van belang. Een vorm van gecontroleerd 'apekooien': uitdagend, spannend en attractief.

Bounz

In het gebouw waarin meer dan 30 jaar de ALO was gevestigd is nu een hypermoderne vorm van bewegen geïntroduceerd: Bounz. Het geheel zal worden begeleid door deskundigen die de vele vormen van springen op elastische ondergronden – geschakelde trampolines – tot kunst verheven hebben. Door de veerkracht zijn meerdere bewegingsvormen mogelijk die op een strakke en straffe ondergrond meer kracht en inspanning vereisen. Maak kennis met deze nieuwe vorm van bewegen in het eerste centrum van Europa.

Moderne dans

Onder de bezielende leiding van de dansdocente – Alexandra Hoekman – kunt u kennismaken met vormen van moderne dans. Er zal worden gezorgd voor aangepaste muziek ter ondersteuning van het dansen. Deze workout geeft u het plezier en het bevrijdende gevoel zoals alleen Isadora Duncan dit kon tonen. Door het gebruik van spiegels is zelfcorrectie mogelijk, naast de deskundige aanwijzingen van de docente.

Openingswoord **Jacomine Ravensbergen**

Zij studeerde geneeskunde in Leiden en werkte na haar artsexamen bij het UMC Utrecht. Zij was universitair docent en deed promotieonderzoek naar stroming, vormverandering en atherosclerose in (hersenv)aten. Zij werkte daarna bij ZonMw aan onderzoeksprogramma's en praktijkprojecten op het gebied van bewegen, sport en voeding en was hoofd Kennis, Innovatie en Implementatie. Voor haar overstap naar de HvA was zij bij ZonMw lid van het MT en gaf leiding aan het cluster Preventie/Publieke gezondheid. Daarnaast was en is zij betrokken bij de roeisport, als roeier, coach, bestuurder, official en bij de bids en organisatie van de WK's op de Bosbaan. Zij was umpire op verschillende wereldkampioenschappen en de Olympische Spelen in Beijing en is sinds 2 jaar lid van de Umpiring Commission bij de FISA. Jacomine Ravensbergen is vanaf 1 september 2010 voorzitter van het domein Bewegen, Sport en Voeding van de Hogeschool van Amsterdam.

Dagvoorzitter **Cees Vervoorn**

Hij is sinds februari 2010 als Lector Topsport en Onderwijs werkzaam voor de UvA en HvA. Daarvoor was hij (vanaf 1999) directeur van de ALO Amsterdam en voorzitter van het Domein Bewegen, Sport en Voeding van de HvA. Als lector heeft hij als opdracht het verbinden, verbreden en versterken van praktijk en onderzoek zowel binnen Amsterdam als binnen Nederland. Hij doet dit o.a. voor de VU, Inholland, het ROC van Amsterdam en de Olympische ambitie van Amsterdam. Cees Vervoorn is zelf actief zwemmer geweest op de Spelen van 1976, 1980, 1984 en actief coach in 1988 en 1992. In 1996 en 2000 was hij Chef de Mission van de Paralympische ploeg van Nederland. Als afgestudeerd bewegingswetenschapper aan de VU is hij altijd bezig geweest met topsport en onderzoek. Tijdens zijn promotie aan de UU (The neuro-endocrine effects of Exercise and Training), zijn werk bij NOC*NSF (Body-of-Knowledge) en zijn huidige werkzaamheden bij de HvA (Sectorplan Hoger Onderwijs en Sport), is het een terugkerend onderwerp binnen zijn werkzaamheden.

Keynote **Jet Bussemaker**

Ze werkte als wetenschappelijk onderzoeker aan de Universiteit van Amsterdam en was Tweede Kamerlid voor de PvdA, maar is vooral bekend geworden als staatssecretaris van VWS, verantwoordelijk voor het sportbeleid van de rijksoverheid, in het vorige kabinet. Vandaag de dag is Jet Bussemaker rector van de Hogeschool van Amsterdam. In die rol propageert zij meer aandacht voor onderzoek in het hbo. Ze weet waar ze het over heeft. Ze heeft zelf veel onderzoek gedaan, maar ook onderzoeksopdrachten verstrekt aan anderen en onderzoeksresultaten benut om beleid te onderbouwen en bij te sturen, te bekritisieren of te legitimeren. Uit die ervaringen zal zij putten wanneer zij tijdens de dag van het sportonderzoek een inleiding verzorgt over de delicate relatie tussen (sport)onderzoek en (sport)beleid.

Keynote **Barrie Houlihan**

Loughborough University is in Engeland 'the place to be' voor sportonderzoekers en -wetenschappers. Daar bekleedt professor Houlihan de leerstoel Sportbeleid. Op zijn vakgebied geniet hij een grote reputatie. Van zijn hand verschenen talloze sportsociologische en -bestuurskundige publicaties. Sportbestuur en beleidsontwikkeling in de sport zijn daarin de belangrijkste aandachtsgebieden. Behalve in de sfeer van onderzoek en onderwijs verdiende hij zijn sporen ook in een veelzijdige adviespraktijk.

Hij werkte onder meer voor de Britse overheid, UK Sport, Sport England, de Youth Sport Trust, de Europese Commissie, de Raad van Europa en het WADA. Houlihan is een veelgevraagde spreker op congressen in binnen- en buitenland. In Amsterdam zal hij het gaan hebben over de relatie tussen sportonderzoek en sportbeleid tegen de achtergrond van de Olympische Spelen die volgend jaar in Londen worden gehouden.

Slotwoord **Koen Breedveld**

Hij is directeur van het W.J.H. Mulier Instituut, centrum voor sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek. Hij doorliep van 1982 tot 1985 de HEAO. Na enkele jaren als controller te hebben gewerkt, ging hij in 1990 Vrijetijd-wetenschappen studeren aan de Universiteit van Tilburg. In 1999 promoveerde hij op het proefschrift 'Regelmatig onregelmatig. Spreiding van arbeidstijden en de gevolgen voor vrijetijd en recreatie'. Van 1998 tot 2007 werkte hij bij het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP). Binnen het SCP was

hij verantwoordelijk voor het onderzoek naar de tijdsbesteding. Daarnaast was hij initiatiefnemer van het project Rapportage Sport en hoofdredacteur van de gelijknamige boeken die verschenen in 2003, 2006 en 2008. In maart 2007 trad hij toe tot de directie van het Mulier Instituut, eerst als adjunct directeur en sinds mei 2008 als algemeen directeur. Zijn bijzondere aandacht gaat uit naar trends en ontwikkelingen in de wereld van de sport.

ZonMw subsidiesessie: € 1.000.000,- beschikbaar voor onderzoek sport, bewegen en gezondheid

Marja Westhoff en John Krol, ZonMw

Nelly Voogt, Vereniging voor Sportgeneeskunde

E-mail: westhoff@zonmw.nl

Het subsidieprogramma Sport, Bewegen en Gezondheid wordt verlengd tot eind 2013. Het ministerie van VWS heeft een aanvullend budget van 1 miljoen euro beschikbaar gesteld voor onderzoek dat direct toepasbare kennis oplevert op het gebied van sportgezondheidszorg. ZonMw is de organisatie die in opdracht van het ministerie de subsidiepot voor gezondheids-onderzoek beheert en verdeelt. Nog dit najaar zal een nieuwe call voor het programma SBG uitgaan en kunnen onderzoeksvoorstellen worden ingediend.

In een speciale subsidiesessie zal ZonMw met medewerking van de Vereniging voor Sportgeneeskunde toelichting geven op het programma en de procedure. Hoe zit de regeling in elkaar? Wat zijn de prioriteiten in het programma? Wie komen in aanmerking voor subsidie? Aan welke voorwaarden moeten projecten voldoen? Wat zijn de deadlines? Deze en andere vragen komen aan bod in een interactieve sessie.

In de subsidieprogramma's van ZonMw wordt stevast veel aandacht gevraagd voor aansluiting op de praktijk en voor implementatiemogelijkheden van nieuwe kennis en inzichten. Deze aspecten krijgen dan ook bijzondere aandacht tijdens de sessie. Na afloop van de presentatie zal ruime gelegenheid zijn voor het stellen van vragen.

Uitreiking NKS Boymansprijzen

Een bijzonder moment tijdens de tweede Dag van het sportonderzoek is de uitreiking van de NKS Boymansprijzen voor een dissertatie en een scriptie op het vlak van sport en bewegen. Deze NKS Boymansprijzen hebben een traditie die teruggaat naar de vorige eeuw. In de jaren zeventig werd ter gelegenheid van het zilveren jubileum van Mgr. P.J. Boymans als Nationaal Sportadviseur van de Nederlandse Katholieke Sportfederatie het 'NKS Boymansfonds' ingesteld. De middelen uit dat fonds worden aangewend om wetenschappelijk onderzoek en studie naar de betekenis van sport, lichamelijke opvoeding en recreatie, en de maatschappelijke betekenis ervan, te bevorderen. Dat gebeurt onder meer door de jaarlijkse uitreiking van de NKS Boymansprijs voor een dissertatie (of een daarmee gelijk te stellen manuscript) en van een Aanmoedigingsprijs voor een scriptie. De dissertaties en/of scripties moeten handelen over een aspect van de sport, de lichamelijke opvoeding, de bewegings- c.q. sportieve recreatie en daarmee samenhangende maatschappelijke achtergronden. Zowel Nederlandse als Nederlandstalige Belgische publicaties komen in aanmerking. De gelukkige winnaars valt behalve de eer ook een geldbedrag van € 1.250,- respectievelijk € 450,- ten deel.

In het verleden zijn de prijzen voor de beste dissertatie onder andere gewonnen door Frank Backx, Maarten van Bottenburg, Marijke Taks, Nicolette van Veldhoven, Agnes Elling, Lars Borghouts en Esther Rutten. Met de aanmoedigingsprijzen werden onder meer Bart Vanreusel, Erik Lenselink, Paul Duijvestijn en Mirjam Stuy verblijd.

Tijdens de plenaire afronding van de Dag van het sportonderzoek worden de prijzen voor 2011 uitgereikt door emeritus hoogleraar Han Kemper.

DSO debat

Sportonderzoek en sportbeleid

*Jan Janssens en Wilko de Graaf, Kenniskring Sport, Management en Ondernemen,
Hogeschool van Amsterdam*

Peter Hopstaken, Sport Knowhow XL

E-mail: j.w.janssens@hva.nl

“Ik ben al blij als ik mijn vergaderstukken goed kan lezen. Ik ben dan altijd blij als daar een dik rapport bij zit. Dat kan je dan mooi overslaan!”

“We hebben een bibliotheekje, maar als collega’s onder elkaar noemen we dat een verzameling oud papier.”

Deze uitspraken van beleidsmakers, opgetekend in de Kennisagenda Sport 2011-2016 die vorig jaar in opdracht van het ministerie van VWS door het Mulier Instituut en ZonMw werd opgesteld, zullen bij veel onderzoekers waarschijnlijk de wenkbrauwen doen fronsen. Kennelijk wordt in de beleids sfeer niet altijd evenveel waarde gehecht aan onderzoek en worden hun rapporten gemakkelijk ter zijde gelegd. Hebben de onderzoekers dat aan zichzelf te danken, of maken de betreffende beleidsmakers zich er te gemakkelijk van af? Wat zullen de beleidsmakers trouwens van deze quotes vinden? Zullen de meesten zich hierin herkennen? Of is het een karikatuur? De relatie tussen onderzoek en beleid is een delicate. Onderzoekers willen graag in alle onafhankelijkheid te werk gaan, maar zijn afhankelijk van subsidie- en opdrachtgevers die onderzoek willen benutten om hun beleid te onderbouwen, bij te sturen of te evalueren. Beleidsmakers willen snel en duidelijk antwoord op concrete vragen, maar onderzoekers wijzen op de complexiteit van een probleem en de noodzaak om dat van alle kanten te bekijken. Ze zijn vaak voorzichtig in hun uitspraken en houden slagen om de arm. Beleidsmakers beklagen zich nog wel eens over de ivoren torens van waaruit de wetenschap wordt bedreven. Onderzoekers verzuchten op hun beurt nog wel eens dat opdrachtgevers niet echt geïnteresseerd zijn in hun werk en dat dat daarom nogal makkelijk in de bureaulade verdwijnt. Maar is dat nu de realiteit, of is dat een karikatuur daarvan? Hoe gaan beleidsmakers en onderzoekers in de sportwereld met elkaar om? Wat vinden zij van elkaar? Hoe beoordelen zij elkaars werk?

In een speciale discussiesessie wordt stilgestaan bij de precaire relatie tussen onderzoek en beleid. De uitkomsten van een recente enquête over dit thema, uitgezet onder beleidsmakers en onderzoekers, worden gepresenteerd en bediscussieerd.

Organisatie

De Dag van het sportonderzoek wordt georganiseerd door het Kenniscentrum van het Domein Beweging Sport en Voeding i.o. van de Hogeschool van Amsterdam.

Jan Janssens
Marjon Kluiters
Pim de Vries

Danny Barnhoorn
Daan Hendriks
Danny Ramaker
Tim Henckens

Themacoördinatoren

In het programma van de Dag van het sportonderzoek worden de verschillende presentaties langs thematische lijnen geclusterd in parallelsessies, die worden voorgezeten door de hieronder genoemde personen. Voor de thema's Sport en recht en Sporttoerisme werden geen abstracts ingediend en voor Marketing en communicatie slechts een enkele. Aan deze thema's zullen geen (aparte) sessies worden gewijd.

Trends in sport en bewegen:	Annet Tiessen.
Stimulering sport en bewegen:	Marian ter Haar.
Ruimte en accommodatie:	Mark van den Heuvel.
Sportbeleid en -implementatie:	Henk Hille.
Bestuur en organisatie:	Jan Janssens.
Evenementen:	Egbert Oldenboom.
School en sport:	Johan Steenbergen.
Sport en welzijn:	Nanne Boonstra.
Topsport en talentontwikkeling:	Cees Vervoorn.
Sport en gezondheid:	Janine Stubbe.
Sport en economie:	Erik Puyt.
Sport en recht:	Pim de Vries.
Sportgeschiedenis:	Sjoerd van Tiel.
Training en coaching:	Remco Koopmeiners.
Communicatie en marketing:	Wilko de Graaf.
Sporttoerisme:	Bert Anvelink.

Abstracts

Er zijn voor de Dag van het sportonderzoek 2011 in totaal 85 abstracts ingediend. Hierna worden deze abstracts alfabetisch geordend (op naam van de auteur die de presentatie verzorgt) weergegeven. In het programma van de dag worden de verschillende presentaties thematisch geclusterd in parallelsessies. De indeling van de parallelsessies is te vinden in een bijlage bij dit abstractboek.

Amsterdams onderzoek naar bewegen en sport op school, wat levert 3 + 2 op?

Auteur: Bax, H., Hogeschool van Amsterdam

Co-auteur: Wiewel, S.

E-mail: h.h.t.bax@hva.nl

Introductie

De ALO van de Hogeschool van Amsterdam (HVA) voert samen met de lerarenopleidingen LO en lectoraten van de vijf andere hogescholen, de KVLO, het Mulier Instituut en de Kennispraktijk voor Sport, Onderwijs en Gezondheid onderzoek uit naar meer en beter onderwijs in bewegen en sport op en rondom school. Wat is de waarde van wekelijks 3 lessen bewegingsonderwijs door een vakleerkracht en 2 uur naschools sportaanbod aan kinderen van basisscholen op hun bewegingsniveau (kwaliteit) en het halen van de beweeg- en/of fitnorm (kwantiteit)? Het onderzoek op twee scholen in Amsterdam maakt deel uit van de pilot waarin de onderzoeksinstrumenten op betrouwbaarheid en validiteit getest worden. In deze fase is daarom ruime aandacht voor achtergrondvariabelen van kinderen en scholen.

Methode

In het onderzoek zijn leerlingen van groep zeven van een Amsterdamse school met vakonderwijs en een ruim naschools sportaanbod, en een school waar de kinderen wekelijks alleen twee keer drie kwartier les krijgen van hun eigen groepsleerkracht getest. Daarvoor zijn zes bewegingsituaties van verschillende leerlijnen uit het leerlingenvolgsysteem Belevés gebruikt. Bovendien vullen de leerlingen een vragenlijst in. Deze wordt tweemaal afgenomen (test-hertest). Voorts wordt een vragenlijst en een semi-gestructureerd interview afgenomen bij een vertegenwoordiger van de school, die zicht heeft op de achtergrondvariabelen. De gegevens zijn verzameld in de maanden april tot en met juli 2011.

Resultaten

Uit de eerste analyse van de data wordt duidelijk dat de leerlingpopulatie van de twee Amsterdamse scholen erg verschillend is. De school met veel aandacht voor bewegen en sport staat in Nieuw-West en de school waar de groepsleerkrachten bewegingsonderwijs geven in Oud-Zuid. De deelname aan reguliere sportclubs is bij leerlingen uit de school in Oud-Zuid veel groter dan op de school in Nieuw-West. De scores op de zes bewegingsituaties is niet verschillend als het gaat om spelsituaties, maar leerlingen van de school met een vakleerkracht scoren hoger bij balanceren en de muursalto. Uit de vragenlijst van de leerlingen wordt overduidelijk dat de lessen van de vakleerkracht een hogere waardering krijgen dan die van de groepsleerkracht.

Discussie

Amsterdam voert een stimuleringsbeleid voor vakleerkrachten bewegingsonderwijs met succes. Er zijn slechts een gering aantal basisscholen zonder vakleerkrachten, waarvan alleen de school in Oud-Zuid bereid was te participeren. De accommodaties van beide scholen voldaan weliswaar aan de eisen van het onderzoek, maar de materialen zijn op de school in Nieuw-West aanmerkelijk nieuwer en moderner. De bewegingsituaties uit Belevés zijn daardoor niet helemaal vergelijkbaar uitgevoerd. In het vervolg op deze eerste tranche zal in het najaar in Haarlem op één school het onderzoek herhaald worden naar meer bewegen en sport bij groep zeven. Deze school heeft twee groepen zeven en de onderzoeker zal aan één van de beide groepen wekelijks een extra les bewegingsonderwijs en twee uur sport na schooltijd verzorgen.

Effectiviteit van een blessurepreventief oefenprogramma voor mannelijke amateurvoetballers

Auteur: Beijsterveldt, A-M. van, Universitair Medisch Centrum Utrecht

Co-auteurs: Krist, M., Port, I. van de, Backx, F.

E-mail: a.m.c.beijsterveldt@umcutrecht.nl

Achtergrond

In Nederland treden jaarlijks ongeveer 3,6 miljoen acute en overbelastingblessures op. Ongeveer 16% van deze sportblessures is het gevolg van veldvoetbal. Het merendeel van deze blessures treft de enkel, knie en spieren aan het bovenbeen (70%). Preventie van voetbalblessures is vanuit een sociaal maatschappelijk, economisch en vooral sportief oogpunt erg belangrijk.

Doel

Het doel van deze interventiestudie is het onderzoeken van de effectiviteit van een blessurepreventief programma (De11 van wereldvoetbalbond FIFA) bij volwassen, mannelijke amateurvoetballers. De verwachting is dat de oefeningen van De11, geïntegreerd in de warming-up van trainingen, een gunstig effect hebben op incidentie en duur van voetbalblessures. Dit kan vervolgens leiden tot lagere medische kosten en/of minder (arbeids- en sport)verzuim.

Methoden

Deze studie is een cluster 'randomized controlled trial' (RCT). Randomisatie heeft plaatsgevonden op districtsniveau. De teams in de interventiegroep zijn geïnstrueerd om De11 uit te voeren tijdens de warming-up van iedere training. De11 bestaat uit 10 oefeningen en richt zich voornamelijk op het verbeteren van coördinatie, stabiliteit, wendbaarheid en spierkracht in de benen. Alle deelnemers uit de controlegroep is gevraagd om hun gebruikelijke warming-up voort te zetten. De uitkomstmaten van het onderzoek zijn voetbalblessures en bijbehorende kenmerken (zoals lokalisatie, ernst, herstel) en blessure-incidentie. Deze gegevens zijn verzameld tijdens seizoen 2009-2010, middels het Blessureregistratie Informatie Systeem (BIS) van TNO. Tussengroepanalyses worden uitgevoerd middels, afhankelijk van de uitkomstmaat, parametrisch of niet-parametrische technieken.

Resultaten

Drieëntwintig eerste klasse amateurteams van twee districten in Nederland nemen deel aan deze studie. De teams bestaan uit mannelijke, volwassen voetballers. De interventiegroep bestaat uit 223 spelers, de controlegroep uit 233 spelers. Spelerkarakteristieken zijn: leeftijd 24,8 +/- 4,2 jaar; lengte 183,4 +/- 6,5 cm; gewicht 78,2 +/- 7,5 kg; voetbalervaring 17,5 +/- 4,5 jaar. Voorlopige resultaten laten zien dat de blessure-incidentie in beide groepen nagenoeg gelijk is: 9,58 blessures per 1000 sporturen in de interventiegroep en 9,71 in de controlegroep. Ook het risico op een blessure (0,93 vs 0,94) is nagenoeg gelijk. Het sportverzuim is niet verschillend tussen de groepen (interventiegroep: gemiddelde = 34,0 dagen, mediaan = 14, IQR = 28,5; controlegroep: gemiddelde = 30,4 dagen, mediaan = 17, IQR = 30). In totaal zijn 427 blessures geregistreerd, waarvan 74,9% acuut. Het merendeel van de blessures betreft de onderste extremiteit: enkel 18,3%; bovenbeen (achter) 15,2%; knie 15,0%; bovenbeen (voor) en lies 10,1%. Dit zijn vooral spier- en peesblessures (42,9%) alsmede blessures aan gewrichten en ligamentletsels (26,1%). De meest uitgevoerde behandelingen zijn: ijs/koeling 54,3%, fysiotherapie 38,2% en aangepaste oefeningen 29,0%.

Conclusie

Voetbalblessures komen veelvuldig voor in het Nederlandse amateurvoetbal. Echter, vanwege het ontbreken van significante verschillen tussen de twee onderzoeksgroepen, concluderen we uit deze

studie dat De11 niet leidt tot minder (ernstige) blessures dan een reguliere warming-up bij volwassen, mannelijke eerste klasse amateurs. Enkele aanbevelingen voor verder onderzoek naar de effecten van soortgelijke blessurepreventieve maatregelen zijn het onderzoeken van: dosis-respons relaties, effecten bij spelers van ander niveau en effecten op specifieke blessures.

Zo kan het ook! Bewegingsstimulering van mensen met een verstandelijke handicap vanuit dag- en woonvoorzieningen.

Auteur: Berg, L. van den, Gehandicaptensport Nederland

E-mail: l.van.den.berg@gehandicaptensport.nl

Volgens een onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen is meer dan tachtig procent van de mensen met een verstandelijke handicap inactief. Decentralisatie van de zorg en de hoge werkdruk zorgen er bovendien voor dat dag- en woonvoorzieningen voor mensen met een verstandelijke handicap niet of nauwelijks nog aandacht hebben voor (stimulering van) sport en bewegen. Het gevolg is een ontwikkeling welke ook zichtbaar is in de rest van de maatschappij. Dit vergroot voor deze doelgroep het risico op bewegingsarmoede, overgewicht en leidt tot een grotere behoefte aan zorg. Gehandicaptensport Nederland brengt met het programma Zo kan het ook! mensen met een verstandelijke handicap in beweging. Centraal staat daarbij het op structurele basis bevorderen van het bewegen en sporten, binnen en buiten de zorginstelling. Met het programma ondersteunt Gehandicaptensport Nederland ruim veertig zorginstellingen in Nederland om het sporten en bewegen bij hun cliënten te bevorderen. Een belangrijk onderdeel van het programma is het volgen van het programma door het verrichten van onderzoek. Gedurende de looptijd van het programma vindt op drie momenten een evaluatie plaats: voorafgaand aan het programma, tijdens het programma en na afloop van het programma. Najaar 2011 is de tussenevaluatie afgerond. De evaluatie richt zich op de stand van zaken van deelnemende zorginstellingen. Het gaat hierbij om welke initiatieven zijn er ontplooid, wat werkt, wat werkt niet en op welke wijze worden de activiteiten geborgd. Voorafgaand en na afloop van het programma vindt een grootschalige kentallenmeting plaats onder een groot aantal instellingen in Nederland (sectorbreed). Deze is algemeen van aard en geeft een overzicht van de sector, de stand van zaken over sporten en bewegen in instellingen waar mensen met een verstandelijke handicap verblijven, en ervaren drempels en stimulansen. Op de resultaten van beide vormen van onderzoek gaat deze presentatie in.

Resultaten

In een kwart van de instellingen doet vrijwel geen enkele cliënt aan sport en bewegen. Slechts één op de vijf woonvoorzieningen geeft aan dat bijna iedere cliënt aan sport en bewegen doet. Driekwart van de woonvoorzieningen geeft aan dat sport en bewegen wel aan de cliënten wordt aangeboden. De meest ervaren knelpunten zijn de beperkte beschikbaarheid van vast en vrijwillig personeel, onvoldoende financiële middelen, de problematiek van het noodzakelijke vervoer en de motivatie van de cliënten. Plezier en ontspanning zijn de belangrijkste redenen om cliënten te laten sporten en bewegen, op de tweede plaats staat de gezondheid en op de derde de behoefte aan lichaamsbeweging.

De resultaten van de meting voorafgaand aan het programma bevestigen dat een lage sport- en beweegdeelname voor een groot deel van de cliënten geldt. De meeste zorginstellingen hebben wel voorzieningen, maar de daadwerkelijke deelname van cliënten blijft achter.

Sport, Bewegen en Onderwijs: kansen voor de toekomst

Brede Analyse 2010

Auteur: Beth, J.O., W.J.H. Mulier Instituut

Co-auteurs: Lucassen, J., Wisse, E., Smits, F., Van der Werff, H.

E-mail: j.beth@mulierinstituut.nl

De verbindingen tussen onderwijs en sport en bewegen staan de laatste jaren sterk in de belangstelling. Sport en bewegen zijn activiteiten die jeugdigen binnen en buiten de school enorm boeien en het onderwijs kan de basis leggen voor een levenslange betrokkenheid bij sport en bewegen en voor een actieve leefstijl. Samenwerking tussen sport, bewegen en onderwijs biedt dan ook mooie kansen. Dat de sectoren elkaar veel te bieden hebben wordt steeds duidelijker en door betrokkenen ingezien. Zo hebben een groot aantal landelijke organisaties op dit terrein hun krachten gebundeld voor de uitvoering van het Beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs dat door de ministeries van VWS en OCW wordt gefinancierd.

In het eerste deel wordt aandacht besteed aan maatschappelijke en beleidsmatige ontwikkelingen die rechtstreeks van belang zijn voor sport, bewegen en onderwijs. Deze vormen een context die de vorderingen op het terrein van sport, bewegen en onderwijs mede bepalen. Het gaat bijvoorbeeld om de verandering van de bevolkingssamenstelling, de toename van bewegingsarmoede en overgewicht onder de jeugd en over de opkomst van brede scholen en de buitenschoolse opvang. In het tweede deel van de analyse wordt de feitelijke stand van zaken weergegeven van de sport- en beweegactiviteit van jeugdigen en het voor hen beschikbare aanbod. Het aanbod en de mening hierover zijn in kaart gebracht door gebruik te maken van verschillende onderzoeksresultaten onder scholen, ouders en leerlingen. Ook randvoorwaarden zoals accommodaties, kader, samenwerking en inbedding in het lokale beleid worden in beeld gebracht.

Het derde deel behandelt een aantal verder reikende ambities die met sport en bewegen kunnen worden nagestreefd, zoals een bijdrage aan het verminderen van overgewicht en schooluitval. In het laatste deel van de analyse wordt een aantal toekomstbeelden geschetst. Dit gebeurt mede op basis van een beoordeling van de huidige stand van zaken door experts op dit terrein. Deze Brede Analyse 2010 schetst dus de actuele stand van zaken op het gebied van sport, bewegen en onderwijs en bevat veel waardevolle informatie voor iedereen die bij initiatieven op dit terrein is betrokken. Een belangrijke conclusie is dat we met het ingezette beleid op de goede weg zijn, maar dat het noodzakelijk is het beleid te continueren en te versterken om de volle winst te pakken. Alleen dan kan de ambitie worden gerealiseerd om alle jeugdigen dagelijks te laten deelnemen aan sport en bewegen op en rond school en zo een belangrijke bijdrage te leveren aan hun persoonlijke en sociale ontwikkeling en aan een gezonde leefstijl.

De relatie tussen contributies en sportparticipatie: bondscontributie en ledentallen

Auteur: Boer, W.I.J. de, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Co-auteurs: Batterink, R., Duits, W.J.

E-mail: willem.deboer@han.nl

Aanleiding

Het politieke draagvlak voor sport is de laatste jaren toegenomen. Toch zullen, mede door de economische crisis van de laatste jaren, naar verwachting de publieke bestedingen aan sport de

komende jaren afnemen. Dit betekent dat voor veel sportverenigingen de gemeentelijke directe of indirecte subsidies zullen afnemen of zelfs stoppen. Verenigingen zullen hun inkomsten aan moeten passen aan de nieuwe realiteit, bijvoorbeeld middels het binnenhalen van meer sponsorgelden of het verhogen van de contributies.

Bij de bestuursleden van verenigingen bestaat er vaak afkeer van deze laatste maatregelen, omdat zij vrezen dat hierdoor het ledental substantieel zal dalen. Uit buitenlands onderzoek is echter gebleken dat het effect van prijsverhogingen op de mate waarin gesport wordt veelal klein of afwezig is. Het gaat daarbij vooral om onderzoek naar de effecten van wijzigingen van entreegelden. De Nederlandse situatie verschilt wezenlijk van die in het buitenland, bijvoorbeeld vanwege de uitgebreide verenigingscultuur en hoge sportparticipatie.

Onderzoek

Dit onderzoek richt zich specifiek op de relatie tussen contributies en ledenaantallen binnen georganiseerde verenigingssporten. Gegevens over contributieniveaus en ledenaantallen op verenigingsniveau zijn op dit moment onvoldoende voor handen. Daarom concentreert het onderzoek zich, in eerste instantie, op sportbonden. Ook bij veel bonden staan de inkomsten onder druk en leiden verhogingen van contributies vaak tot heftige discussies. De concrete vraagstelling is of er een verband is tussen de aanpassingen in de hoogte van contributie en de ledentallen van Nederlandse sportbonden en of er uitspraken zijn te doen over de prijs-elasticiteit van het bondslidmaatschap.

Uitkomsten

In het onderzoek is gekeken naar de jaarlijkse ontwikkeling van de contributie en van de ledenaantallen van senioren, voor 13 van de grootste sportbonden over de periode 2001-2009. Er is geen bewijs dat een afname van een ledental samenhangt met een absolute verlaging van de bondscontributie, of andersom. In het algemeen kan worden geconcludeerd dat wijzigingen in de hoogte van bondscontributies relatief weinig invloed lijken te hebben op de sportparticipatie. Voor enkele bonden geldt wel dat een relatief hoge contributieverhoging in een bepaald jaar samenviel met een daling van het aantal leden in datzelfde jaar of een jaar later. In enkele gevallen lijkt er een positief verband te zijn tussen de contributieverandering en een wijziging in het ledental. Dit zou er op kunnen duiden dat een contributieverhoging direct of indirect is aangewend om meer leden te trekken. Een inelastische vraag van het bondslidmaatschap kan onder meer worden verklaard door dat bondscontributies vaak niet indirect (maar via een vereniging) door de sporter wordt betaald. Deze contributie is vaak maar een klein deel van de totale contributiekosten en een nog kleiner deel van de totale kosten die met het sporten gemoeid zijn. Sportbonden hebben dus behoorlijk wat speelruimte met de contributie, zonder dat verenigingen bang hoeven te zijn dat zij daardoor leden verliezen. Nader onderzoek moet uitwijzen in hoeverre verenigingen zelf die ruimte ook hebben en wat sporters bereid zijn uit te geven.

Beweging in Beeld: 7-jarig onderzoekstraject naar sport, bewegen en gezondheid in de gemeente Assen

Auteur: Boers, E., Kennispraktijk voor Sport, Onderwijs en Gezondheid

Co-auteur: De Groot, W.

E-mail: e.boers@kennispraktijk.nl

De gemeente Assen hecht veel waarde aan gezonde, vitale inwoners en vindt het belangrijk dat het beweeggedrag door middel van onderzoek in kaart wordt gebracht en gevolgd. In de eerste plaats

om te weten wat inwoners willen op het gebied van sport en bewegen, maar in de tweede plaats vooral om de inwoners van de gemeente Assen te laten zien hoe gezond Assenaren zijn, hoeveel zij bewegen en waarom het zo belangrijk is om te bewegen.

In de periode 2011-2017 wordt daarom in de gemeente Assen onderzoek gedaan naar beweeggedrag, sportdeelname en gezondheid. De centrale doelstelling van het onderzoek luidt als volgt: Zicht krijgen op de ontwikkeling van het sport- en beweeggedrag en de mate van onder- en overgewicht bij de inwoners van de gemeente Assen, om op basis hiervan gericht beleid te ontwikkelen en effecten van beleid vast te stellen. Op meerdere momenten worden onderzoeksgegevens verzameld en gepubliceerd. Gedurende het traject worden in samenwerking met scholen, buurtverenigingen, GGD, welzijnsorganisaties en andere lokale instellingen, verschillende doelgroepen benaderd om deel te nemen aan het onderzoek.

Het onderzoek wordt uitgevoerd in de periode 2011-2017. Samengevat wordt daarbij de volgende fasering aangehouden:

1. Een kwantitatieve 0-meting in 2011 en een kwantitatieve 1-meting in 2015
2. Kwalitatieve metingen/onderzoeken in 2013 en 2017
3. Monitoring in 2012, 2014 en 2016

In 2011 is gestart met een uitgebreide 0-meting. Door middel van vragenlijsten, die op papier en online konden worden ingevuld, zijn de onderzoeksgegevens verzameld. De basisscholen en scholen in het voortgezet onderwijs hebben daarbij een belangrijke rol gespeeld. Via de directeurs en vakleerkrachten zijn vragenlijsten uitgezet en verzameld. Hierdoor was de betrokkenheid bij het onderzoek zeer groot, wat een positief effect heeft gehad op de respons. Tijdens de 0-meting is de respondenten gevraagd om deel te nemen aan een beweegpanel. Dit beweegpanel wordt de komende jaren gevraagd om actief mee te denken over de uitvoering van het sport- en beweegbeleid van de gemeente Assen. Uit de 0-meting zal onder andere blijken welke groepen inwoners minder actief zijn, of in welke wijken binnen de gemeente Assen minder wordt gesport. Met deze doelgroepen zullen vanaf 2012 op wijkniveau groepsgesprekken en interactieve werksessies worden gehouden. De samenwerking met o.a. de wijkvereniging is daarbij zeer waardevol. De gesprekken zullen leiden tot aanknopingspunten voor het aanpassen en ontwikkelen van specifieke beweegprogramma's. De resultaten van de 0-meting zijn in september bekend.

Omdat het onderzoek waardevolle informatie oplevert voor de gemeente en haar inwoners, en de resultaten kunnen bijdragen aan het positief beïnvloeden van het beweegbewustzijn van Assenaren, wordt ook een grootschalige publiciteitscampagne aan het onderzoek gekoppeld. Zo is er een slogan en een beeldmerk ontwikkeld en is er een website (www.beweginginbeeld.nl) aan het onderzoek verbonden. Onder de naam 'Beweging in Beeld – Assen ziet kansen voor iedereen!' worden gedurende 7 jaar onderzoeksgegevens verzameld en gepubliceerd.

Veilig sporten in de buurt

Vier jaar onderzoek naar schoolsportverenigingen in Rotterdam

Auteur: Boonstra, N., Verwey-Jonker Instituut

Co-auteur: Hermens, N.

E-mail: nboonstra@verwey-jonker.nl

In dit rapport presenteren we de uitkomsten van vier jaar onderzoek naar de SSV's in zes Rotterdamse wijken: Afrikaanderwijk, Katendrecht, Beverwaard, Pendrecht, Schiemond en Lombardijen. In het onderzoek zijn de eerste zes SSV's vier jaar achtereenvolgend gevolgd door middel van kwantitatief onderzoek. In 2008, 2009, 2010 en 2011 zijn enquêtes afgenomen bij

kinderen op de kernscholen, ouders van kinderen die lid zijn van een SSV, leerkrachten op kernscholen en trainers die trainingen geven bij een SSV.

Bij de kinderen op de kernscholen zijn de enquêtes klassikaal afgenomen in de groepen vijf tot en met acht. Zowel kinderen die lid zijn van de SSV als kinderen die geen lid zijn van de SSV zijn vertegenwoordigd in de steekproef. De ouders zijn telefonisch geënquêteerd.

Uit het ledenbestand van de zes SSV's zijn ouders steekproefsgewijs geselecteerd. Leerkrachten en trainers ontvingen de vragenlijst via de coördinator van de SSV op hun school of in hun wijk. De tabel laat zien hoeveel respondenten bij de verschillende metingen de enquête hebben ingevuld.

Aantal respondenten per type respondent op vier meetmomenten

Typerespondent	2008	2009	2010	2011
Kinderen	730	674	775	804
Ouders	131	109	106	116
Leerkrachten	65	61	99	118
Trainers	29	33	30	45

In 2011 zijn groepsinterviews gehouden met kinderen, ouders, leerkrachten en trainers. Daarnaast hebben we interviews gehouden met samenwerkingspartners en vertegenwoordigers van Rotterdam Sportsupport.

Top 5 van belangrijke uitkomsten:

1. Door de SSV is de sportparticipatie in Rotterdamse wijken toegenomen: het aantal lidmaatschappen is in vier jaar gegroeid van 491 naar 898, zo goed als de helft van de kinderen op scholen met een SSV is lid.
2. De laagdrempeligheid is een belangrijke succesfactor van de SSV. De verbinding met school geeft ouders een veilig gevoel, het is dichtbij huis en ouders met een laag inkomen worden gestimuleerd gebruik te maken van het Jeugdsportfonds.
3. De SSV is succesvol in het laten sporten van meisjes. Het aandeel meisjes is meer toegenomen dan het aandeel jongens.
4. De SSV kan bijdragen aan de positieve ontwikkeling van kinderen. Eén op de vier ouders en docenten is van mening dat de schoolprestaties van de kinderen die lid zijn is verbeterd en de helft van de ouders geeft aan dat hun kind door te sporten bij de SSV aardiger is tegen andere kinderen.
5. De SSV is goed voor de sociale samenhang in de buurt. Door de SSV hebben ouders en kinderen meer mensen in de buurt leren kennen. Een aandachtspunt voor de toekomst is het gebruik van de openbare ruimte.

Effectiviteit van de topsportscholen in Vlaanderen

Auteur: Bosscher, V. de, Vrije Universiteit Brussel, België

Co-auteur: De Croock, S.

E-mail: vdebossc@vub.ac.be

Inleiding

Vanuit onderzoek is bekend dat topsporters gemiddeld 8 tot 10 jaar en 10.000 trainingsuren nodig hebben om zich volledig te ontwikkelen tot topsporter (Ericsson 2003). Een groot deel van deze tijd

valt samen met studies, tijdens secundair en hoger onderwijs. Deze combinatie, die vaak meer dan 20 uur per week training omvat, levert voor veel topsporters problemen op, met hoge dropouts tot gevolg (Wylleman, De Knop & Sillen, 1998). Veel landen hebben daarom programma's gecreëerd om topsporters hierin te ondersteunen.

In Vlaanderen zijn dit – op het niveau van secundair onderwijs – de topsportscholen (TSS), net als in Nederland de LOOT-scholen (op regionaal niveau) en recent de Centra voor Topsport en Onderwijs (CTO, op nationaal/gecentraliseerd niveau). Tijdens het schooljaar 2009-2010 gingen de Vlaamse topsportscholen hun 12e schooljaar in. Het aantal deelnemende sportbonden is gestegen van 12 in 1998 naar 17 in het schooljaar in 2010, gespreid over zes locaties. Ook het aantal leerlingen ingeschreven in de topsportschool is sterk geëvolueerd, van 201 naar 683. Hiermee gingen toegenomen subsidies gepaard, die stegen van € 180.000,- in 1998 naar € 2,25 miljoen in 2009. Na twaalf jaar ervaring dringt een evaluatie zich op.

Doelstelling

Het doel van dit onderzoek was de effectiviteit van de topsportscholen na te gaan, vanuit het perspectief van de topsporters.

Methode

Het SPLISS model (De Bosscher et al., 2006), – model van prestatiebepalende factoren in topsport in negen pijlers – werd als basis gebruikt voor het versturen van schriftelijke vragenlijsten, bestaande uit open en gesloten vragen. In totaal werden 408 topsporters (64%) bevroegd die sinds het bestaan in 1998 naar een topsportschool zijn geweest, en 341 (69%) topsporters die hun topsport-carrière naast de topsportschool hebben doorlopen. Deze kwamen uit 16 verschillende sporttakken.

Resultaten en conclusies

Op het vlak van topsportprestaties kwamen twee conclusies naar voren: van alle atleten die ooit de top acht behaalden is 54% naar een topsportschool geweest. Tegelijk is het potentieel zeer schaars: van de 1.135 topsporters (waarvan er 154 gestopt zijn) in de hele populatie, zijn er 30 die als huidig niveau de top acht van Europa halen. Hiervan gingen er 19 (63%) naar een topsportschool en 11 niet. Dat betekent dat tevens in bepaalde sporttakken ook zonder topsportschool de weg naar de top mogelijk is. Op het vlak van studies zijn er geen noemenswaardige verschillen tussen beide doelgroepen: 79% van de afgestudeerde sporters en 74% van de (top)sporters naast de TSS studeerde verder.

Op het vlak van begeleiding zijn de topsporters in de topsportschool doorgaans tevreden, daar waar deze naast de topsportschool veelal ondermaats is. Tot slot was duidelijk dat de impact van de (top)sportschool op de topsporter niet onderschat, maar ook niet overschat mag worden en dat het Vlaams beleid tevens de sportclubs moet ondersteunen. Blijkens de bevraging heeft de topsporter gemiddeld slechts 2,8 jaar op een topsportschool gezeten en hebben ze gemiddeld zes jaar afgelegd waarin ze zich in hun huidige sport specialiseren voorafgaand aan de topsportschool.

Is succes maakbaar?

Een internationaal-vergelijkend onderzoek naar Sport Policy factors Leading to International Sporting Success (SPLISS)

Auteur: Bottenburg, M. van, Universiteit Utrecht

Co-auteur: Bosscher, V. de

E-mail: m.vanbottenburg@uu.nl

In 2002 nam een onderzoeksgroep van de Vrije Universiteit Brussel, de Universiteit Utrecht en Sheffield Hallam University het initiatief tot een internationaal-vergelijkende studie naar Sport Policy factors Leading to International Sporting Success (SPLISS). Doel van dit onderzoek is om een onderzoeksmethode te ontwikkelen waarmee de effectiviteit en efficiency van het (topsport)beleid tussen landen kan worden vergeleken en dat kan leiden tot een beter theoretisch inzicht in de relatie tussen topsportbeleid en topsportsucces.

Het SPLISS-project startte met een pilot study onder zes landen: België, Canada, Italië, Nederland, Noorwegen en het Verenigd Koninkrijk. Deze pilot study (SPLISS-1) resulteerde in een dissertatie, diverse artikelen in internationale wetenschappelijke tijdschriften en een gezamenlijk boek (De Bosscher et al., 2008). Momenteel wordt uitvoering gegeven aan een vervolgstudie (SPLISS-2). Op Afrika na zijn alle continenten hierin vertegenwoordigd: Azië (Japan, Zuid-Korea, Singapore), Oceanië (Australië), Zuid-Amerika (Brazilië), Noord-Amerika (Canada) en Europa (België, Denemarken, Estland, Finland, Frankrijk, Nederland, Noord-Ierland, Portugal, Spanje en Zwitserland). In SPLISS-2 wordt voortgebouwd op een belangrijk resultaat van SPLISS-1: de uitwerking van het theoretisch model (zie bijv. De Bosscher et al., 2006, 2009) en de validering van de onderzoeksmethode (zie bijv. De Bosscher et al., 2009, 2010). Het theoretisch model van SPLISS onderscheidt negen pijlers in het (top)sportbeleid waarmee landen hun kansen op succes vergroten. Deze negen pijlers zijn in het onderzoek geoperationaliseerd in meer dan honderd kritische succesfactoren, die met behulp van kwalitatieve en kwantitatieve methoden per land worden gemeten en tussen landen worden vergeleken. Daarbij wordt gebruik gemaakt van een vergelijkende stakeholderanalyse onder topsporters, topcoaches en topsportcoördinatoren.

In de paperpresentatie geven twee grondleggers van dit project (Veerle de Bosscher en Maarten van Bottenburg) een nadere introductie op SPLISS. Welk theoretisch model ligt eraan ten grondslag? Met behulp van welke methoden wordt het topsportbeleid en de competitiviteit van landen geanalyseerd, bepaald en vergeleken? Welke critical success factors en key performance indicators komen hieruit naar voren? Ook reflecteren de sprekers op sterke en zwakke punten van dit project en beoogde vernieuwingen en uitbreidingen in de nabije toekomst.

Naar een resultaatgericht sportbeleid? Evaluatie van het rijks-sportbeleid 2006-2010

Auteur: Breedveld, K., W.J.H. Mulier Instituut

Co-auteurs: Poel, H. van der, Collard, D., Jong, M. de

E-mail: k.breedveld@mulierinstituut.nl

De overheidsbudgetten voor sport zijn de laatste jaren behoorlijk gegroeid. Sport lift mee op de groeiende zorgen over de gezondheid, en anderzijds op de belangstelling voor de Olympische Spelen. In de Beleidsdoorlichting Sport heeft een uitgebreide evaluatie plaatsgevonden van het rijks-sportbeleid in de periode 2006-2010. Daartoe is gekeken naar de achtergronden en legitimatie van dat beleid, de allocatie van budgetten aan specifieke doelen, de wijze van samenwerking met andere organisaties en bestuurlijke gremia, en de opbrengsten van dat beleid (in termen van output en outcome). Voor de evaluatie is uitgebreide literatuurstudie verricht, zijn interviews gehouden met stakeholders en anderen die nauw betrokken waren bij de totstandkoming van het beleid, is statistisch materiaal van bijv. CBS en TNO verzameld en is informatie afkomstig uit de diverse projecten zelf bijeengebracht en geanalyseerd. In dit paper gaan we in op de uitkomsten uit deze evaluatie.

We kijken daarbij met name naar de wijze waarop beleidsprojecten zijn opgezet, de doelstellingen die daarbij worden geformuleerd en de investeringen die zijn gepleegd, de wijze waarop het beleid wordt gemonitord en geëvalueerd en de mogelijkheden die dat biedt om uitspraken te genereren over het succes van het beleid (wederom in termen van output en outcome).

Inhoudelijk zullen we laten zien dat het beleid als redelijk succesvol kan worden bestempeld, alhoewel niet alle doelstellingen worden behaald en er op sommige vlakken sprake lijkt te zijn van stagnatie. We gaan in het paper ook in op de achtergronden daarvan. Beleidstechnisch en methodisch laten we zien dat het rijkssportbeleid behoorlijke slagen heeft gemaakt om te komen tot een meer resultaatgericht sportbeleid, maar benoemen we ook de leerpunten die vallen op te tekenen. We sluiten af met enige conclusies voor beleid en voor onderzoek.

De Sportcanon: een geschiedenis van de Nederlandse sport

Auteur: Breuker, P., Katholieke Universiteit Leuven

E-mail: pieter.breuker@faber.kuleuven.be

Inleiding

Begin 2011 verscheen De sportcanon (Bart Jungmann (red.). Uitgeverij Thomas Rap. Amsterdam, 2011). Het omvangrijke, fraai uitgegeven boek van 445 pagina's vormt de eerste canonisering van de belangrijkste 'ontwikkelingen, gebeurtenissen en personen' op het gebied van de Nederlandse sporthistorie. Daarom, maar natuurlijk ook vanwege het belang van het onderwerp, verdient het boek serieuze aandacht.

Thema

In mijn bijdrage geef ik een kritische evaluatie van de opzet, inhoud en uitwerking van De sportcanon.

Onderzoeksvragen

De vier belangrijkste onderzoeksvragen zijn:

- a. berust De sportcanon op (inhoudelijk) relevante en (praktisch) bruikbare uitgangspunten? Daarbij besteed ik met name aandacht aan:
 - . de door de redactie gekozen categorieën van onderwerpen (te weten 'ontwikkelingen', 'gebeurtenissen' en 'personen') én de gemaakte keuzes daarbinnen;
 - . het opnemen van verbindende stukken tussen de afzonderlijke onderwerpen ('vensters');
 - . de keuze voor topsport en breedtesport;
 - . het plaatsen van sport in zijn maatschappelijke context;
 - . de gekozen periode (± 1880 - 2028) en daarbinnen het in chronologische volgorde beschrijven van de gekozen onderwerpen;
- b. is De sportcanon een concrete uitwerking van de hierboven genoemde uitgangspunten?;
- c. is de De sportcanon een (meer) journalistieke of (meer) wetenschappelijke beschrijving van de Nederlandse sportgeschiedenis?;
- d. nodigt De sportcanon uit tot verdere discussie, is het bewust geschiedschrijving in wording?

Methode van onderzoek

Ik beantwoord mijn onderzoeksvragen primair op basis van de inhoud van De sportcanon. Als referentiekader geldt daarbij uiteraard 'de' feitelijke geschiedenis van de Nederlandse sport (voorzover te kennen). Verder betrek ik in mijn oordeel de eisen die aan een canon kunnen worden gesteld. Uitgangspunt daarbij vormt de Canon van Nederland (Frits van Oostrum e.a., 2006).

Voornaamste uitkomsten

Ik heb waardering voor belangrijke onderdelen van De sportcanon, met name voor:

- a. de indeling in de gekozen hoofdcategorieën;
- b. het opnemen van verbindende hoofdstukken tussen de afzonderlijke onderwerpen;
- c. het plaatsen van sport in zijn maatschappelijke context;
- d. de keuze voor topsport én breedtesport;
- e. de uitwerking op basis van een chronologische lijn.

Maar daarnaast heb ik ook stevige kritiek. Die richt zich vooral op:

- f. het niet verantwoorden van de keuzes binnen de drie hoofdcategorieën ('ontwikkelingen', 'gebeurtenissen' en 'personen');
- g. het tekort aan wetenschappelijk niveau en het veronachtzamen van belangrijke bronnen;
- h. het gesloten karakter van De sportcanon;
- i. het ontbreken van belangrijke onderwerpen uit de Nederlandse sportgeschiedenis.

Te noemen zijn in ieder geval:

1. de Elfstedentocht (als 'gebeurtenis');
2. de internationalisering van sport.

Ten slotte

Ik besluit mijn lezing met het schetsen van een perspectief voor verder onderzoek naar de canonisering van de Nederlandse sportgeschiedenis.

Sportparticipatie, fitness en metabole risico's tijdens de adolescentie

Auteur: Brouwer, S.I., Hanzehogeschool Groningen; Universitair Medisch Centrum Groningen

Co-auteurs: Corpeleijn, E., Liem, E.T., Lemmink, K.A.P.M, Stolk, R.P.

E-mail: s.i.brouwer@pl.hanze.nl

Inleiding

Hoge cardiorespiratoire fitheid (CRF) en sportparticipatie zijn geassocieerd met gunstigere metabole uitkomsten. Het doel van deze studie was om na te gaan, in een longitudinaal design, of de sportparticipatie en CRF tijdens de kindertijd onafhankelijk van elkaar voorspellend zijn voor metabole risicofactoren tijdens de adolescentie.

Methode

Antropometrische metingen en gegevens over sportparticipatie werden verzameld bij kinderen op de leeftijd van 11 jaar (maart 2001-juli 2002) en herhaald wanneer ze 16 jaar waren (september 2005-dec 2007). Op de 16 jarige leeftijd werden nuchtere bloedmonsters genomen en werd CRF geschat met behulp van de Shuttle Run Test. Alle deelnemers van de 'Tracking Adolescents' Individual Lives Survey '(TRAILS) met gegevens over de sportparticipatie, CRF en metabole risicofactoren op de leeftijd van 16, werden meegenomen in deze analyse (n = 565). Een geclusterde metabole risicoscore werd berekend als het gemiddelde van de Z-scores van de tailleomtrek, triglyceriden, HDL-cholesterol en de gemiddelde arteriële druk. Insulineresistentie (IR) is geïndexeerd door HOMA-IR.

Resultaten

Kinderen die vaker dan één keer per week participeren in sportieve activiteiten hebben een lagere BMI (p = 0,046), vet% (p = 0,001), HOMA-IR (p = 0,007) en hoger CRF (p <0,001) tijdens de

adolescentie, in vergelijking tot kinderen die één keer per week of minder participeren in sportieve activiteiten. Na correctie voor puberteitsstadium, onderzoekslocatie, geslacht en BMI was sportparticipatie tijdens de kindertijd geassocieerd met HOMA-IR tijdens de adolescentie. Cross-sectionele analyse liet zien dat sportparticipatie (gestandaardiseerde $\beta = -0,09$, 95% CI $-0,18, -0,01$) en CRF (gestandaardiseerde $\beta = -0,02$, 95% CI $-0,02, -0,01$) onafhankelijk van elkaar geassocieerd waren met HOMA-IR na correctie voor puberteitsstadium, onderzoekslocatie, geslacht en BMI. Er werd geen associatie gevonden voor de geclusterde metabole risicoscore.

Conclusies

Sportdeelname in de kindertijd is geassocieerd met HOMA-IR tijdens de adolescentie onafhankelijk van de BMI. Sportdeelname en CRF zijn onafhankelijk geassocieerd met HOMA-IR tijdens de adolescentie.

Onderzoek naar sport, cultuur en sociale competenties

Auteur: Casteren, E. van, Kennispraktijk

E-mail: e.vancasteren@kennispraktijk.nl

In het project 'Fit for Life' van de Sport en Cultuur Academie Salland (SCAS) werken Carmel College Salland, Landstede Raalte, gemeente Raalte, Salland Wonen en een groot aantal sportverenigingen en culturele instellingen met elkaar samen. Door middel van eigentijdse sport- en cultuuractiviteiten worden Sallandse jongeren voorbereid op zelfstandig functioneren in de maatschappij en de eisen die het bedrijfsleven aan hen stelt.

Onderzoek binnen Fit for Life

Gedurende het project wordt op twee sporen onderzoek verricht. In de eerste plaats worden door middel van ontwerponderzoek docenten, sporttrainers en cultuurbegeleiders ondersteund bij de ontwikkeling van programma's en activiteiten. In de tweede plaats wordt een onderzoek uitgevoerd om zicht te krijgen op (1) de effecten van de sport- en cultuuractiviteiten op sociaal competent gedrag van de Sallandse jongeren en (2) de omstandigheden waaronder deze effecten al dan niet optreden. Sociale competentie houdt in dat een jongere op een adequate wijze in sociale situaties handelt. Sociale competentie bestaat uit zelfvertrouwen, betrokkenheid en inzet (attituden), en uit zelfsturing, communicatief handelen en oplossingsgericht handelen (kennis/vaardigheden).

Onderzoek 2010

Binnen het ontwerponderzoek is begonnen met een behoefteanalyse onder sportverenigingen, culturele instellingen en het onderwijs. Volgens jeugdbegeleiders zouden de sportactiviteiten van Fit for Life zich moeten richten op zelfvertrouwen, sociale vaardigheden, respect, keuzes maken en jezelf presenteren. Binnen de culturele activiteiten zou gewerkt moeten worden aan communicatie, samenwerking, verantwoordelijkheid, elkaar respecteren en aanmoedigen, en jezelf presenteren. Tijdens de nulmeting van het effectonderzoek in juni 2010, zijn vragenlijsten uitgezet onder alle 1e- en 3e-jaars vmbo- en mbo-leerlingen van het Carmel College Salland en Landstede Raalte. Daarnaast zijn ook vragenlijsten ingevuld door docenten, sportverenigingen, culturele instellingen, stagebegeleiders en bedrijven uit Raalte en omgeving. Naar aanleiding van deze nulmeting kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- 1 Sport, cultuur en school bieden samen veel kansen om positief bij te dragen aan sociale competentie. Jeugdbegeleiders hebben positieve verwachtingen ten aanzien van de gezamenlijke aanpak en inzet van sport en cultuur ter verbetering van de sociale competentie.

Jongeren wensen een vergroting van het sport- en cultuuraanbod (jongens voornamelijk sport; meisjes cultuur).

- 2 De Sallandse jeugd scoort redelijk goed op sociale competentie: 78% scoort voldoende; 22% onvoldoende.
- 3 Onder de Sallandse jeugd is verbetering wenselijk op assertiviteit/zelfvertrouwen. Jongeren scoren het minst goed op de subschalen 'jezelf presenteren' en 'voor jezelf opkomen'.
- 4 Er bestaan verschillen in sociale competentie tussen vmbo- en mbo-leerlingen en tussen jongens en meisjes. Mbo-leerlingen en meisjes scoren over de gehele linie beter op sociale competentie dan vmbo-leerlingen en jongens. Dit vraagt om de ontwikkeling van specifieke programmaonderdelen.
- 5 Begeleiders van Sallandse jongeren pleiten voor aandacht aan zelfvertrouwen en omgang met elkaar/sociale vaardigheden.

Vervolgtraject

In 2011 wordt de 1-meting uitgevoerd en in 2012 de 2-meting. Op deze wijze wordt inzicht verkregen in de effecten van de ontwikkelde activiteiten en de omstandigheden waaronder deze effecten al dan niet zijn opgetreden. De resultaten zullen worden gebruikt om de programma's aan te passen en te optimaliseren, om op basis daarvan te komen tot een gezamenlijke opvatting en aanpak op sociale competentieontwikkeling van jongeren.

(Mooi) weer voetbal(len)! **Resultaten proeftuin 45 voetbal**

Auteur: Cevaal, A., W.J.H. Mulier Instituut

Co-auteur: Lindert, C. van

E-mail: a.cevaal@mulierinstituut.nl

In de afgelopen paar seizoenen hebben drie vitale voetbalverenigingen (FC Lisse, Zeelandia Middelburg en L.A.C. Frisia) onder begeleiding van de KNVB geëxperimenteerd met voetbal-aanbod voor 45-plussers. Op twee momenten in die proeftuinperiode heeft het W.J.H. Mulier Instituut onderzoek gedaan naar de beleving en ervaring van deelnemers en kaderleden ten aanzien van de 45+ voetbalactiviteiten. Om een beeld te krijgen van de praktijk hebben naast de deelnemersenquête per meetmoment verdiepende groeps gesprekken plaatsgevonden met zowel deelnemers als kaderleden die bij het 45+ voetbalaanbod betrokken zijn.

Het onderzoek was gericht op het beantwoorden van de volgende twee hoofdvragen:

- Hoe beleven en ervaren deelnemers aan de proeftuin het innovatieve voetbalaanbod op verschillende aspecten?
- Hoe verloopt de implementatie van het innovatieve voetbalaanbod binnen de betrokken voetbalverenigingen en hoe verloopt daarbij de samenwerking met de lokaal betrokken partners?

Bij beide metingen stonden de volgende items centraal:

- het profiel van de 45+ voetballer;
- de beweegredenen om (weer) te gaan voetballen;
- de huidige sportdeelname van 45+ voetballers;
- de ervaringen met en waardering voor het 45+ voetbalaanbod;
- de betrokkenheid bij de vereniging van 45+ voetballers.

Resultaten uit het onderzoek laten zien dat het 45+ voetbal met overtuiging bestaansrecht heeft doordat het aanbod voor veel van deze 45-plussers een plezierige vorm van sporten biedt. De grote winst van het 45+ voetbal zit in het feit dat met name oud-voetballers door het aanbod weer wekelijks zijn gaan voetballen. Sommige deelnemers zijn doorgestroomd vanuit een andere vereniging, andere sportachtergrond of andere competitievorm en vinden in het 45+ voetbal een mooie vorm die past bij hun leeftijd en fysieke gesteldheid om te (blijven) voetballen. Wellicht waren ze zonder het 45+ voetbal afgehaakt. Het 45+ voetbalaanbod draagt op deze manier bij aan de (landelijke) doelstelling om ouderen (langer) in beweging te houden.

Het 45+ voetbal levert behalve levenslange sportparticipatie ook op andere fronten winst op, zoals bijvoorbeeld het sociale welbevinden. De (her)startende voetballers voelen zich vooral aangetrokken door de gezelligheid van het samen voetballen, het herbeleven van voetbalplezier en de belofte van gezondheidswinst. Een groot aantal deelnemers heeft naar eigen zeggen meer sociale contacten gekregen en voelt dat de conditie is verbeterd. Het ondergaan van een fittest wordt erg gewaardeerd, evenals de aanwezigheid van deskundige medische begeleiding.

Eén van de succesfactoren van het 45+ aanbod is het partijspel op een klein veld. De ideale opbouw vanuit de optiek van deelnemers bestaat uit een warming-up aan het begin van de training en een partijspel aan het einde. De 7 x 7 toernooien zijn gewild, mits de reisafstand zich beperkt en de niveau- en ambitieverschillen niet te groot zijn. Eens per maand een halve dagdeel toernooi is voldoende. Idealiter wordt een gedifferentieerd aanbod gedaan, afgestemd naar fysieke mogelijkheden (snelheid, vaardigheid), logistieke mogelijkheden (werkend en niet-werkend) en wensen (prestatief, recreatief). Voor voetbalverenigingen die willen starten met 45+ aanbod is het raadzaam om met een klein en realistisch aanbod te beginnen en van daaruit gestaag te groeien.

Jongeren en hun trainer: Een verkenning van de relatie vanuit het perspectief van jongeren

Auteur: Claringbould, I.E.C., Universiteit Utrecht

E-mail: i.e.c.claringbould@uu.nl

Het ministerie van VWS investeert op verschillende manieren in jeugdsport, onder andere omdat sport zou kunnen bijdragen aan een gezondere leefstijl van jongeren, maar ook aan de integratie van jongeren in onze samenleving en om de topsport in Nederland verder te ontwikkelen. Dit betekent dat sport steeds meer gezien wordt als een instrument om sociaal-maatschappelijke doelen te bereiken. Hierdoor wordt de positie van trainers belangrijker. Van hen wordt verwacht dat zij de vaardigheden en kennis hebben om jongeren te begeleiden in hun ontwikkeling.

Onderzoek naar de bijdrage van trainers aan de ontwikkeling van jongeren vindt doorgaans plaats vanuit het perspectief van trainers en gaat vaak over de vraag hoe trainers kunnen bijdragen aan een effectief leerklimaat voor jonge sporters.

Het onderhavige onderzoek is gebaseerd op interviews met jongeren over de relatie met hun trainer. Voor het onderzoek zijn jongens en meisjes in de leeftijd van 8-17 jaar geïnterviewd. Allen waren lid van een sportvereniging in de sporten zwemmen, tennis of voetbal. Het onderzoek laat zien welke verwachtingen jongeren hebben van hun trainer en wat ze ervaren tijdens trainingen. Hoe ervaren jongeren het gedrag van hun trainer en wat betekent dat voor de relatie tussen hen? Het doel van dit onderzoek is om daarmee inzicht te geven in de wensen, ervaringen en ideeën van jongeren met hun trainer.

De resultaten laten zien dat jongeren veel belang hechten aan de aandacht van hun trainer, omdat die in hun ogen de technische en tactische kennis en vaardigheden bezit om hen de sport te leren. Veel belang hechten jongeren ook aan het oordeel van hun trainer, omdat die in staat is om hen te selecteren voor een beter/hoger team of een selectieteam. Het onderzoek laat vervolgens zien hoe jongeren reageren op hun trainer. Ze proberen te voldoen aan de verwachtingen die trainers van hen hebben. Jongeren hebben weliswaar hun eigen ideeën over wat goed en fout is aan trainingen, maar bespreken deze zelden met hun trainer. Jongeren voelen zich hier nauwelijks toe uitgedaagd en ze durven ook niet goed voor hun mening uit te komen.

De resultaten van het onderzoek worden geanalyseerd op basis van ideeën van Foucault over 'disciplinary power'. Ze laten zien hoe jongeren via sport leren welke ideeën en/of welke gedragingen 'normaal' gevonden worden. Deze presentatie gaat over een deel van het onderzoeksrapport 'Sport is geen kinderspel'. Dit onderzoeksrapport gaat in op hoe ideeën, waarden en normen tussen jongeren en volwassenen via sport in stand worden gehouden en/of hoe ze veranderen. Voor dit onderzoek zijn zowel jongeren, ouders als trainers geïnterviewd.

iPlay: Blessurepreventie bij basisschoolkinderen

Auteur: Collard, D.C.M., W.J.H. Mulier Instituut

Co-auteurs: Chinapaw, M.J.M., Verhagen, E.A.L.M., Mechelen, W. van

E-mail: d.collard@mulierinstituut.nl

Sportactiviteiten bevorderen over het algemeen de gezondheid. Sportactiviteiten kunnen echter ook leiden tot blessures. Dit onderzoek is gericht op de evaluatie van een lesprogramma ter voorkoming van blessures bij kinderen op de basisschool. Dit lesprogramma, genaamd iPlay – dat staat voor 'Injury Prevention Lessons Affecting Youth' – is gericht op het voorkómen van sport- en spelblessures bij kinderen uit groep 7 en 8 van de basisschool. Door lesprogramma's op basisscholen te geven worden fysiek actieve en weinig fysiek actieve kinderen bij het preventieprogramma betrokken.

De evaluatie van het iPlay-lesprogramma werd uitgevoerd met behulp van een gerandomiseerde gecontroleerde studie bij 2200 kinderen op 40 basisscholen door heel Nederland. Aan het begin en aan het eind van het schooljaar hebben de leerlingen van groep 7 en 8 een vragenlijst ingevuld en is bij alle kinderen de MOPER fitheidstest afgenomen. Gedurende het schooljaar zijn de sport- en spelblessures die de kinderen opliepen tijdens sporten op een club, buitenspelen en tijdens de gymles geregistreerd met behulp van een blessure registratieformulier. Tevens zijn de kosten als gevolg van de blessures door de ouders bijgehouden met behulp van een kostendagboekje. Deze studie geeft inzicht in onder andere het aantal, de ernst en de kosten van sport- en spelblessures bij kinderen. Tevens is er meer inzicht verkregen in de fitheid van kinderen op de basisschool door middel van de fitheidstest. Het belangrijkste doel van de studie was om het lesprogramma, iPlay, te evalueren op effect.

Uit de resultaten blijkt ten eerste dat kinderen van nu opvallend slechter scoren op de fitheidstest dan kinderen uit 1980. In het schooljaar werden 119 blessures geregistreerd bij 104 van de 1000 kinderen. Het aantal blessures per 1,000 uur fysieke activiteit was 0.48 (95%BI: 0.380.57). De minste blessures werden opgelopen tijdens het ongeorganiseerd buitenspelen, gevolgd door de gymlessen.

De meeste blessures kwamen voor bij het georganiseerd sporten. 40% van de kinderen die een blessure opliepen had medische hulp nodig. 68% van de kinderen met een blessure kon een tijdje niet deelnemen aan fysieke activiteiten. Ook bleek dat kinderen die weinig fysiek actief zijn een

grotere kans op blessures hebben. Vooral deze weinig fysiek actieve kinderen bleken profijt van het iPlay-programma te hebben. In de weinig fysiek actieve groep blijkt dat kinderen die het iPlay-lesprogramma hebben gevolgd minder blessures per 1,000 uur activiteit oplopen dan controlekinderen. Het iPlay-lesprogramma leidde ook tot een significant betere kennis en houding ten aanzien van het voorkómen van blessures, maar niet tot een verbetering van gedrag ten aanzien van het voorkomen van blessures.

Het iPlay-lesprogramma lijkt een succesvol programma voor het voorkómen van sport- en spelblessures bij kinderen op de basisschool, vooral voor kinderen die weinig fysiek actief zijn. Het bestaande programma kan wel aangepast en verbeterd worden om meer succesvol te zijn.

Verbinding tussen zorg en sport. Evaluatie netwerkvorming rondom de BeweegKuur

Auteur: Dijk, M. van, Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen

Co-auteur: Wagemakers, A., Den Hartog, F., Vaandrager, L., Herens, M., Preller, L.

E-mail: marieke.vandijk@nisb.nl

Achtergrond

Sport en bewegen in de wijk is een van de speerpunten van het huidige kabinet. Om dit te stimuleren is samenwerking vereist in netwerken tussen partijen die normaliter niet (structureel) samenwerken, zoals eerstelijnszorg en sport- en beweegaanbieders in de wijk. Vanuit de BeweegKuur is de vorming van regionale en lokale netwerken sterk gestimuleerd.

De BeweegKuur is een gecombineerde leefstijlinterventie waarbij mensen met overgewicht of obesitas vanuit de eerstelijns(zorg) worden begeleid naar een gezonde leefstijl met meer bewegen, gezonde voeding en gedragsbehoud. Een belangrijk doel is het doorstromen van deelnemers naar passend sport- en beweegaanbod in de wijk. De BeweegKuur is landelijk op ruim 140 locaties beschikbaar.

De netwerken zijn breed toepasbaar en essentieel voor de doorstroming van deelnemers naar het sport- en beweegaanbod in de wijk en voor afstemming tussen preventie en curatie. Onderzocht zijn de factoren die netwerkvorming beïnvloeden, en netwerken duurzaam maken.

Methoden

Voor de pilotevaluatie van de netwerken zijn tussen november 2010 en februari 2011 twaalf interviews en vier focusgroepgesprekken gehouden met regionale en lokale netwerken. Het onderzoek had een evaluatie- en een actiefunctie. Dit laatste om met opgebouwde kennis direct te kunnen aansluiten bij de lopende processen. Het onderzoek richtte zich op de manier waarop de netwerkvorming is vormgegeven en wat de succesfactoren en verbeterpunten van de regionale en lokale netwerken zijn.

Resultaten

Een regionaal netwerk bestaat meestal uit de ROS (Regionale Ondersteuningsstructuur), de GGD en de Sportraad. De belangrijkste successen van de regionale netwerken zijn o.a. het verbinden van zorg en preventie, de goede onderlinge samenwerking, de transparante communicatie-infrastructuur en de aanwezigheid van een sociale kaart. Ook zien netwerken de meerwaarde van verbinding met andere thema's en leefstijlinterventies. Verbeterpunten op regionaal niveau zijn o.a. de deelname en rolverdeling van bepaalde partners, en consensus over missie en doelen. Op lokaal niveau bestaat het netwerk over het algemeen uit de leefstijladviseur, de praktijkondersteuner, fysiotherapeut en diëtist. Belangrijke samenwerkingspartners zijn welzijnsorganisaties en lokaal

sportaanbod. Successen op lokaal niveau zijn o.a. de gezondheidswinst van de deelnemers aan de BeweegKuur, de goede onderlinge samenwerking, het realiseren van een sociale kaart, goede kwaliteit van zorg en de aanwezigheid van een passend lokaal sportaanbod. Verbeteringen zijn mogelijk bij de doorstroom van deelnemers naar het lokale beweegaanbod, de rolverdeling van de partners en de communicatie-infrastructuur.

Conclusie

Uit de evaluatie blijkt dat de regionale en lokale netwerken die gevormd zijn, de implementatie van de BeweegKuur en mogelijk andere leefstijlinterventies bevorderen. Vooral de verbinding tussen preventie en (integrale) zorg wordt ervaren als aanwinst voor de gezondheidsbevordering. Hoewel er enkele verbeteringen mogelijk zijn, wordt de doorstroom van deelnemers naar lokaal sport- en beweegaanbod hierdoor gestimuleerd.

School Bewegen en Sport

Auteur: Dool, R. van den, W.J.H. Mulier Instituut

E-mail: r.vandendool@mulierinstituut.nl

In de periode 2008-2011 is een grootschalig onderzoek uitgevoerd naar de relatie tussen de school en sport en bewegen. Daarbij is gekeken naar de invloed van de omgeving van de school op het bewegen, het beleid van de scholen en de achtergronden van de leerlingen. Het onderzoek bestaat uit een leerlingen- en een scholenonderzoek. De leerlingen hebben gedurende een week tien bewegelijke activiteiten in en buiten schooltijd beschreven.

De uitkomsten leveren informatie op over de invloed van de school op sport en bewegen, het effect van naschoolse sport en de invloed van motivatie op het beweeggedrag. Daarnaast hebben we met de data 7 scenario's doorgerekend. Eén van de scenario's is het uitbreiden van de gymnastiekles van twee naar drie uur per week.

Meer verscheidenheid in sportclubs? Achtergronden en mechanismen van in- en uitsluiting

Auteur: Dortants, M., Universiteit Utrecht

E-mail: m.dortants@uu.nl

Sportverenigingen hebben vaak de ambitie om een grotere diversiteit aan leden binnen te halen. Deze ambities komen voort uit noodzaak (overleven), maar kunnen ook voortkomen uit de keuze van een vereniging om uitvoer te geven aan beleidsdoelstellingen van de overheid. De bepalende factoren in het al dan niet succesvol zijn in het binnenhalen en binnenhouden van 'andere' leden zijn nog relatief weinig onderzocht. Het doel van dit onderzoek was inzicht te krijgen in de achtergronden en mechanismen van (veranderingen in) in- en uitsluiting. De onderzoeksvraag was: welke factoren bepalen het meer of minder divers worden van sportclubs?

Om deze vraag te beantwoorden heb ik tussen 2008-2010 bij een zwem- en waterpoloclub en een bokscub interviews, observaties en documentanalyse uitgevoerd. De resultaten van deze case-studies laten zien dat het diverser worden sterk afhangt van de uitkomsten van de onderhandeling over wat de belangrijkste ambities, normen en waarden van de sportclub zijn. Verschuivingen in

wat de meest dominante kernwaarde is, kan leiden tot veranderingen in wie wordt in- of uitgesloten van sportdeelname.

Boksen was lang het domein van mannen. In de onderzochte bokscub werd boksen door trainers opnieuw gedefinieerd als een sport voor mannen én vrouwen. De club werd vanuit deze nieuwe norm strikt aangestuurd en bij overtreding van de norm werd gedrag met de in boksen gebruikelijke disciplinerende gecorrigeerd. Vrouwen werden lid en kregen een volwaardige plek in deze bokscub. De club werd wat betreft gender meer divers, en mannen die niet met vrouwen wilden boksen werden uitgesloten.

In de zwem- en waterpoloclub beoogde een aantal kaderleden het ledenbestand te vergroten door een nieuwe doelgroep aan te spreken, namelijk de allochtone jeugd. Ze organiseerden een aantal activiteiten waarbij veel allochtone jongeren participeerden. Uiteindelijk werd slechts een enkeling lid. Wellicht is zwemmen geen populaire sport bij deze doelgroep, maar opvallend was dat niemand het uitblijven van nieuwe lidmaatschappen problematiseerde. Het bleek dat het binnenhalen van deze doelgroep een 'getolereerde' activiteit was van een kleine groep enthousiaste kaderleden. In de club werd wel een discussie gevoerd over een mogelijke herdefiniëring van ambities, maar etnisch meer divers worden vormde daar geen onderdeel van. Daarnaast bleek het ook lastig om in deze 'familieclub' sturing te geven op strategisch en handelingsniveau. Naast de formele macht van het bestuur waren nog vele andere (informele) machtsbronnen actief, die zowel binnen als buiten formele settings vanuit eigen ambities invloed probeerden uit te oefenen op besluiten en handelen in de club.

Concluderend laat deze studie zien dat de wijze waarop macht gelokaliseerd is in een organisatie (geconcentreerd of verspreid) bepalend kan zijn voor al dan niet diverser kunnen worden. Dit wordt mede bepaald door de historie, tradities en de cultuur van de club zelf en de tradities in de tak van sport. De resultaten geven echter ook aan dat de historie en tradities zowel aangrijpingspunten en handelingsmogelijkheden bieden om lijnen van in- en uitsluiting te veranderen (casus bokscub), alsook remmend kunnen werken bij het realiseren van ambities om meer divers of anders divers te worden (casus zwem- en waterpoloclub).

Geen zin in sport: cultureel bepaald of individuele keuze?

Auteur: Elling-Machartzki, A., W.J.H. Mulier Instituut

E-mail: a.elling@mulierinstituut.nl

Steeds minder mensen vinden zichzelf 'te oud' om te sporten of hebben sport nooit leuk gevonden. Mede vanwege het gevarieerde sportaanbod kunnen meer kinderen en volwassenen tegenwoordig een positieve sportattitude ontwikkelen. Toch zijn er ook nog steeds mensen die sport niet zo leuk vinden, of zelfs notoire sporthaters zijn. Sportstimuleringsprogramma's zijn gericht op het wegnemen van belemmeringen en het stimuleren tot sportdeelname. Maar zijn wel alle niet-sporters te verleiden tot sportdeelname?

We presenteren onder meer de verschillende (groepsspecifieke) redenen van niet-sporters om niet (meer) mee te doen en hun sportieve voornemens op basis van een kwantitatief onderzoek onder 1.300 niet-sporters uit 2008. 900 van deze niet-sporters zijn in 2010 opnieuw gevraagd naar hun sportdeelname en hen zijn ditmaal enkele open vragen voorgelegd over de positieve en negatieve betekenissen die niet-sporters geven aan sport. Daarbinnen staan we vooral stil bij de mate waarin niet-sporters geen zin (meer) hebben in sport.

De promotionele waarde van sportevenementen

Auteur: Faasse, J. – Uitbijter BV

E-mail: john.faasse@uitbijter.nl

In opdracht van WESP (Werkgroep Evaluatie Sportevenementen) en Olympisch Vuur begeleidt Uitbijter de ontwikkeling van een meetinstrument om de promotionele waarde van (sport) evenementen te berekenen. Hij zal uiteenzetten welke benaderingen mogelijk zijn en welke keuzes er in zijn optiek gemaakt dienen te worden om tot een bruikbaar instrument te komen. In zijn bijdrage zal hij er ook voor pleiten om daarbij niet alleen te kijken naar het bereik van het evenement en de waarde uitgedrukt in reclame-equivalenten, maar om ook de stap te zetten richting communicatiewaarde en effect. Dat betekent dat bijvoorbeeld ook de gemeten 'economische waarde' uiteindelijk deel uitmaakt van de promotionele effecten. In de ideale situatie komt er één geïntegreerd, modulair opgebouwd meetinstrument, dat alle facetten van de waarde van sportevenementen voor de verschillende belanghebbende partijen in kaart brengt.

What's in a name? De opstelling van de Nederlandsche Voetbalbond ten aanzien van clubnamen tot 1945

Auteur: Gent, M. van, Huygens ING Den Haag

Email: michel.van.gent@huygens.knaw.nl

Elke voetbalclub moet een naam kiezen om wedstrijden te gaan spelen en deel te nemen in een competitie. Het kiezen van een naam is niet eenvoudig, want de keuze lijkt op het eerste gezicht onbeperkt (naam van wijk, plaats, bedrijf, et cetera).

De Nederlandsche Voetbalbond heeft vanaf een vroeg stadium aandacht besteed aan de clubnamen van zijn verenigingen. Dit blijkt uit de recent geopende databank Sportbonden, sportclubs en sportperiodieken in Nederland tot en met 1940 van het Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis Den Haag (www.historici.nl/Onderzoek/Projecten/Sportverenigingen).

Van één naar meerdere landelijke bonden

Op 8 december 1889 werd de Nederlandsche Voetbalbond (verder NVB; later KNVB) opgericht. Vanaf 1894 kwamen er verschillende plaatselijke en gewestelijke voetbalbonden, zoals de Amsterdamsche Voetbalbond en de Twentsche Voetbalbond. Op tal van plaatsen werden clubs met dezelfde naam opgericht. In 1911 besloot de NVB dan ook dat er een register van clubnamen zou komen, zodat elke clubnaam nog slechts één keer zou voorkomen in heel Nederland. Gedurende de jaren 1915-1929 raakte de NVB het monopolie als enige landelijke voetbalbond kwijt. Er werden katholieke voetbalbonden opgericht in de (aarts)bisdommen Utrecht, Den Bosch, Breda, Roermond en Haarlem. Zij stelden ook een eigen landelijke federatie in (de RKF), los van de NVB. In 1925 werd de Nederlandse Arbeiders Sportbond gesticht als landelijke bond voor socialistische voetbalclubs. In 1929 volgde de Christelijke Nederlandsche Voetbalbond voor de christelijke clubs die uitsluitend op zaterdagmiddag wilden spelen.

De NVB registreerde eerst ook de clubnamen van de RKF, maar in 1924 kwam het tot een breuk tussen beide organisaties. De clubs van de RKF en die van de NASB en de CNVB lieten hun clubnamen niet door de NVB vastleggen. Dit had tot gevolg dat bepaalde namen (Ajax, ADO, Volharding etc.) weer veelvuldig in verschillende bonden werden gebruikt.

Commercie

Naast de bonden met een bepaalde levensbeschouwing ontstonden er ook voetbalbonden voor kantoor- en bedrijfsselftallen. Sommige van die clubs lieten hun clubnaam laten registreren, maar dat leidde tot complicaties. Op 25 augustus 1929 besloot de KNVB geen clubnamen meer te registreren afgeleid van een onderneming ingeschreven in het Handelsregister. Voor reeds erkende clubnamen van fabriekselftallen (PSV en Verkade) werd een uitzondering gemaakt; andere bedrijfsteams kozen een sportieve afkorting van de bedrijfsnaam (AEG en SHELL).

Fusie

Tijdens de Tweede Wereldoorlog ontstond er één landelijke voetbalbond: de Nederlandsche Voetbalbond, bestaande uit de KNVB, de RKF en alle vijf diocesane bonden, de NASB afdeling voetbal, de NVB en alle kantoor-voetbalbonden. Als gevolg van deze fusie moesten er tal van clubnamen veranderd worden om er (weer) voor te zorgen dat elke naam uniek zou zijn in alle voetbalcompetities. Naderhand moesten sommige voetbalclubs hun naam veranderen omdat zij niet langer de naam van levende leden van het koninklijk huis mochten voeren. Na de bevrijding zou deze afgedwongen naamswijziging gelijk ongedaan gemaakt worden. In de lezing zal de bovenstaande ontwikkeling nader toegelicht worden aan de hand van voorbeelden.

FIFA's WK Voetbal 2010 en Sociale Media

Auteur: Graaf, W.G. de, Hogeschool van Amsterdam

E-mail: w.de.graaf@hva.nl

Sites zoals Twitter, Facebook, Hyves en YouTube stonden nog in de kinderschoenen in 2006, toen het WK Voetbal plaatsvond in Duitsland, maar sindsdien explodeerde het gebruik van deze nieuwe media. Sociale media bieden geïnteresseerden in een groot evenement als het WK Voetbal een nieuw middel om op de hoogte te blijven van hoogtepunten en ontwikkelingen van het toernooi. Twee primaire onderzoeksvragen staan centraal in onderhavig onderzoek:

- Wat is het effect van de sociale media op de informatievergaring van personen die in het WK 2010 waren geïnteresseerd;
- In welke mate waren deze in het WK-geïnteresseerde personen meer of minder betrokken bij het WK 2010 in vergelijking tot eerdere WK's en EK's.

Over de impact van sociale media op grote sportevenementen is beperkt literatuur beschikbaar. Dart bespreekt in 'Blogging the 2006 FIFA World Cup Finals' het gebruik van een sociaal medium. Dart achterhaalde dat in ieder geval bij het WK van 2006 het gebruik van sociale media geen democratische activiteit was. Bloggen werd in dat jaar met name ingezet door het bedrijfsleven dat – via professionele journalisten – de fans WK verhalen aanbood.

In juni 2010 is een vragenlijst verspreid onder gebruikers van sociale media (LinkedIn, Hyves, Facebook, Twitter). In totaal hebben 197 respondenten deelgenomen aan het onderzoek. Deze groep komt overeen met de algemene kenmerken van Nederlanders die gebruik maken van sociale media. De meerderheid van de respondenten betrof mannen (64%). De gemiddelde leeftijd van alle respondenten was 24,5 jaar. 61% van de respondenten was HBO+ opgeleid. 37% van de respondenten gaf aan dat zij – bij tijdsbesteding aan sociale media – de meeste tijd besteden aan Twitter. Facebook werd door 30% van de respondenten als meest gebruikt genoemd. Op Hyves werd door 25% van de respondenten het meeste tijd doorgebracht.

Social media in toenemende mate ingezet als bron van informatie

53% van de respondenten gaf aan bij het WK 2010 meer tijd aan sociale media te hebben besteed dan bij voorgaande WK's en EK's waar het Nederlands elftal aan deelnam. Het WK 2010 was ook populair bij de televisiekijkers. 45% van de respondenten gaf aan meer tijd aan de tv te besteden dan bij eerdere WK's en EK's.

Social media betreft gebruikers bij het WK

Ongeveer de helft van de ondervraagden (48,4%) gaf aan dat zij meer betrokken waren bij dit WK dankzij het gebruik van sociale media. 31,8% van de respondenten zag echter geen toegenomen betrokkenheid. Een beperkter gezelschap (26,1%) voelde zich meer betrokken bij het favoriete team nu zij de mogelijkheid had om dat team te volgen via sociale media.

Conclusie

De studie toont aan dat personen met een account op sociale media zich in meerdere mate richten tot sociale media om informatie over het WK te verkrijgen. Het gebruik van deze nieuwe media gaat niet ten koste van het gebruik van traditionele media. Voor de meeste respondenten vullen oude en nieuwe media elkaar aan.

Migratie in de sport.

Invloed van transfers op sportprestaties en clubintegratie van jonge, talentvolle sporters

Auteur: Greef, J., Hogeschool Arnhem Nijmegen

Co-auteur: Kannekens, R.

E-mail: rianne.kannekens@han.nl

Introductie

Door een toenemende professionalisering en een groter belang van sport in de maatschappij wordt steeds meer gevraagd van jonge, talentvolle sporters. Een bekend verschijnsel van de laatste jaren is dat sporttalenten uit hun vertrouwde familiale omgeving worden gehaald omdat men verwacht dat ze elders meer mogelijkheden krijgen zich optimaal te kunnen ontwikkelen. Deze transfers op jonge leeftijd vinden plaats binnen Nederland en ook internationaal. In samenwerking met regionale topsportorganisaties en internationale partners (Katholieke Universiteit Leuven, Europese Akademie des Sports) vindt er een tweejarig onderzoek plaats naar het effect van transfers op jonge leeftijd op sportprestaties en club-integratie van talentvolle sporters. Met de resultaten van het onderzoek krijgen trainers/coaches, beleidsmakers en docenten inzicht in de effecten van migratie op jonge leeftijd. Hieruit volgen protocollen over de wijze waarop jonge, talentvolle sporters, ongeacht culturele achtergrond, optimaal kunnen worden begeleid en ontwikkeld.

Methode

Onderzoek heeft plaatsgevonden bij voetbal (n=38) en basketbal (n=18), bij talenten tussen de leeftijd van 15 tot en met 24 jaar (M: 18,6 jaar, SD: 2,7). Het effect van de transfer op integratie en sportprestaties van het talent binnen de club stond hierbij centraal. Om de mate van integratie binnen de club te meten werd een vragenlijst uit een onderzoek naar fusies bij ziekenhuisorganisatie (Van Raes, 2007) aangepast naar de context en vervolgens gevalideerd. Deze vragenlijst werd daarna voorgelegd aan 16 gemigreerde talenten en een controlegroep van 40 zittende talenten. Sportprestaties werden gemeten door zelfrapportage van talenten over eigen sport-

prestaties te vergelijken met de beoordeling van deze prestaties door de coach. Om het effect van invloeden buiten de club te controleren, is met de verkorte versie van WHOQOL-BREF het welbevinden gemeten (The WHOQOL Group, 1998).

Resultaten

Alle subschalen van de vragenlijst hadden een goede interne consistentie (Cronbach's $\alpha = .655$ tot $.892$). Op basis van de eerste resultaten kan geconcludeerd worden dat er geen verschil is in sportprestaties en mate van integratie van gemigreerde talenten vergeleken met nietgemigreerde sporters ($p > .05$). Ook werd er geen verschil gevonden in welbevinden ($p > .05$). Nadere analyse van de resultaten laat wel zien dat binding met de club van afkomst en overeenkomst in kenmerken van beide clubs gerelateerd zijn aan de identificatie met de transferclub ($p < .05$). Dit geldt ook voor tevredenheid (algemeen en functie) binnen de club ($p < .05$).

Discussie

De begeleiding van getransfereerde talenten hoeft niet bijzonder gericht te worden op de identificatie met de club. Het zou wel de moeite lonen om kenmerken van club van herkomst, kenmerken van de club waarnaar gemigreerd is en kenmerken van de ideaalclub volgens het talent in ogenschouw te nemen.

Het vervolgonderzoek zal plaatsvinden bij nationale en internationale sportverenigingen. Daarbij zal de focus meer komen te liggen op het effect van migratie op sportprestaties en integratie binnen het team, en de rol die de coach daarbij speelt.

Het effect van bewegen tijdens de reguliere les op de taal- en rekenvaardigheden van achterstandsleerlingen in groepen 4 en 5

Auteur: Greeff, M. de, Centrum voor Bewegingswetenschappen Groningen

Co-auteur: Mullender-Wijnsma, M., Hartman, E., Visscher, Ch.

E-mail: j.w.de.greeff@umcg.nl

Inleiding

Beleidsmaatregelen om de schoolprestaties van achterstandsleerlingen ten opzichte van reguliere leerlingen te verbeteren, zijn in Nederland nog weinig succesvol geweest (Mulder et al., 2005). Achterstandsleerlingen zijn er in de periode van 2002-2007 wel enigszins in geslaagd de achterstand in taal- en rekenvaardigheden in te halen (reductie van 14-23%). De precieze reden voor deze reductie is echter niet bekend en achterstandsleerlingen blijven een achterstand behouden gedurende het basisonderwijs en voortgezet onderwijs (Roeleveld et al., 2011). Om deze achterstand terug te dringen, richt dit onderzoek zich op een uniek concept vanuit Amerika, fysieke activiteit tijdens de les (o.a. Donnelly & Lambourne, 2011). Een recente review laat zien dat acht van de negen studies, gericht op fysieke activiteit tijdens de les, een positief verband hebben gevonden tussen bewegen en schoolvaardigheden (CDC, 2010). Juist door te bewegen tijdens het uitvoeren van reken- en spellingsoefeningen lijkt een kind beter te presteren op school (Donnelly & Lambourne, 2011). Deze verbetering van schoolprestaties door tegelijkertijd te bewegen zou veroorzaakt kunnen worden door een verbetering van executieve functies (EF). EF zijn (hogere) cognitieve processen die gedrag en cognitie doelgericht en efficiënt maken. Deze zouden een intermediaire rol kunnen spelen tussen fysieke activiteit tijdens de les, en schoolprestaties.

Doel

Het effect van het tegelijkertijd uitvoeren van bewegingsactiviteiten en reken- en spellings-oefeningen op de schoolvaardigheden wordt onderzocht. Daarnaast richt dit onderzoek zich op het bepalen of EF een intermediërende rol spelen in deze relatie.

Methode

De doelgroep bestaat uit leerlingen van groepen 4 en 5 van basisscholen in Noord-Nederland. Minimaal 20% van deze leerlingen bestaat uit achterstandsleerlingen. Het onderzoeksdesign betreft een clusteronderzoek met een voor- en nameting, en een experimentele- en controlegroep. Tijdens de voor- en nameting worden de fitheid, schoolvaardigheden en cognitieve prestaties bepaald. Een extra leerkracht zal het programma aanbieden aan de experimentele groep, met ondersteuning van een digibord. Dit programma bestaat uit 10 minuten spelling en 10 minuten rekenen, welke 3 keer per week worden aangeboden. Het programma is gebaseerd op het reguliere lesprogramma, gecombineerd met eenvoudige fysieke activiteit. Woorden worden bijvoorbeeld gespeld door bij elke letter een sprongetje te maken en rekensommen worden opgelost door het goede aantal uit te drukken in uitvalsassen.

Tijdsplanning

Het beweegprogramma start in september 2011 en eindigt voor het einde van het schooljaar 2011-2012. Tijdens de presentatie zal er verder worden ingegaan op de invulling van de lessen en de eerste resultaten van de voormeting.

Presteren op meerdere velden Performance management bij betaald voetbal organisaties

Auteur: Groenendijk, J., KNVB Expertise

E-mail: jurrie.groenendijk@knvb.nl

In deze paper worden de resultaten gepresenteerd van een onderzoek naar de wijze waarop performance management (als bedrijfskundig instrument) kan bijdragen aan de bestuurbaarheid van betaald voetbal organisaties (BVO's). De onderzoeksvraag luidt: "Hoe kan 'performance management' het management van BVO's helpen om te gaan met de specifieke kenmerken en uitdagingen van de bedrijfstak betaald voetbal". Door middel van literatuuronderzoek, een vragenlijst en diepte-interviews onder BVO-bestuurders is achtereenvolgens in kaart gebracht (1) wat de onderscheidende kenmerken van de bedrijfstak zijn en wat de gevolgen zijn voor het besturen van BVO's, (2) de wijze waarop strategie bij BVO's wordt ontwikkeld en geïmplementeerd, en (3) wat de mogelijke waarde voor BVO's kan zijn van performance management instrumenten zoals bijvoorbeeld de Balanced Score Card.

De conclusies zijn dat de unieke eigenschappen van bvo's en de bedrijfstak als geheel het besturen van een bvo tot een uitdaging maken. Van een gestructureerde beleidsimplementatie en van performance management blijkt in de bedrijfstak nog nauwelijks sprake te zijn. Uit het onderzoek komt naar voren dat performance management modellen bvo-bestuurders kunnen helpen om te gaan met de bijzondere dynamiek. Bestaande instrumenten sluiten echter niet aan bij de eigenschappen van bvo's. Een passend instrument zou bestuurders kunnen ondersteunen bij gestructureerde beleidsimplementatie, mits de bvo aan een aantal randvoorwaarden voldoet, zijnde (1) een stabiele organisatie en management, (2) een duidelijke en doordachte visie en (3) voldoende kwaliteit van medewerkers.

Het paper presenteert een conceptueel model dat als basis kan dienen voor een performance management instrument dat voorziet in de behoefte van bvo-bestuurders.

Afstudeeronderzoek in opdracht van KNVB Expertise, kennis- en onderzoekscentrum voor het betaalde voetbal. Uitgevoerd in het kader van afronding MSc in Management aan Nyenrode Business Universiteit.

De afruil tussen doelpunten en competitieve balans in teamsporten

Auteur: Groot, L., Universiteit Utrecht

E-mail: l.f.m.groot@uu.nl

In dit paper wordt beargumenteerd dat beleidsmakers en competitie-managers van teamsporten zoals voetbal, honkbal, ijshockey en basketbal geconfronteerd worden met een fundamentele afruil tussen de entertainment- en de suspensewaarde van een sport. De entertainmentwaarde van een sport wordt bepaald door het gemiddeld aantal doelpunten per wedstrijd. De suspensewaarde is afhankelijk van de mate waarin de uitkomst van een wedstrijd onzeker is, d.w.z. de ongewisheid welk team zal winnen, en wordt gemeten door de mate van competitieve balans. Het verhogen van de entertainmentwaarde (meer doelpunten per wedstrijd) zal, ceteris paribus, de mate van suspense verlagen (minder competitieve balans). Verder wordt verondersteld dat beleidsmakers de beschikking hebben over twee instrumenten: herverdeling van (tv)gelden en het aanpassen van de regels van het spel. Meer herverdeling bevordert de competitieve balans. Verandering van de spelregels (hogere basket, grotere afstand tussen de honken) verandert het gemiddeld aantal doelpunten per wedstrijd. Met deze twee instrumenten kunnen beleidsmakers altijd de optimale afruil kiezen. Een simulatie laat zien dat voetbal, met een lage entertainment waarde vanwege het geringe aantal doelpunten, slechts weinig hoeft te herverdelen om de competitieve balans op een adequaat niveau te handhaven. De keerzijde van de hogere entertainmentwaarde van typisch Amerikaanse teamsporten zoals honkbal en basketbal bestaat erin dat er meer moet worden herverdeeld om de competitieve balans op peil te houden.

Topsport & onderwijs voor leerlingen in de leeftijd van 12 tot en met 14 jaar. Een onderzoek naar de invloed van sportstatus, schooltype en psychosociale factoren op schoolprestaties van leerlingen in Duitsland en Nederland

Auteur: Hakkers, S., W.J.H. Mulier Instituut

E-mail: s.hakkers@mulierinstituut.nl

Lange tijd is gedacht dat het beoefenen van topsport een negatieve invloed had op de schoolprestaties van topsportende leerlingen. Inmiddels komen onderzoekers tot de conclusie dat topsport juist een positieve invloed heeft op die schoolprestaties. Naar het effect van topsport op schoolprestaties is in Nederland echter recentelijk geen onderzoek gedaan.

Dit onderzoek gaat in op de invloed van (top)sport op schoolprestaties en beschrijft of het door de leerling gevolgde schooltype en de psychosociale factoren daarbij een rol spelen. De 601 leerlingen die deelnamen aan het onderzoek, zijn afkomstig van vier verschillende schooltypen, te weten Duitse Eliteschulen des Sports, Nederlandse Topsport Talentscholen, Duitse reguliere gymnasia en Nederlandse reguliere scholen uit het voortgezet onderwijs. De leerlingen, die gemiddeld twaalf tot en met veertien jaar oud waren, hebben anoniem een vragenlijst ingevuld. In deze vragenlijst worden leerlingen bevraagd op de variabelen die in dit onderzoek een rol spelen. Dit zijn de sportstatus van de leerling, het door de leerling gevolgde schooltype, de score van de leerling op zelfregulatie en zelfwaardering (als psychosociale factoren) en de schoolprestaties op de drie kernvakken.

Op basis van eerder verricht onderzoek is een onderzoeksmodel opgesteld dat als basis voor de verdere uitvoering van deze studie heeft gefungeerd.

De topsporters in deze studie blijken betere schoolprestaties op de drie kernvakken te behalen en ook hoger te scoren op zelfregulatie en zelfwaardering dan hun klasgenoten die geen topsport beoefenen. Zelfregulatie is in deze studie een significante voorspeller gebleken voor de schoolprestaties. Zelfwaardering niet. Dat topsporters beter presteren op school wordt mede verklaard doordat deze groep hoger scoort op zelfregulatie. Verder is gevonden dat topsporters van Eliteschulen des Sports beter presteren dan topsporters van de andere schooltypen. Dit kan echter in dit onderzoek niet worden verklaard door zelfregulatie. Schoolafhankelijke factoren, zoals de aanwezigheid van een internaat en sportfaciliteiten, zouden een rol kunnen spelen.

Om te bepalen welke factoren bewerkstelligen dat topsporters op een Eliteschule des Sports betere schoolprestaties behalen dan anderen, is aanvullend onderzoek nodig. Dit onderzoek naar de effectiviteit van speciale sportscholen moet zich richten op schoolfactoren. Daarbij dienen de sportprestaties meegenomen te worden. Pas dan kan de vraag beantwoord worden of topsporters daadwerkelijk beter tot hun recht komen op een speciale sportschool.

Impuls lokaal bekeken: Meer en beter. Verdiepingsonderzoek naar effecten en processen van de inzet van combinatiefunctionarissen binnen zes eerste tranche gemeenten

Auteur: Heijden, A. von, W.J.H. Mulier Instituut

Co-auteurs: Leijenhorst, M., Beth, J., Kalmthout, J., Hilhorst, J., Boers, E.

E-mail: a.vonheijden@mulierinstituut.nl

Achtergrond

De Impuls brede scholen, sport en cultuur is middels de inzet van combinatiefunctionarissen gericht op het vergroten van de samenhang tussen de sectoren onderwijs, sport en cultuur. De landelijk geformuleerde doelstellingen van de Impuls zijn te onderscheiden in output en outcome doelstellingen. Beide worden landelijk gemonitord. Er is echter nog onvoldoende zicht op (neven)effecten van de regeling op lokaal niveau en in hoeverre deze daadwerkelijk kunnen worden toegeschreven aan de inzet van de combinatiefunctionarissen. Ook is er geen zicht op de omstandigheden waaronder deze effecten al dan niet optreden. In het lokale verdiepingsonderzoek wordt uitdrukkelijk, naast het effectonderzoek, ook ingegaan op de proceskant van de Impuls (ook aangeduid als de context of throughput).

Onderzoeksvraag

De onderzoeksvraag valt uiteen in twee deelvragen, gerelateerd aan het effectonderzoek en het procesonderzoek. De vragen zijn als volgt geformuleerd:

- Effectonderzoek: voor welke taken wordt de combinatiefunctionaris op lokaal niveau ingezet, welke beoogde en onvoorziene effecten heeft die inzet volgens lokale direct betrokkenen en hoe kunnen die resultaten worden gewaardeerd in het licht van het landelijke en lokale beleid?
- Procesonderzoek: op welke wijze verloopt de implementatie en uitvoering van de Impuls bij verschillende gemeenten in relatie tot de uitkomst?

Methodologie

De informatie is verkregen door het afnemen van online vragenlijsten bij combinatiefunctionarissen en direct betrokken organisaties. Tevens zijn er aan de hand van een gestandaardiseerde gespreksleidraad diepte-interviews gehouden, eveneens onder de verschillende betrokkenen. Bij de uitvoering van het onderzoek wordt rekening gehouden met de gefaseerde invoering van de Impuls. Het aantal gemeenten waar het onderzoek wordt uitgevoerd zal in drie jaar tijd oplopen tot in totaal 18 gemeenten in 2013. Dit eerste verdiepingsonderzoek is uitgevoerd bij zes eerste tranche gemeenten (niet representatief). Dit onderzoek wordt in 2012 herhaald onder zes tweede tranche gemeenten. In 2013 vindt wederom een meting plaats, een 2-meting bij de zes eerste en tweede tranche gemeenten en een 1-meting onder zes derde/vierde tranche gemeenten.

(Voorlopige) resultaten

De combinatiefunctionarissen dragen positief bij aan de landelijke doelstellingen. Zo is door hun komst het aanbod van zowel sport als cultuur toegenomen en is er op een (beperkt) aantal scholen sprake van een dagelijks sportaanbod. Ook het aantal leden van sportverenigingen is door de komst van de combinatiefunctionarissen toegenomen. Eveneens zijn meer kinderen vertrouwd geraakt met kunst- en cultuurvormen.

Uit dit onderzoek is gebleken dat de combinatiefunctionarissen zich ook richten op diverse andere lokale doelen. Het meest genoemde neveneffect is verbetering van de kwaliteit van het aanbod. De gemeenten maken verschillende keuzes wat betreft de inzet van de combinatiefunctionarissen. Een duidelijke visie/werkwijze wat betreft doorstroom lijkt positief bij te dragen aan de effecten. De twee meest genoemde knelpunten zijn 'beschikbare tijd' en 'afstemming over wederzijdse verwachtingen van betrokken organisaties'. Ook op organisatorisch gebied kwamen verschillende aandachtspunten naar voren.

Regelmatig bewegen op het werk ter preventie van depressie

Auteur: Hendriksen, I., TNO

Co-auteurs: Zeeuw, E. de, Tak, E., Dusseldorp, E.

E-mail: ingrid.hendriksen@tno.nl

Inleiding

Regelmatig bewegen is een goedkope en effectieve manier om depressieve klachten te behandelen. Er is beduidend minder wetenschappelijke literatuur die aantoonst dat bewegen ook effectief is om (uitval door) depressie te voorkomen. Tot op heden ontbreken interventiestudies gericht op preventie van depressie in risicogroepen. Het doel van deze studie was om te onderzoeken wat de haalbaarheid en effectiviteit is van een beweegprogramma op het werk om depressie te voorkomen bij inactieve werknemers met minimale symptomen van depressie.

Methode

In het najaar van 2008 werden alle werknemers van een afdeling van een grote Nederlandse verzekeringsmaatschappij benaderd om een online screeningsvragenlijst over bewegen en mentale gezondheid in te vullen. Degenen met minimale symptomen van depressie ($5 < \text{PHQ-9} < 9$), die niet voldeden aan de huidige beweegnormen maar die wel bereid waren om een 10 weken durend bedrijfsfitnessprogramma te volgen, werden uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek. De deelnemers werden willekeurig toegewezen aan het beweegprogramma (2 keer per week, 10 weken lang interne bedrijfsfitness onder professionele begeleiding) of de controlegroep (geen interventie). De trainingssessies bestonden uit zowel kracht- als uithoudingsvermogenoefeningen, en eindigden met ontspanningsoefeningen. Via een vragenlijst werden de demografische kenmerken, de depressiescore (PHQ-9) en het beweeggedrag geregistreerd. De fysieke metingen omvatten de BMI, de buikomvang, het vetpercentage, de bloeddruk en een fitheidstest. Alle uitkomstmaten werden zowel vooraf als direct na de interventieperiode gemeten. De ziekteverzuimgegevens uit deze periode en dezelfde periode een jaar eerder werden, na toestemming van de deelnemers, via het bedrijf aangeleverd.

Resultaten

474 van de 1075 benaderde werknemers (44,1%) hebben de vragenlijst ingevuld, waarvan 30 geïnccludeerd werden in de intention-to-treat groep (gemiddelde leeftijd 41 jaar, 53% man, 50% interventiegroep). Het verschil tussen de groepen in de gemiddelde verandering in depressiescore tussen voor- en nameting benaderde significantie (ANCOVA). 86% van de deelnemers uit de interventiegroep ondervond na afloop van het programma geen minimale symptomen van depressie meer, tegen 31% van de deelnemers uit de controlegroep. De meeste fysieke uitkomstmaten verbeterden significant tussen voor- en nameting in de interventiegroep vergeleken met de controlegroep. Het verschil tussen de groepen in ziekteverzuim was niet significant.

Conclusie

De uitgevoerde interventie was haalbaar en laat zien dat bewegen het risico op depressie kan werknemers met sedentair werk, een inactieve leefstijl en een hoog risico op depressie, kan verminderen. Een grote gerandomiseerde gecontroleerde studie met lange termijn follow-up is nodig om de (kosten)effectiviteit van bewegen ter preventie van depressie in de werksetting verder te onderbouwen.

Sedentair gedrag in Nederland

Auteur: Hendriksen, I., TNO

Co-auteur: Bernaards, C., Hildebrandt, V.

E-mail: ingrid.hendriksen@tno.nl

Inleiding

In de afgelopen 10 jaar is het wetenschappelijke bewijs dat teveel sedentair gedrag (ofwel zitgedrag) een substantieel risico vormt voor de gezondheid, sterk toegenomen. Er zijn echter nog vele vragen en onduidelijkheden. Zo is er nog geen consensus over de definitie en meetmethode van sedentair gedrag, zal er meer onderzoek gedaan moeten worden naar de negatieve gezondheidseffecten en de onderliggende biologische mechanismen, is inzicht noodzakelijk in de prevalentie van sedentair gedrag in verschillende doelgroepen en zullen er normen opgesteld moeten worden. Op basis van Nederlandse trendcijfers en internationale literatuur is een position paper opgesteld die als leidraad kan fungeren voor de aanpak van dit gezondheidsprobleem in Nederland.

Methode

In de TNO-monitor Bewegen en Gezondheid, die sinds 2000 het beweeggedrag van de Nederlandse bevolking continu meet, zijn sinds 2006 ook vragen opgenomen over sedentair gedrag. Elk jaar neemt een representatieve steekproef van circa 8.000 Nederlanders deel aan deze monitor. Via een telefonisch interview worden vier vragen over sedentair gedrag gesteld gericht op het gemiddeld aantal uren zitten tijdens een normale doordeweekse dag (zowel op het werk/school en tijdens de vrije tijd) en tijdens een weekenddag, en het aantal uren die de deelnemers liggend in bed doorbrengen. Voor het opstellen van de position paper is de huidige internationale wetenschappelijk literatuur over sedentair gedrag bestudeerd.

Resultaten

Het sedentaire gedrag is sinds 2006 vrij stabiel. In 2009 waren volwassenen tijdens werktijd gemiddeld 3,5 uur per dag en tijdens de vrije tijd gemiddeld 3 uur per dag sedentair. Adolescenten waren de meest sedentaire groep (5,9 uur per dag tijdens school/werktijd en 3,2 uur per dag tijdens de vrije tijd). Zij zitten op vrije dagen gemiddeld 5,8 uur, wat meer is dan de 65-plussers en zelfs meer dan de 75-plussers (gemiddeld 5,1 uur per dag). Alleen voor jongeren van 4-17 jaar is momenteel een norm beschikbaar: minder dan twee uur sedentair gedrag (computeren en/of TV/DVD kijken) in de vrije tijd per dag. Ruim 57% van de kinderen van 4-11 jaar voldoet aan deze norm. Op weekdays buiten schooltijd besteden kinderen gemiddeld rond de twee uur per dag aan zittende en liggende activiteiten. Verder blijkt dat sedentaire personen minder voldoen aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB), maar juist (iets) meer voldoen aan de fitnorm dan niet-sedentaire personen. Omdat een norm voor sedentair gedrag voor volwassenen ontbreekt, is het voorlopige advies op basis van de wetenschappelijke literatuur om het aantal zituren per dag te beperken en 2 tot 3 keer per uur het zitgedrag te onderbreken.

Conclusies

De groep Nederlanders met een sedentaire leefstijl is aanzienlijk, zeker onder jongeren en opvallend genoeg ook onder bijvoorbeeld mensen die intensief bewegen, zoals sporters. Voldoen aan de beweegnormen is dus niet hetzelfde als het hebben van een niet-sedentaire leefstijl. Aanbevolen wordt nieuw beleid te gaan ontwikkelen dat tot doel heeft het stimuleren van een minder sedentaire leefstijl te integreren in het bestaande beleid gericht op het stimuleren van voldoende bewegen. Naast bevestiging van de huidige resultaten is inzicht nodig in de determinanten van sedentair gedrag en effectieve interventies om het zitgedrag te reduceren.

VERVALLEN

pedagogisch coördinator op sportverenigingen.

De invloed van de inzet van een pedagogisch coördinator op het pedagogisch klimaat op sportverenigingen en het psychosociaal welbevinden en sociaal gedrag van de jeugdleden

Auteur: Hermens, N. J., Verwey-Jonker Instituut

E-mail: nhermens@verwey-jonker.nl

In de Rotterdamse deelgemeente IJsselmonde werkt, in navolging van goede ervaringen bij een voetbalvereniging, sinds begin 2010 op drie sportverenigingen een pedagogisch coördinator. De verenigingen hebben veel leden met een lage sociaal economische status en hebben relatief vaak te maken met sociale problemen. De inzet van de pedagogisch coördinator moet leiden tot een duurzaam pedagogisch klimaat op die verenigingen. Dat stelt de vereniging in staat om

eenduidige omgangs- en gedragsregels te hanteren, problemen bij jeugdsporters te signaleren en, indien nodig, door te verwijzen naar de juiste instanties. Het uitgangspunt is dat de sportvereniging verbindingen legt met het gezin, de school en de wijk en zo haar maatschappelijke rol nog beter kan vervullen. De inzet van de pedagogisch coördinator is een initiatief van Rotterdam Sportsupport en deelgemeente IJsselmonde. Het Verwey-Jonker Instituut doet onderzoek naar de effecten van de inzet van de pedagogisch coördinator op de sportverenigingen. Het onderzoek geeft onder meer antwoord op de vraag of de inzet van een pedagogisch coördinator bijdraagt aan een duurzaam en gestructureerd pedagogisch klimaat op sportverenigingen.

Het onderzoek bestaat uit een kwantitatief deel en een kwalitatief deel. De opzet van het kwantitatieve deel is een quasi-experimenteel design. We voeren drie metingen uit bij drie experimenten verenigingen (de verenigingen met een pedagogisch coördinator) en bij drie controleverenigingen (verenigingen zonder pedagogisch coördinator). In juni 2011 is de tussenmeting uitgevoerd. Voor de meting van het pedagogisch klimaat hebben we gebruik gemaakt van bestaande vragenlijsten. Daarnaast hebben we het psychosociale welbevinden en het gedrag van jeugdleden gemeten aan de hand van gevalideerde vragenlijsten (SDQ).

De onderzoeksgroep bestaat uit kinderen, en ouders van kinderen, tussen de 8 en 14 jaar. 175 ouders van kinderen uit die leeftijdscategorie hebben de vragenlijsten ingevuld en 127 kinderen tussen de 11 en 14 jaar nemen deel aan het onderzoek. Het kwalitatieve deel van het onderzoek bestaat uit diepte-interviews met betrokkenen zoals vrijwilligers op de sportverenigingen en professionals. In de presentatie bespreek ik de vraag of er, ten opzichte van de nulmeting, sprake is van een verbetering van het pedagogisch klimaat, van verbetering van gedrag en het psychosociaal welbevinden van jeugdleden, en van vergroting van de ouderbetrokkenheid. Daarnaast geef ik op basis van het kwalitatieve deel van het onderzoek verklaringen voor de resultaten uit het kwantitatieve onderzoek.

Effect van ondergrond en seizoensperiode op het ontstaan van tennisblessures

Auteur: Hesperen, A. van, TNO

Co-auteurs: Stege, J. Stubbe, J.

E-mail: ariette.vanhesperen@tno.nl

Achtergrond

Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) streeft naar bevordering van een veilige, verantwoorde wijze van sport en bewegen (Beleidsbrief Sport: 'Sport en Bewegen in Olympisch Perspectief'). Zo kan het risico op sportblessures en -uitval zo veel mogelijk worden verkleind en kunnen medische kosten en arbeidsverzuim zo veel mogelijk worden beperkt. TNO maakt bij het onderzoek naar sportblessures gebruik van webbased registratiesystemen. Momenteel wordt deze registratie uitgebreid richting sportzorg en topsport middels het Sportzorg Informatie Netwerk (SPIN) en het Top Sport Medisch Dossier (TSMDD). De presentatie geeft een algemene kijk op de onderzoeksactiviteiten van TNO op het gebied van sportblessures waarbij wordt ingezoomd op tennis.

In het onderzoek naar tennisblessures stonden de volgende vragen centraal:

1. Zijn er verschillen in omvang en karakteristieken van blessures tijdens de winter-, voorjaars- en zomerperiode?
2. Zijn er verschillen in ondergronden ten aanzien van omvang en karakteristieken van tennisblessures?

3. Zijn er verschillen tussen geblesseerde en niet-geblesseerde tennissers waarneembaar ten aanzien van persoonskenmerken en preventieve maatregelen?

Methode

In het tennisonderzoek zijn bij drie Amsterdamse tennisscholen en één Leidse tennisvereniging data verzameld. De dataverzameling kent 3 fasen: de registratie van achtergrondkenmerken en blessuregegevens: september 2009 – maart 2010, tennisactiviteiten en blessures: april – juni 2010 en juli – september 2010. Data zijn verzameld met papieren vragenlijsten verspreid door tennissers en via digitale vragenlijsten.

Resultaten

De eerste vragenlijst is door 696 tennissers ingevuld en de laatste door 261 tennissers.

1. De totale incidentie is 3,3 waarbij er geen significante verschillen zijn tussen de seizoenen. De meest voorkomende blessures waren een peesontsteking in de elleboog (16%) en een spierscheur in de kuit (10%). Er zijn geen opvallende verschillen tussen de seizoenen wat betreft de karakteristieken van de blessures.
2. Het verschil in omvang van blessures (incidentie) tussen gravel en kunstgras is niet significant. Ook spelers zelf geven aan dat zij denken dat de baanconditie geen rol speelt bij het ontstaan van blessures.
3. Vrouwen raken vaker geblesseerd dan mannen. Geblesseerde spelers hebben een lager speelniveau dan niet-geblesseerde spelers. Spelers die ooit een ernstige blessure tijdens hun tenniscarrière hebben gehad, raken vaker geblesseerd dan spelers die nooit een ernstige blessure hebben gehad. Spelers die herhaaldelijk dezelfde blessure tijdens hun tenniscarrière hebben gehad, raken vaker geblesseerd dan spelers die nooit dezelfde blessure hebben gehad in hun tenniscarrière. Spelers die zowel in de winter als in de zomer spelen, hebben vaker een blessure dan spelers die alleen in de zomer spelen. In vergelijking met niet-geblesseerde spelers blijkt dat geblesseerde spelers vaker rekken, tape/brace en aangepast schoeisel gebruiken.

Conclusie

Er zijn geen relevantie verschillen qua blessureomvang in de winter-, voorjaars- en zomerperiode. Er is geen verschil in incidentie gevonden tussen gravel en kunstgras. Qua persoonskenmerken en preventie zijn er wel verschillen tussen geblesseerde en niet-geblesseerde spelers.

Effectonderzoek SportMpower

Auteur: Hilhorst, J., Kennispraktijk

Co-auteur: Noordman, W.

E-mail: j.hilhorst@kennispraktijk.nl

Beschrijving

Kennispraktijk voert in de periode januari 2011 – juni 2012 effectonderzoek uit naar de interventie SportMpower. Deze interventie beoogt via sport en loopbaanactiviteiten de uitval van kwetsbare jongeren op school te voorkomen en deze jongeren te stimuleren een gezonde leefstijl aan te nemen. Een aantrekkelijk sportaanbod – bijvoorbeeld voetbal, kickboksen of breakdance – vormt voor jongeren de ‘trigger’ voor het volgen van loopbaantrainingen/workshops. Leerlingen die anders moeilijk te bereiken zijn, worden door middel van deze sportactiviteiten over de streep getrokken om bewuster aandacht te besteden aan school en hun persoonlijke toekomst.

Scholen

Van januari tot juni 2011 heeft in het kader van het onderzoek een eerste tranche SportM-power projecten gedraaid op scholen in Enschede (Scholingsboulevard, onder de naam Dubbel Doel), Nijmegen (Montessori College) en Venlo (OGVO Venlo). Vanaf september 2011 tot januari 2012 loopt een tweede tranche projecten (Nijmegen, Venlo, Enschede en nu ook Deventer) en in februari 2012 start een derde (en laatste) tranche projecten in het kader van het onderzoek. Op alle scholen die gedurende deze drie tranches SportMpower projecten draaien, worden gegevens t.b.v. het onderzoek verzameld.

Het onderzoek

Voor het effectonderzoek wordt gebruik gemaakt van een quasi-experimenteel design, waarin het gedrag en de fysieke toestand van de experimentele groep (SportMpower deelnemers) en de controlegroep, met verschillende meetmethoden- en instrumenten wordt vastgesteld. Naast het onderzoek naar mogelijke effecten besteedt Kennispraktijk aandacht aan het evalueren van het proces, waarbij het vaststellen van de succes- en faalfactoren tijdens het opzetten en uitvoeren van de SportMpower projecten centraal staat.

De hoofdvraag van het effectonderzoek naar SportMpower luidt als volgt: In hoeverre heeft SportMpower effect op het voorkómen van voortijdig schoolverlaten en op de leefstijl van kwetsbare jongeren in Nederland, en onder welke omstandigheden treden eventuele effecten op?

De volgende onderzoeksinstrumenten worden ingezet:

- Vragenlijsten (voor- en nameting, controle- en experimentele groep). Thema's die vóórkomen in de vragenlijst zijn: SportMpower (het project), opleiding en toekomst, sport en bewegen, mijn persoonlijkheid (zelfvertrouwen, leertaakgerichtheid, doorzettingsvermogen).
- Fysieke metingen (voor- en nameting, controle- en experimentele groep). Gemeten worden de BMI, het vetpercentage en het uithoudingsvermogen van de leerlingen.
- Observaties Interpersoonlijk Gedrag (0-, 1- en 2- meting, experimentele groep). De deelnemers worden op een drietal momenten tijdens het sportuur geobserveerd op interpersoonlijk gedrag.
- Leerlingegegevens (controle- en experimentele groep). Deze gegevens vallen uiteen in schoolregistraties van ongeoorloofd verzuim en schoolresultaten (% doublure, % over, % uitval, % gezakt, % geslaagd, % verandering beroepsrichting).
- Interviews met verschillende betrokkenen bij het project. In deze interviews wordt het proces geëvalueerd.

Resultaten

De eerste resultaten van het effectonderzoek naar de eerste tranche projecten zijn bekend. Zomer 2012 wordt het algehele onderzoek afgerond en wordt de eindrapportage opgeleverd. In deze rapportage zijn de resultaten beschreven van alle scholen die in de eerste, tweede en derde tranche SportMpower projecten hebben gedraaid.

De praktijk van de combinatiefunctionaris

Auteur: Hille, H., Hogeschool van Amsterdam

Co-auteur: Janssens, J.

E-mail: h.hille@hva.nl

Complementair aan onderzoeksinspanningen elders is binnen de kenniskring Sport, Management en Ondernemen aan de Hogeschool van Amsterdam een onderzoeksprogramma rond 'de sportvereniging' gestart. Onder de brede noemer van professionalisering richt dit programma zich op

het interne functioneren van de vereniging en de externe ondersteuning daarvan. Met betrekking tot dit laatstgenoemde is onderzoek naar de inzet van combinatiefunctionarissen zeer relevant. Combinatiefunctionarissen vormen een nieuwe beroepsgroep. Het zijn professionals die opereren op het snijvlak van onderwijs, sport en cultuur. Ze zijn in dienst bij één organisatie, maar werken in de praktijk voor twee of zelfs meer organisaties in verschillende sectoren. Binnen de kenniskring is het functioneren van combinatiefunctionarissen op verschillende manieren onderzocht.

Om erachter te komen hoe de dagelijkse praktijk van deze nieuwe professionals in verschillende gemeenten eruit ziet en meer in het bijzonder wat zij (kunnen) betekenen voor sportclubs, interviewden studenten uit de minor Sport, Beleid en Bestuur ieder twee combinatiefunctionarissen. Tot op heden zijn 24 interviews met combinatiefunctionarissen uit 13 verschillende gemeentes ingeleverd en verwerkt. We verwachten nog ten minste 16 interviews uit weer andere gemeenten. Eén van de studenten heeft vervolgens als afstudeerproject specifiek de inzet van combinatiefunctionarissen bij sportverenigingen in Amsterdam onderzocht. In dat kader interviewde hij negen verenigingsbestuurders.

Ook binnen twee andere deelprojecten van de kenniskring is de inzet van combinatiefunctionarissen (mede) onderzocht. In de eerste plaats door binnen een (herhalings)onderzoek naar de zorgen van sportclubs extra vragen over combinatiefunctionarissen op te nemen. In de tweede plaats door een secundaire analyse van – door onderzoekers van het Mulier Instituut beschikbaar gestelde – data uit een enquête onder alle verenigingen die deelnamen aan het Meedoen-programma.

Vanuit de interviews met 24 combinatiefunctionarissen en negen clubbestuurders – op zich nog geen getallen voor stevige generaliserende uitspraken – rijst het beeld dat verenigingen wel degelijk baat hebben bij de combinatiefuncties. De resultaten van het onderzoek naar de zorgen van sportclubs en de analyse van de Meedoen-data, ondersteunen deze conclusie. De aanvankelijke angst van bijvoorbeeld NOC*NSF, dat verenigingen weinig profijt zouden hebben van de inzet van combinatiefunctionarissen, lijkt daarmee ongegrond. Toch kan op basis van de interviews ook voorzichtige een aantal kritische kanttekeningen worden geplaatst.

Integraal, interactief en SMART: een inventarisatie van lokaal sport- en beweegbeleid

Auteur: Hoekman, R., W.J.H. Mulier Instituut

Co-auteur: Van der Werff, H.

E-mail: r.hoekman@mulierinstituut.nl

In 2007 is door NISB een eerste meting verricht naar de inhoud van het sportbeleid en het proces van beleidsontwikkeling en -evaluatie. Sinds 2011 hebben zich verschillende veranderingen voorgedaan in het sportbeleidlandschap, zoals de intrede van het NASB, het Olympisch Plan en de combinatiefuncties. Daarnaast was de verwachting dat de gemeenteraadsverkiezingen van 3 maart 2010 aanleiding zouden zijn voor beleidsveranderingen op het terrein van de sport. Een nieuw collegeprogramma kan immers nieuwe eisen stellen aan het sport- en beweegbeleid van gemeenten.

In 2011 is daarom in opdracht van NISB door het Mulier Instituut onderzoek gedaan naar het sportbeleid bij gemeenten. De uitkomsten van dit onderzoek zijn gecombineerd met de uitkomsten van

onderzoek naar sport in collegeprogramma's en onderzoek naar de gevolgen van de recessie voor de sport dat het Mulier Instituut in 2010 in opdracht van VSG verrichtte. Voor het onderzoek is documentanalyse verricht op de collegeprogramma's van 107 gemeenten en is een internetvragenlijst uitgezet bij alle gemeenten, in te vullen door de beleidsambtenaar sport. De internetvragenlijst had ten doel inzicht te verkrijgen in de ontwikkeling en verankering van sportbeleid, alsook in de inhoud van lokaal sportbeleid en in de wijze waarop de monitoring en evaluatie vorm is gegeven. Van de aangeschreven 470 (deel)gemeenten hebben 126 gemeenten de vragenlijst compleet ingevuld (respons=27%). Deze gemeenten vormen naar omvang en landsdeel een goede afspiegeling van alle gemeenten in Nederland.

Op basis van de onderzoeken concluderen we dat sport aan belang heeft gewonnen binnen het gemeentehuis en een belangrijke bijzaak is in de collegeprogramma's, en in tijden van bezuinigingen er relatief goed vanaf komt. Mede door de mindere economische tijden is er noodzaak tot samenwerking en zien we een toename van integraal beleid. Naast het dominante accommodatiebeleid winnen de onderwerpen (a) gezonde actieve leefstijl, (b) sport, speel- en beweegmogelijkheden in de openbare ruimte en (c) voor-, tussen- en naschools sport- en beweegaanbod aan aandacht in het sportbeleid. Dit is mede het gevolg van de bredere insteek die is gekozen bij de beleidsontwikkeling, waarbij meer dan in het verleden wordt samengewerkt met andere beleidsafdelingen. Opvallend is dat het Olympisch Plan maar in beperkte mate terug komt in het lokale beleid.

Verder is zichtbaar dat gemeenten aandacht hebben voor interactieve beleidsontwikkeling en meer dan in het verleden haar doelstellingen SMART formuleert. Desalniettemin is de aandacht voor monitoring en evaluatie van het sportbeleid nog altijd beperkt. Evidence-based beleid lijkt hiermee voor veel gemeenten nog een stap te ver, al zijn ze wel op de goede weg.

Methoden om de prevalentie van dopinggebruik te bepalen in de topsport

Auteur: Hon, O. de, Dopingautoriteit

Co-auteur: Bottenburg, M. van

E-mail: o.dehon@dopingautoriteit.nl

Inleiding

De meest concrete effectmaat om antidopingbeleid te evalueren, is de prevalentie van dopinggebruik. Effectief beleid zou het gebruik moeten laten dalen. Het is echter buitengewoon lastig om de prevalentie van dopinggebruik te monitoren. In de competitieve topsport, waar dopinggebruik immers verboden is, zijn er nauwelijks betrouwbare cijfers voorhanden. De Dopingautoriteit is begonnen aan een evaluatie van de effectiviteit van het gevoerde antidopingbeleid. Het eerste deelproject behelst een review van de beschikbare onderzoeksmethoden met betrekking tot de prevalentie van dopinggebruik. Uitspraken hierover kunnen gebaseerd zijn op 1) dopingcontrole-resultaten, 2) prestatieparameters, 3) vragenlijstsonderzoeken, en 4) getuigenissen.

Dopingcontrolesresultaten

Dopinganalyses hebben als voordeel dat ze zeer concreet zijn, maar ze zijn afhankelijk van het tijdstip van de dopingcontrole en de beschikbaarheid van analytische technieken. In veel sporten zullen de analysestatistieken een onderschatting geven van het daadwerkelijke percentage dopinggebruikers. Aan de andere kant kunnen hertesten van oude urinemonsters informatie geven

over de mate van het gebruik van in het verleden 'onvindbare' dopingproducten. Wat betreft het dopinggebruik dat specifiek gericht is op het verbeteren van de duurprestatie, wat meestal neerkomt op het gunstig beïnvloeden van de zuurstoftransportcapaciteit van het bloed, zijn er betrouwbare populatieschattingen voorhanden op basis van verzamelde bloedwaarden. Hierover is alleen gepubliceerd in de atletiek. Minder informatief met betrekking op de prevalentie van dopinggebruik, maar ook gebaseerd op deze gegevens, zijn enkele artikelen die gericht zijn op het wielrennen en schaatsen.

Prestatieparameters

Het analyseren van sportprestatieparameters in het kader van dopingonderzoek heeft als grootste nadeel dat ieder wereldrecord bij voorbaat 'verdacht' kan worden. Op basis van fluctuaties in jaarprestaties of in het verschil in prestatieniveau tussen mannen en vrouwen kunnen wel voorzichtige uitspraken worden gedaan over de invloed van antidopingmaatregelen. Prevalentieschattingen kunnen hier echter niet uit gedestilleerd worden.

Vragenlijstonderzoeken

Een relatief nieuwe methode om dopinggebruik in de topsport te monitoren is vragenlijst-onderzoek waarbij de zogenoemde 'randomized response technique' wordt toegepast. Hierbij wordt de anonimiteit van de ondervraagde vergroot door gebruik te maken van expliciete, gerandomiseerde, datavervuiling. Het eindresultaat is een geschat betrouwbaarheidsinterval dat naar alle waarschijnlijkheid een groter waarheidsgehalte heeft dan een puntschatting op basis van een traditionele vragenlijstenquête. Wat dopinggebruik in de topsport betreft, is deze techniek alleen nog gepubliceerd binnen een groep Duitse topsporters.

Getuigenissen

Middels biografieën, interviews en andere 'egodocumenten' kan achteraf in relatieve rust teruggekeken worden op een sportcarrière met of zonder dopinggebruik. Er is inmiddels een aardige hoeveelheid tekst beschikbaar met dit soort informatie, met name in het wielrennen. De betrouwbaarheid van deze gegevens zal altijd onbekend blijven, maar het geeft wel een indicatie van de (gepercipieerde) dopingprevalentie in het recente verleden.

Conclusie

De betrouwbaarheid van de verschillende cijfers is zeer wisselend, en deels afhankelijk van het specifieke doel waar de beleidsevaluatie op gericht is. Idealiter zouden gegevens over de prevalentie van dopinggebruik voor iedere sport en op ieder niveau continu verzameld worden, bij voorkeur via (varianten van) 'randomized response' vragenlijsten, eventueel gecombineerd met analyses van biologische parameters op populatieniveau. In de praktijk worden deze mogelijkheden nog nauwelijks toegepast.

Met alleen de haak is de vis nog niet gevangen. Over het mechanisme om de Olympische Spelen van 2012 in te zetten om de sportdeelname te verhogen

Auteur: Hover, P., W.J.H. Mulier Instituut

E-mail: p.hover@mulierinstituut.nl

In het Verenigd Koninkrijk worden de Olympische Spelen van 2012 aangewend als katalysator om sportdeelname te verhogen (o.a. DCMS 2010). Het doel is om in de periode 2008-2012/2013

één miljoen extra personen aan te zetten tot frequente en matig intensieve sportdeelname (+15%). Niet eerder legde een gastland van de Olympische Spelen zich een dergelijke concrete doelstelling op (o.a. Weed et al., 2009). Voor de Spelen in het algemeen is er de vraag of de balans tussen het vlekkeloos organiseren van de Spelen en het streven naar optimale legacy de juiste is (Pellegrino & Hancock 2010). Ook in ons land wordt gestreefd naar een hoger niveau van sportdeelname en er dient meer kennis te worden opgedaan over de wijze waarop sportevenementen optimaal maatschappelijk benut kunnen worden, bijvoorbeeld om de sportdeelname te verhogen (o.a. Breedveld et al., 2010, NOC*NSF 2011).

Daarnaast erkent het Ministerie van VWS in toenemende mate dat er kansen zijn om de potentiële waarde van sportevenementen beter te benutten (Ministerie van VWS 2011). Er is behoorlijk veel kennis over waarom mensen (niet) sporten (o.a. Elling 2011). Het ontbreekt aan inzicht en instrumenten om sportevenementen in te zetten om de sportdeelname te verhogen.

Onderzoeksvragen en methode

De onderzoeksvragen zijn:

1. Welke activiteiten zijn ontplooid om middels '2012' de sportdeelname in het Verenigd Koninkrijk te verhogen?
2. Wat zijn de resultaten en de 'lessons learned' hiervan tot heden?

Dit project maakt onderdeel uit van het project 'Olympische Kennis' dat het W.J.H. Mulier Instituut in samenwerking met Olympisch Vuur uitvoert. Voor dit deelonderzoek heeft literatuurstudie plaatsgevonden.

Resultaten

Met het project Places People Play – hoeksteen van het sportstimuleringsbeleid – wordt sportaanbod verbeterd, wordt vraag naar sport gestimuleerd en worden sportactiviteiten ontwikkeld. Sport England – verantwoordelijk voor het verwezenlijken van de doelstelling – werkt ook nauw samen met sportbonden. Bonden worden door hen financieel in staat gesteld om de deelname aan de betreffende sporten te verhogen en worden hierop afgerekend. Ook is fors geïnvesteerd in hoogwaardig sportonderzoek dat als input voor beleid dienst doet.

Bijna vier op de tien inwoners denkt dat de Spelen de sportdeelname gaan verhogen (De Giorgio et al., 2011). Ook wijst onderzoek uit dat passieve deelname inspireert tot actieve deelname, mits de juiste activatie plaatsvindt (UK Sport 2011). Hoewel deelnamecijfers van bepaalde sporten stijgen, is er weinig optimisme dat het doel gehaald gaat worden. De doelstelling zal waarschijnlijk worden aangepast.

Het is de vraag of de gekozen strategie de meest optimale is geweest (De Giorgio et al., 2011). Een evenement dient slim geactiveerd te worden om legacy te optimaliseren. Ook dient duidelijk te zijn via welke weg de groeistrategie precies gestalte zal moeten krijgen (o.a. Coalter 2004). De wijze van samenwerking met bonden is misschien niet zo logisch als zij lijkt. Voorts zal de focus dienen te liggen op het bereiken van niet-sporters met een passend aanbod dat aansluit bij de lokale voorzelingen. Ook is een fijnmazigere doelstelling ten aanzien van sportdeelname gewenst.

Specifieke krachttraining verbetert spierkracht en mobiliteit bij patiënten met diabetische polyneuropathie

Auteur: IJzerman, T.H., Universiteit Maastricht

Co-auteurs: Schaper, N.C., Melai, T., Meijer, K., Willems, P.J.B., Savelberg, H.H.C.M.

E-mail: hermanijzerman@hotmail.com

Introductie

Diabetische polyneuropathie (DPN) is een veelvoorkomende comorbiditeit bij patiënten met diabetes. Deze aandoening is geassocieerd met verminderde spierkracht, afgenomen mobiliteit en verslechterde kwaliteit van leven. Het doel van deze studie was om het acute en lange termijn effect van een matig intensieve krachttraining op spierkracht, mobiliteit en kwaliteit van leven bij DPN patiënten te onderzoeken.

Materiaal en Methode

DPN patiënten zijn willekeurig in een interventiegroep (INT, n=51) en een controlegroep (CON, n= 47) ingedeeld. De INT groep volgde een 24 weken durende interventie, met drie trainingen per week. Deelnemers in beide groepen voerden op een dynamometer isometrische en isokinetische knie- en enkelkrachtmetingen uit. De afstand gelopen op de 6 minuten wandeltest (6MWT), de tijd nodig voor de 'timed up and go' test (TUGT) en de score op de PASE vragenlijst werden gebruikt om de mobiliteit van de proefpersoon in kaart te brengen. De SF36 vragenlijst werd gebruikt om de kwaliteit van leven te bepalen. Beide groepen ondergingen alle metingen vier keer: voor de interventie (T=0), na 12 weken (T=12), direct na de interventie (T=24) en 52 weken na de start van de interventie (T=52).

Resultaten

De INT en CON groep waren vergelijkbaar qua leeftijd en gewicht bij de start van de studie (68 +/- 5 en 66 +/- 8 jaar; 93 +/- 17 en 94 +/- 19 kg respectievelijk); dit veranderde niet tijdens de studie. In de INT groep verbeterden spierkracht en functionele mobiliteitstests significant op T=12 en namen verder toe op T=52. Er werd geen significant verschil gevonden op de zelf-gerapporteerde mobiliteit en kwaliteit van leven. In de CON groep veranderde geen van de gemeten variabelen over de tijd. In de INT groep voltooide 47% de hele studie, in de CON groep was dit 64%. Van de uitvallers uit de INT groep had 14% een trainingsgerelateerde blessure.

Conclusie

Een interventie met als doel het verbeteren van spierkracht en functionele mobiliteit kan zowel een positieve korte als lange termijn effect hebben. DPN patiënten zijn fysiek kwetsbaar; om uitval te minimaliseren zal een trainingsprogramma gebaseerd moeten worden op de persoonlijke, fysieke mogelijkheden van deelnemers.

Verdwenen sportclubs. Oorzaken en gevolgen

Auteur: Janssens, J.W., Hogeschool van Amsterdam

Co-auteurs: Hille, H., Veneklaas, L., Holman, J.

E-mail: j.w.janssens@hva.nl

Nederland telt relatief erg veel sportverenigingen en is binnen Europa een van de landen met de grootste inzet van vrijwilligers in de sport. Maar net als elders staat ook hier de verenigingssport en

het vrijwilligerswerk in de sport al geruime tijd flink onder druk. 15 jaar geleden werd een survey gehouden onder 2.500 sportclubs in alle takken van sport, in 20 grote en kleine gemeenten. Dat leverde een alarmerend beeld op. Ruim 25% van de verenigingen zat in financiële moeilijkheden en bijna 40% van de verenigingen beschikte niet over voldoende geschikte vrijwilligers. Sindsdien hebben overheden, gemeenten en landelijke sportorganisaties geïnvesteerd in de professionele ondersteuning van sportverenigingen. Er is een lappendeken van ondersteuningsfuncties ontstaan. Verenigingen worden vandaag de dag op de meest uiteenlopende thema's en manieren extern ondersteund. Ondanks al deze beleidsinspanningen heeft de traditionele verenigingssport sindsdien veel terrein verloren aan de commerciële sport en is ongeveer een vijfde van alle sportclubs uit die tijd opgeheven. De wederwaardigheden van opgeheven sportclubs, en met name de oorzaken en gevolgen van hun opheffing, zijn onderwerp van een onderzoek dat met de inzet van een flink aantal studenten sportmanagement wordt uitgevoerd.

Op basis van kwantitatieve gegevens, interviews met betrokken verenigingsbestuurders en documentenonderzoek wordt de opheffing van verenigingen nader geanalyseerd. Er wordt gezocht naar patronen en variabelen die de ondergang van verenigingen verklaren. Het onderzoek spitst zich toe op de situatie in de 20 gemeenten waar de eerder genoemde survey is gehouden en waar inmiddels ook een replicatie van dat onderzoek is uitgevoerd. Het onderzoek naar de verdwenen sportclubs is nog in volle gang. Tijdens de Dag van het sportonderzoek 2011 zullen tussentijdse resultaten (op basis van interviews die afgelopen voorjaar werden gehouden met bestuurders van bijna 80 verdwenen verenigingen) worden gepresenteerd.

Vitaliteitsindex sportverenigingen

Auteur: Kalmthout, J. van, W.J.H. Mulier Instituut

E-mail: j.vankalmthout@mulierinstituut.nl

Veel gemeenten kampen met het vraagstuk van (her)verdeling van beschikbare middelen (subsidies, verenigingsondersteuning, combinatiefunctionarissen e.d.) voor de sport om de doelstellingen in het gemeentelijk sportbeleid te realiseren. Verenigingen worden daarbij als een belangrijke samenwerkingspartner en speler in het lokale sportveld gezien. Maar lang niet alle verenigingen zijn even succesvol in het bijdragen aan beleidsdoelstellingen of kunnen en/of willen dit zijn. In het licht van deze problematiek brengen verschillende gemeenten hun verenigingen in beeld en ontstaat de behoefte om verenigingen in te delen, te segmenteren bijvoorbeeld naar mate van vitaliteit of maatschappelijke betrokkenheid.

Inmiddels zijn er verschillende vitaliteitsindexen of segmenteringsinstrumenten ontwikkeld zoals het vitaliteitsonderzoek in Rotterdam, IKSport en Verenigingsenquête in Amsterdam. Ook het Mulier Instituut heeft een eerste vitaliteitsindex ontwikkeld op basis van data uit de Verenigingsmonitor. Deze vitaliteitsindex is gebaseerd op de 'core' business van verenigingen. Wat moet er bij verenigingen minimaal goed geregeld zijn om een sportief aanbod te kunnen bieden aan leden en potentiële leden. Binnen deze vitaliteitsindex is geen plaats voor de meer maatschappelijke rol van verenigingen die gemeenten in hun beleid gerealiseerd willen zien. Het is de bedoeling om de bestaande vitaliteitsindex van het MI door te ontwikkelen zodat meer beleidsrelevante onderwerpen zoals maatschappelijke vitaliteit een plek krijgen binnen de index en het instrument mogelijk breed binnen gemeenten kan worden ingezet.

In het onderzoek worden verschillende segmentatie-instrumenten geïnventariseerd en geanalyseerd. Wat zijn de doelstellingen en welke criteria worden gebruikt binnen de verschillende instrumentaria? Wat is de bruikbaarheid van de resultaten? Zijn er gemeenschappelijke criteria te benoemen? Op basis van deze analyse wordt bepaald of en op welke wijze de vitaliteits-index doorontwikkeld kan worden om eventueel tot een landelijk bruikbare index te komen. Een eerste korte analyse van beschikbare instrumenten maakt duidelijk dat er vanuit verschillende doelstellingen wordt gewerkt en de gedetailleerdheid en aard van de meetbare criteria zeer uiteenloopt.

Enkelblessurepreventie in de praktijk bij volleyballers. Hoe en wat levert het op?

Auteur: Kemler, E., Consument en Veiligheid

Co-auteur: Zuidema, V., Klein Wolt, K.

E-mail: e.kemler@veiligheid.nl

Inleiding

Elk jaar ontstaan er gemiddeld 630.000 enkelletsels tijdens sport, waaronder veel enkeldistorsies. Het gebruik van enkelbraces en/of doen van proprioceptieve oefeningen is bewezen effectief ter voorkoming van recidiverende enkeldistorsies. Consument en Veiligheid heeft, i.s.m. de Nevobo, in een (pilot) voorlichtingscampagne aan volleyballers hierop ingespeeld. De voorlichtingscampagne bestond uit verschillende elementen (trainersset met oefeningen (oefeningen Verhagen), vouwkaart voor sporters (oefeningen Hupperets), themabijeenkomsten, oefentol, tipboekje). De drie eerstgenoemde elementen zijn ontwikkeld door Consument en Veiligheid, in samenwerking met de Nevobo. Hierbij is getracht zo veel mogelijk aan te sluiten bij reeds bestaande materialen en bijeenkomsten van de Nevobo, zodat een mogelijke landelijke uitrol van de campagne goed realiseerbaar is. De voorlichtingscampagne werd voorafgegaan door een onderzoek onder intermediairen.

Methode

De denkpatronen en actiebereidheid van fysiotherapeuten, trainers en coaches/teambegeleiders (intermediairen) in het kader van enkelblessurepreventie is in kaart gebracht door kwalitatieve focusgroep gesprekken, gevolgd door een kwantitatief vragenlijstonderzoek. Vervolgens zijn er in november 2010 vier themabijeenkomsten georganiseerd voor trainers waarin informatie over enkelblessurepreventie is verstrekt en voorbeeldoefeningen zijn besproken en uitgevoerd. Door middel van een schriftelijke nul- (november 2010) en een 1-meting (april 2011) is het effect van de themabijeenkomst op de kennis van trainers over enkelblessures, hun attitude en gedrag geëvalueerd.

Resultaten

De themabijeenkomsten zijn uitgezet via Nevobo in regio Noord. In totaal zijn er 78 trainers op de bijeenkomsten afgekomen. De bijeenkomsten zijn beoordeeld als (zeer) informatief, professioneel, nuttig en leuk. Een meerderheid van de trainers heeft naar aanleiding van de bijeenkomst meer kennis gekregen. Het succes van de themabijeenkomsten wordt nog eens onderstreept doordat 91% de trainers de bijeenkomst aanraadt aan andere trainers.

De materialen worden zeer gewaardeerd. De trainersset wordt door het grootste deel van de trainers gebruikt, zowel tijdens de training als tijdens de voorbereiding ervan. De helft van de trainers heeft hun trainingsprogramma naar aanleiding van de bijeenkomst aangepast, ze zijn vooral meer oefeningen gaan doen in de training.

Conclusie

Het is gelukt een succesvolle pilotcampagne over enkelblessurepreventie bij volleyballers uit te voeren. Belangrijke factoren die daaraan een bijdrage hebben geleverd zijn:

- het in kaart te brengen van de denkpatronen en actiebereidheid van fysiotherapeuten, volleybaltrainers en -coaches/teambegeleiders, en
- het bij het ontwikkelen van de campagne nauw aansluiten bij reeds bestaande materialen en bijeenkomsten.

De landelijke uitrol van de campagne gaat in oktober 2011 van start.

Bracebehandeling versus tapebehandeling bij acuut lateraal enkelbandletsel; een kostenvergelijking

Auteur: Kemler, E., Universitair Medisch Centrum Utrecht

Co-auteurs: Krist, M., Van de Port, I.G.L., Backx, F.J.G.

E-mail: h.j.kemler-2@umcutrecht.nl

Inleiding

Een enkelblessure is het meest voorkomende sportletsel wereldwijd. Laterale enkelbandletsels vormen met 77% de grootste groep binnen de enkelblessures en kunnen voor patiënt en maatschappij grote gevolgen hebben. De maatschappelijke kosten kunnen behoorlijk oplopen (jaarlijks € 43,2 miljoen). Om de impact op de maatschappij te verminderen is dus niet alleen een goede, maar ook een kosteneffectieve behandeling noodzakelijk.

In een recente trial zijn, conform een eerder review, geen significante verschillen gevonden in effectiviteit voor de behandeling van een acuut lateraal enkelbandletsel met tape of enkelbrace. De huidige studie is een onderdeel van de eerder genoemde trial met als doel de korte termijn kosten van beide behandelmethoden (tape en brace) te vergelijken.

Methode

Patiënten van 18 jaar en ouder met een acuut lateraal enkel bandletsel worden aangemeld via huisartsen, fysiotherapeuten of Spoedeisende Hulp afdelingen en vervolgens gerandomiseerd over de bracegroep en tapegroep. Exclusiecriteria: letsel >14 dagen, een enkelbreuk, eversietrauma, gecompliceerd trauma of operatiegeschiedenis, en wilsonbekwaamheid. Na een nulmeting, uitgevoerd door een sportarts binnen 2 weken na het letsel, volgde een 4-weekse tape of brace (type Push Med) behandeling. Na 5, 9 en 13 weken vond een online meting plaats, waarbij gevraagd werd naar medische consumptie en verzuim (school, huishoudelijk, arbeid). De directe kosten binnen de gezondheidszorg (medische kosten) en indirecte kosten buiten de gezondheidszorg (verzuimkosten) zijn in de kostenanalyse meegenomen. De bootstrapping methode is toegepast voor toetsing van kostenverschillen tussen tape- en bracebehandeling.

Resultaten

In totaal zijn 157 patiënten geïncludeerd (56% man, gem. leeftijd 31,1 jaar). Tijdens de eerste 13 weken van het onderzoek rapporteerden 9 patiënten een recidiefletsel (tapegroep 6%, bracegroep 5%). De gemiddelde directe medische kosten waren voor de tape- en bracegroep per persoon respectievelijk € 160,39 en € 116,87; en de verzuimkosten € 1.209,40 en € 845,32. De totale kosten (inclusief behandelkosten) voor een met enkeltape behandelde patiënt waren € 1.575,60 (n=76), vergeleken met € 1.210,48 (n=75) voor een patiënt met een enkelbrace behandeling. Dit verschil in kosten tussen beide groepen is niet significant.

Conclusie

De totale directe en indirecte kosten na een acuut lateraal enkelbandletsel verschillen niet significant tussen patiënten die behandeld zijn met enkeltape of enkelbrace. Dit zorgt ervoor dat een behandelend arts of fysiotherapeut meerdere behandelingsmethoden ter beschikking heeft, waarbij de voorkeur van de patiënt mee gewogen moet worden. Het verdient aanbeveling om de NHG inzake de standaard Enkeldistorsie en de zorgverzekeraars te informeren over het effect van therapeutische enkelbracing.

Behandeling van acuut lateraal enkelbandletsel: tape of brace?

Auteur: Kemler, E., Universitair Medisch Centrum Utrecht

Co-auteurs: Port, I.G.L., van de, Backx, F.J.G., Hoes, A

E-mail: h.j.kemler-2@umcutrecht.nl

Inleiding en vraagstelling

Een enkelblessure is het meest voorkomende sportletsel. Wereldwijd is 10-30% van alle sportblessures een enkelblessure (in Nederland 18%). Laterale enkelbandletsels vormen met 77% de grootste groep binnen de enkelblessures. De aanbevolen behandeling van een enkelbandletsel bestaat uit immobilisatie, compressie en elevatie gedurende de eerste week, gevolgd door zes weken tapebehandeling (richtlijn NHG, 2000). Na deze behandeling wordt sporters geadviseerd een brace te gebruiken tijdens sportbeoefening. De effectiviteit van braces in de preventie van recidiefletsels is veelvuldig onderzocht en gunstig gebleken. Echter, het is niet gebruikelijk om een brace in te zetten als behandelingsmethode. In onderhavig onderzoek wordt de effectiviteit van een bracebehandeling bij een acuut lateraal enkelbandletsel vergeleken met de (meer gebruikelijke) tapebehandeling op recidiefletsel en restklachten. De onderzoeksvraag luidt: Wat is na een jaar de effectiviteit van behandeling met enkelbrace ten opzichte van enkeltape bij patiënten met acuut lateraal enkelbandletsel?

Methode

Patiënten met een acuut lateraal enkelbandletsel van 18 jaar en ouder (sporters en niet-sporters) zijn op volgorde van binnenkomst gerandomiseerd over de bracegroep en de tapegroep. Exclusiecriteria: letsel ouder dan 14 dagen, een enkelbreuk, eversietrauma, gecompliceerd trauma of operatiegeschiedenis, en wilsonbekwaamheid. Na een nulmeting, uitgevoerd door een sportarts, bestond de behandeling uit 4 weken tape of brace. Patiënten werden een jaar gevolgd, na 5 weken vond een eerste online meting plaats, waarbij gevraagd werd naar therapietrouw met de toegewezen behandelingsmethode (tape of brace), overige behandelingen, restklachten en recidiefletsel. Na 9, 13, 26 en 39 weken werd eveneens een online vragenlijst afgenomen. Het onderzoek werd afgesloten met een consult bij een sportarts waarbij een aantal fysieke testen werden afgenomen.

Resultaten

Voor de primaire uitkomstmaat recidiefletsel is na een jaar follow-up geen significant verschil gevonden. Voor de subjectieve uitkomstmaat pijn en de objectieve restklachten zwelling, actieve stabiliteit en functionaliteit zijn eveneens geen significante verschillen gevonden. Patiënten die zijn behandeld met een enkelbrace (N=77) hadden na een jaar alleen meer passieve instabiliteit dan patiënten die zijn behandeld met een enkeltape (N=80).

Conclusie

De effectiviteit van een 4-weekse behandeling van een acuut lateraal enkelbandletsel met een enkelbrace (type Push Med) is gelijk aan de effectiviteit van een 4-weekse behandeling met een tape. Hierdoor heeft de behandelend (sport)arts of fysiotherapeut de beschikking over meerdere behandelingsmethoden, en bij een keuze voor de behandelingsmethode dient de voorkeur van de patiënt mee gewogen worden.

Over 'friendly games, serie-wedstrijden en matches'. Voetbal in Tilburg rond 1910

Auteur: Kemmeren, Th., Universiteit Tilburg

E-mail: thijskemmeren@home.nl

De ontwikkeling en opkomst van de moderne (voetbal)sport aan het einde van de negentiende en begin twintigste eeuw kan gezien worden als een uiting van het moderniseringsproces van opkomende industriesteden. Het was vooral in die steden dat verenigingen en bonden te vinden waren en waar sportvelden en stadions gebouwd werden. Miermans beschreef en analyseerde in 1955 het proces van de verspreiding en popularisering van voetbal in Nederland op basis van de ontwikkeling van de georganiseerde voetbalsport. Hij kwam tot de conclusie dat het voetbal in Nederland zich pas tijdens en na de Eerste Wereldoorlog ontwikkelde tot volkssport, via jongens afkomstig uit de elite van het westen van het land.

Hoewel enkele publicaties duidelijk hebben gemaakt dat voetbal al voor de Eerste Wereldoorlog in 'ongeorganiseerd' verband veel meer beoefend werd dan Miermans veronderstelde, is tot op heden geen diepgaand onderzoek verricht naar de niet bij de bonden aangesloten verenigingen. Historisch onderzoek op het niveau van de stad biedt een nauwkeuriger inzicht in het diffusieproces en de sociaal-maatschappelijke betekenis van het voetbal. Centraal in dit onderzoek staat de vraag naar de manier waarop en waarom voetbal in Tilburg, een sinds de tweede helft van de negentiende eeuw sterk groeiende textielstad, juist in de eerste decennia van de twintigste eeuw in hoog tempo populariseerde. Voetbal was in Tilburg al vóór 1914 zeer populair. Binnen tien jaar ontstonden in de stad ten minste 38 clubs. In 1916 stonden duizenden enthousiaste supporters de spelers van Willem II op te wachten na het behalen van het eerste landskampioenschap.

Onderzoeksvragen zijn:

1. Hoe ontwikkelde Tilburg zich tussen 1896 en 1916?
2. Hoe verliep het diffusieproces van voetbal in deze periode? Was er sprake van een trickledownproces of verliep de introductie volgens het innovatieproces van nieuwe diensten en producten zoals E. Rodgers dat beschreef?
3. In hoeverre was het voor jongens uit diverse sociale klassen mogelijk om 'topvoetbal' te spelen? Hoe open was de Tilburgse samenleving?
4. Hoe was de ruimtelijke verspreiding van de voetbalvelden in Tilburg?
5. Waarom verspreidde voetbal zich zo snel in Tilburg in het eerste decennium van de twintigste eeuw?

Omdat de archieven van de sportverenigingen (behalve van Willem II) niet bewaard zijn, is als onderzoeksmethode gekozen voor systematisch krantenonderzoek van de Nieuwe Tilburgse Courant. Antoine Arts, die de krant in 1879 stichtte, was vanaf de oprichting van Tilburgia/Willem II (1896) geïnteresseerd in voetbal. Zijn zoon Pius speelde jaren in Willem II en werd ook voorzitter. De 'krant van Arts' berichtte vanaf 1896 uitvoerig over voetbal, niet alleen over Willem II, maar ook over de andere voetbalclubs.

De belangstelling voor de sportgeschiedenis van Nederland

Auteur: Kemper, F., W.J.H. Mulier Instituut

E-mail: f.kemper@mulierinstituut.nl

Nederlanders kijken graag en veel naar sport. Vanaf de tribune, maar meer nog voor de buis. De WK-finale Nederland-Spanje in 2010 trok maar liefst 8,5 miljoen tv-kijkers. Geldt die massale belangstelling ook voor het erfgoed van de sport? Hoe belangrijk vinden we onze sportgeschiedenis en waar halen we de informatie daarover vandaan? Deze kernvragen stonden centraal in een landelijk omnibusonderzoek. Niet eerder werd sportgeschiedenis in een dergelijk omvangrijk onderzoek aan de orde gesteld.

Methodie

Het onderzoek waarover hier gerapporteerd wordt, is uitgevoerd in november 2010 met behulp van een internetpanel. Daar hebben 2751 respondenten in de leeftijd van 15-80 jaar aan deelgenomen. Deze steekproef representeert een bevolkingsgroep van 13 miljoen mensen. In het onderzoek zijn de begrippen 'sportgeschiedenis' en 'sporthistorie' als synoniemen gebruikt en gedefinieerd als: 'belangrijke sportgebeurtenissen en sportontwikkelingen uit het verleden of personen die historisch gezien een unieke bijdrage aan de Nederlandse sport hebben geleverd'. De respondenten dienden vijf sets met vragen te beantwoorden. Vier blokken richtten zich op de wijze waarop men sporthistorische informatie tot zich kon nemen. Als terugvraagperiode is daarvoor steeds twaalf maanden gehanteerd. In een afsluitend vragenblok konden respondenten reageren op drie stellingen over het belang van sportgeschiedenis.

Bronnen voor sportgeschiedenis

In 2010 heeft de helft van de onderzochte bevolkingsgroep – goed voor ruim 6,5 miljoen mensen – zich tenminste één keer verdiept in de sportgeschiedenis van ons land. Televisie is het medium dat het meest (37%) wordt aangeduid als bron voor die kennis. Sportgeschiedenis komt ook tot ons via de traditionele (papieren) media. Bijna een derde van alle ondervraagde personen heeft in de onderzochte periode een artikel of boek over een sporthistorisch onderwerp gelezen. De krant wordt door een kwart van de ondervraagden genoemd als voornaamste kennisbron. Internet wordt eveneens benut als een vindplaats voor sporthistorische informatie. Een vijfde van alle ondervraagde personen is daarvoor wel eens het wereldwijde web op gegaan. Tenslotte wordt ook het museum genoemd als plaats waar men informatie over sportgeschiedenis heeft opgedaan.

Hoe zwaar weegt sportgeschiedenis?

Welk belang hechten we aan de geschiedenis van de sport? In het onderzoek zijn daar verschillende vragen over gesteld. De helft (51%) van de ondervraagden vindt dat wij ons sportief erfgoed moeten koesteren. 'De Nederlandse sportgeschiedenis verdient het om goed en systematisch te worden vastgelegd' zo luidde de stelling waarmee ingestemd werd. De kennis over het sportverleden heeft ook een functie. Ruim een derde (35%) van de ondervraagden ziet deze kennis een rol spelen bij het binnenhalen en organiseren van grote evenementen.

Er blijkt geen grote kennishonger op sporthistorisch terrein te zijn. Een meerderheid van de ondervraagden toont zich tevreden over de eigen kennis op sporthistorisch gebied.

ABN AMRO CPC Loop Den Haag 2011: het profiel en de beleving van bezoekers

Auteur: Kloek, G., De Haagse Hogeschool

Co-auteurs: Schelvis, M., Voskuilen van, D., Roovers, T.

E-mail: g.c.kloek@hhs.nl

De ABN AMRO CPC Loop is een jaarlijks hardloopevenement in Den Haag. Deelnemers hebben de keuze uit zeven verschillende lopen op vijf verschillende parcours, variërend van een Ernst&Bobbie Kinderloop van 1 km tot de ABN AMRO halve marathon. Het evenement trekt jaarlijks tienduizenden bezoekers en deelnemers en wordt georganiseerd door Like2Run events. In opdracht van de organisator Like2Run events is het profiel en de beleving van de bezoekers aan de CPC Loop onderzocht omdat daar tot op heden geen duidelijk beeld van is.

Methode

Het bezoekersprofiel en de beleving van het evenement zijn vastgesteld met behulp van een persoonlijke enquête. De enquêteurs waren studenten sportmanagement van De Haagse Hogeschool. Voor het opstellen van de vragenlijst zijn de richtlijnen van de Werkgroep Evaluatie Sportevenementen (WESP) gebruikt, waarbij de vragenlijsten uit de richtlijnen bezoekersprofiel en belevingswaarde zijn gecombineerd tot een vragenlijst. Alle vragenlijst zijn afgenomen in de buurt van het Malieveld (start en finish van alle parcours).

Resultaat

In totaal zijn 385 vragenlijsten afgenomen gedurende de hele dag bij de Kinderloop, 5 km, 10 km en de halve marathon. De respondenten (47% man, 53% vrouw) hadden een gemiddelde leeftijd van 43 +/- 15 jaar oud waarbij vooral de jongeren onder de 25 jaar ondervertegenwoordigd zijn. De CPC Loop trekt bezoekers uit het hele land hoewel 42% uit de regio Den Haag komt en 80% uit de provincie Zuid-Holland. De verschillende lopen trekken verschillende bezoekers. Gezinnen met kinderen zijn 's ochtends in grotere getalen aanwezig tijdens de Kinderloop in vergelijking met alleenstaanden die meer aanwezig zijn tijdens de halve marathon aan het eind van de dag. De meeste bezoekers komen op het evenement af omdat zij vrienden of familie willen aanmoedigen (67%) of omdat zij geïnteresseerd zijn in sport (12%). Deze laatste groep komt vooral kijken naar de 10 km en de halve marathon.

57% van de respondenten zijn het (helemaal) eens met de stelling dat het evenement diepe indruk op ze maakt, 74% volgt het evenement met plezier. Bezoekers voelen zich veilig tijdens het evenement (89%), maar 3% heeft zich aan het evenement gestoord. Als er een cijfer moet worden gegeven op een schaal van 1 t/m 10 wordt de CPC Loop beoordeeld met gemiddeld een 7,6 +/- 0,9. De bezoekers merkten wel op dat er op het Malieveld een beperkt aantal horecagelegenheden was, dat er weinig randactiviteiten waren en dat het OV opnieuw gratis zou moeten zijn op de dag van het evenement.

Conclusie

Het bezoekersprofiel verschuift naarmate er op de dag andere lopen van start gaan. Bezoekers met interesse voor de sport komen vooral af op de halve marathon. De CPC Loop trekt landelijk bezoekers, éénvijfde komt niet uit de provincie Zuid-Holland. Het overgrote deel van de bezoekers beleeft de CPC Loop positief en bezoekers geven het evenement een goede beoordeling. Voor de CPC Loop 2012 zou de organisatie meer aandacht kunnen besteden aan de randfaciliteiten van het evenement.

Hoe beleven mensen met een beperking hun sport?

Auteur: Kloek, G., De Haagse Hogeschool

Co-auteurs: Schiphof-Godart, L., Berger, M., De Kloet, A.

E-mail: g.c.kloek@hhs.nl

Achtergrond

Bewegen is goed voor de gezondheid. De positieve effecten van voldoende beweging zijn van groot belang voor mensen met een beperking. Toch sporten mensen met een beperking veel te weinig. Een beter inzicht verkrijgen in de beleving van sport van mensen met een beperking stelt ons in staat om de activiteiten beter aan te passen aan de behoeften van deze doelgroep. Ook is er nog onvoldoende kennis over de redenen om wel of niet te sporten. Om gevoelens en beweegredenen te onderzoeken is kwalitatief onderzoek van belang.

Methode

Tachtig studenten van de opleiding sportmanagement van De Haagse Hogeschool hebben ieder 3 semi-gestructureerde interviews afgenomen bij mensen met een fysieke beperking. De topiclijst voor het interview was gedeeltelijk vastgelegd om het onderzoek uit te kunnen voeren. Daarnaast konden studenten een gedeelte van het interview vrij invullen. De interviews zijn opgenomen en vervolgens letterlijk uitgeschreven. De antwoorden zijn door de betrokken docent/onderzoeker per topic geanalyseerd.

Resultaten

In totaal zijn ongeveer 150 mannen en vrouwen tussen de 17 en de 76 jaar oud geïnterviewd. De respondenten hadden zeer verschillende handicaps zoals amputatie, verlamming of slechtziendheid. Het aantal verschillende sporten dat wordt beoefend door deze doelgroep is net zo groot als bij mensen zonder beperking. De geïnterviewden deden onder andere aan wedstrijdschiën, wielrennen, fitness, zwemmen, hardlopen, voetbal, bowlen, badminton en showdown. De belangrijkste redenen om te sporten zijn voor de meesten fitheid en gezondheid. Hierna worden plezier, gezelligheid, sociale contacten, afleiding en zelfvertrouwen genoemd. De moeilijkheden voor deze doelgroep zijn divers. Het meest genoemde probleem bij het sporten is een gebrek aan informatie over de mogelijkheden om aangepast te sporten. Verder worden onbegrip van andere mensen en problemen met de voorbereiding van het sporten (bijv. veters strikken, aangepast materiaal) genoemd. De geïnterviewden geven aan dat sporten beter toegankelijk gemaakt moet worden voor mensen met een beperking. Informatievoorziening en aandacht voor aangepast sporten, transport naar de sportplek en acceptatie van anderen moeten volgens de doelgroep verbeterd worden.

Conclusie

Mensen met een fysieke beperking hebben een grote behoefte aan het beoefenen van een sport die bij hun persoonlijkheid en situatie past. Toch is het voor deze doelgroep moeilijker om de sport van hun keuze te beoefenen, en moeten de aandacht voor aangepast sporten, de informatievoorziening en extra ondersteuning in de vorm van vervoer, assistentie e.d. verbeterd worden. De resultaten zijn indicatief en kunnen door het Lectoraat Revalidatie worden gebruikt voor het ontwikkelen van projecten of als basis voor nieuw onderzoek. Daarnaast geeft een dergelijke opdracht studenten de mogelijkheid om zich te verdiepen in de belevingswereld van mensen met een beperking. Studenten gaven aan dit als zeer waardevol te beschouwen omdat zij zich, als afgestudeerd sportmanager, mogelijk ook bezig gaan houden met het stimuleren van sport voor deze specifieke doelgroep die tot nu toe vrijwel onbekend voor ze was.

Evaluatie van kansrijke sport- en beweegprogramma's in Nederland

Auteur: Leemrijse, Ch., NIVEL

Co-auteurs: Ooms, L., Veenhof, C.

E-mail: c.leemrijse@nivel.nl

Doelstelling

Te weinig lichaamsbeweging en toenemend overgewicht vormen grote gezondheidsrisico's. Om de bevolking tot een actieve leefstijl te bewegen is de Impuls Nationaal Actieplan Sport en Bewegen (NASB) in het leven geroepen. In het kader hiervan kunnen gemeenten met een 'bewegingsarme' bevolking subsidie ontvangen om sport- en/of beweegprogramma's in te zetten. Om gemeenten te ondersteunen in hun keuze voor een geschikt programma, is door het NIVEL met subsidie van het NISB een inventarisatie gemaakt van beschikbare sport- en/of beweegprogramma's (zie: www.nasb.nl). Daarbij werden verschillende kwaliteitsaspecten van deze programma's in kaart gebracht.

Methodologie

Via verschillende kanalen is gezocht naar beweegprogramma's. Aan de hand van (inter)nationale literatuur werd een toetsingsinstrument ontwikkeld met daarin criteria ten aanzien van relevantie, praktische uitvoerbaarheid, theoretische en empirische onderbouwing.

Aan alle programma-eigenaren is gevraagd om materiaal zoals handleidingen, protocollen, onderzoeks- en voortgangsverslagen op te sturen, aan de hand waarvan de programma's door twee onderzoekers met het toetsingsinstrument werden beoordeeld.

Resultaten

In totaal werden 72 relevante sport- en/of beweegprogramma's beoordeeld. Veel van de programma's zijn specifiek op jongeren gericht en worden in de buurt uitgevoerd, wat goed past binnen de recente beleidsdoelstellingen van VWS. Van 63 sport- en/of beweegprogramma's is de uitvoerbaarheid goed, dat wil zeggen dat er voldoende informatie beschikbaar is om het programma uit te zetten op een nieuwe locatie. Van de meeste programma's is de empirische onderbouwing echter beperkt. Bij 33 van de 72 beweegprogramma's is geen enkele effectmeting op het terrein van 'meer bewegen' gedaan. Bij 18 beweegprogramma's werden positieve effecten gevonden op het bewegen en bij 12 van deze 18 programma's zijn de effecten statistisch significant. Bij vijf programma's, de COACH methode, Fiets-Fit, JUMP-in, Revalidatie, Sport en Bewegen en Start to Run werden significant positieve effecten gevonden in een gecontroleerd design.

Discussie en aanbevelingen

Dit onderzoek geeft een goed overzicht van diverse sport- en beweegprogramma's die in Nederland beschikbaar zijn en biedt inzicht in de kwaliteit van deze programma's. Aan de hand van deze resultaten kan het NISB een goed onderbouwd overzicht maken van kansrijke beweegprogramma's. Gemeenten kunnen uit dit overzicht kiezen welk beweegprogramma geschikt is voor hun eigen specifieke doelen en populatie. Op dit moment lijken er vijf programma's bewezen effectief, goed uitvoerbaar en dus het meest kansrijk te zijn.

Er kan verder worden geconcludeerd dat er nog veel aandacht nodig is voor het onderbouwen van bestaande beweegprogramma's om de meer en minder effectieve programma's van elkaar te kunnen onderscheiden. Aangezien het uiteindelijke doel van NASB is om een blijvende actieve leefstijl te bewerkstelligen, is het daarbij relevant om ook de lange termijn effecten van sport- en beweegprogramma's te evalueren. Hoewel de in dit onderzoek geëvalueerde programma's

onderling wel verschillen vertonen, bestaat er ook veel overlap in programma's. Het bundelen van kennis, het doorontwikkelen en onderbouwen van enkele goede, bestaande programma's zou de voorkeur verdienen boven het ontwikkelen van steeds nieuwe, maar vergelijkbare programma's.

Meervoudig besturen in de sport. 'De positionering van uitvoeringsorganisaties van gemeentelijk sportbeleid in het maatschappelijk middenveld'

Auteur: Leeuwen, J.J.M. van, SportService Zwolle

E-mail: jjm.vanleeuwen@home.nl

Aan het begin van de jaren negentig heeft de roep om meer ondernemerschap en een effectievere bedrijfsvoering bij de overheid bijgedragen aan het ontstaan van een complex maatschappelijk middenveld. Bestuurders van lokale uitvoeringsorganisaties bevinden zich in dit complexe maatschappelijk middenveld, waarin de grenzen tussen 'de staat' en 'de markt' zijn vervaagd. Taakorganisaties ontplooiën marktactiviteiten, terwijl marktorganisaties ook publieke taken van de overheid krijgen. Hybride organisaties zijn hier mede door ontstaan. De hybride bestuurder dient rekening te houden met soms conflicterende eisen van de markt, de overheid, de gemeenschap en de professionele beroepsgroep. Ook is deze ontwikkeling in de sport in gang gezet.

Met het presenteren van het nieuwe beleid in 1999 door het ministerie van VWS met de naam breedtesportimpuls is er in gemeenten meer aandacht gekomen voor het breedtesportbeleid. Mede hierdoor zijn steeds meer gemeenten zich gaan beraden op welke wijze hun sportbeleid georganiseerd diende te worden. Met de komst van lokale sportservicepunten is het gemeentelijk sportbeleid op verschillende manieren geprivatiseerd.

Tevens is de maatschappelijke betekenis van sport veranderd. Niet alleen het beleidsterrein sport maakt gebruik van de waarden van sport, maar ook beleidsterreinen als zorg, onderwijs en welzijn zien mogelijkheden om door middel van sport maatschappelijke problemen terug te dringen. De lokale sportservicepunten zien hierbij mogelijkheden om hun eigen positie te versterken in het maatschappelijk middenveld, en zien ook kansen om ondernemender te worden. Naast het uitvoeren van de publieke taak krijgen lokale uitvoeringsorganisaties van gemeentelijk sportbeleid steeds meer vragen vanuit de markt, de gemeenschap en de sportinfrastructuur. Om helderheid te creëren hoe bestuurders van uitvoeringsorganisaties hiermee om dienen te gaan staat in dit onderzoek de onderzoeksvraag "Wat is de handelingsvrijheid van een sportservicepunt in relatie tot zijn taakopdracht en de vraag vanuit de markt, en hoe dient een bestuurder van een verzelfstandigd uitvoeringsorgaan hier sturing aan te geven?" centraal.

In mijn onderzoek in het kader van MBA Sport Management zijn de gemeenten Zwolle, Enschede, Eindhoven, Amersfoort en Dordrecht onderzocht d.m.v. semi-gestructureerde interviews om antwoord te geven op de centrale vraag. Uiteindelijk is gebleken dat het sterk afhangt van de organisatievorm die gemeenten hanteren voor het uit te voeren beleid hoeveel handelingsvrijheid de organisatie heeft ten aanzien van haar taakopdracht en de te ontplooiën marktactiviteiten. Belangrijk voor een bestuurder van een verzelfstandigd uitvoeringsorganisatie is om heldere afspraken te maken ten aanzien van verwachtingen van zowel de gemeente als stakeholders, de manier van verantwoorden en de sturing en het toezicht door de gemeente en stakeholders. Tevens dient de bestuurder ook afspraken te maken hoe men dient om te gaan met vraag en aanbod vanuit de gemeente, particulieren en organisaties uit de beroepsgroep. De bestuurder

van een lokale uitvoeringsorganisatie in de sport moet op een andere manier gaan besturen. Tevens dient de sportbestuurder niet in termen van 'commercieel' te denken, maar in maatschappelijk verantwoord ondernemen. Daarbij is het belangrijk dat een transparante verantwoording plaatsvindt richting de gemeente, de gemeenschap en de markt.

3 + 2 effecten van meer en beter bewegen in het basisonderwijs

Auteur: Leijenhorst, M., Kennispraktijk

Co-auteur: Zandstra, B. drs.

E-mail: m.leijenhorst@kennispraktijk.nl

Thema

De KVLO, zes hogescholen (lerarenopleidingen LO en lectoraten), het Mulier Instituut en Kennispraktijk werken samen aan kennisontwikkeling naar de effecten en waarde van bewegingsonderwijs. Einddoel van onderzoek gekoppeld aan de campagne 3+2 van de KVLO is zicht te krijgen op de effecten van het aanbod van 3+2 (3 lessen bewegingsonderwijs door een vakleerkracht en 2 uur naschools sportaanbod) op basisscholen op de ontwikkeling van kinderen. Dit om te komen tot een beschrijving van waar, voor wie en op welke wijze bewegen op en rond school kan leiden tot specifieke effecten. Het pilotonderzoek dat momenteel wordt uitgevoerd richt zich vooral op de toepasbaarheid van meetinstrumenten om effecten te achterhalen omtrent meer bewegen en sport op school en deskundig bewegingsonderwijs, en wil daarover adviseren.

In onderzoek naar 3+2 gaat het om de effecten van meer bewegen en sport op school en deskundig bewegingsonderwijs op:

1. de kwaliteit van bewegen: het bewegingsniveau
2. de kwantiteit van bewegen: het halen van de beweeg- en/ of fitnorm.

Daarnaast is de context (denk aan verstorende en stimulerende achtergrondvariabelen) uitvoerig in kaart gebracht.

Methode

Om de kwaliteit van bewegen te meten is gekozen voor het gebruik van het leerlingvolgsysteem Beleves. Om de kwantiteit van bewegen te meten is nagegaan in hoeverre de leerlingen voldoen aan de combinorm (dat is de 'optelsom' van de Nederlandse Norm Gezond Bewegen en de fitnorm). Aanvullend zijn er enkele vragen gesteld om inzicht te krijgen in het beweeggedrag van kinderen buiten de setting van het bewegingsonderwijs. De context is in kaart gebracht aan de hand van verschillende vragen uit de vragenlijst die het Mulier Instituut onlangs heeft ontwikkeld voor het onderzoek School, Bewegen en Sport (SBS). Daarnaast is een schoolvertegenwoordiger in een semi-gestructureerd interview bevraagd om de context van de informatie waar nodig verder te verduidelijken en verdiepen.

De betrokken Hogescholen (ALO's) hebben gezorgd voor twee deelnemende scholen; een 3+2 school en een niet-3+2 school. Per ALO is de uitvoering verschillend aangepakt, zowel wat betreft inzet van docenten, studenten, meetmomenten en de eisen voor een 3+2 of niet- 3+2 school.

Eerste uitkomsten

Dit pilotonderzoek heeft zich voornamelijk gericht op de toepasbaarheid van de instrumenten. De toepasbaarheid van het leerlingvolgsysteem Beleves als testinstrument lijkt afhankelijk te zijn van duidelijke afspraken over uitvoering, deskundigheid in observatie en de organisatie van

afname. De resultaten van de vragenlijsten en het verdiepingsinterview worden momenteel geanalyseerd en verwerkt in een rapportage. De uitvoerende docenten en studenten worden dit najaar actief bevraagd op hun ervaringen met de toepasbaarheid van de meetinstrumenten. De betrokkenheid van de verschillende partijen heeft ervoor gezorgd dat er al veel informatie en ideeën zijn uitgewisseld over onderzoek naar bewegingsonderwijs. In het najaar van 2011 worden concrete aanbevelingen gedaan voor toekomstig onderzoek naar de effecten van bewegingsonderwijs in Nederland. Op de Dag van het sportonderzoek 2011 wordt hier nader op ingegaan en zullen concrete uitkomsten en aanbevelingen worden gepresenteerd.

VERVALLEN Van Rotterdammers

Auteur: Linden, G. van der, Gemeente Rotterdam

E-mail: g.vanderlinden@senr.rotterdam.nl

Sinds 1995 vindt in Rotterdam om de twee jaar onderzoek naar het vrijetijdsgedrag van Rotterdammers plaats. Het sportonderzoek is gebaseerd op de RSO. In dit onderzoek wordt de collegetarget sportparticipatie van het gemeentebestuur van Rotterdam gemeten. Behalve een presentatie van tabellen wordt ook ingegaan op de consequenties voor het beleid, en de manier waarop vanuit het beleid tegen dit onderzoek aangekeken wordt, bijvoorbeeld het verschil tussen sport en bewegen. Ook komt de relatie met de huidige beleidsnota van Rotterdam aan bod.

De invloed van de fysieke omgeving op sport en bewegen: beleid voor sport- en beweegvriendelijke wijken

Auteur: Linger, R.J., Hogeschool Windesheim

Co-auteurs: Dam, J.J.M. ten, Bakker, I.

E-mail: rj.linger@windesheim.nl

Probleemstelling

Er is nog onvoldoende bekend hoe de fysieke omgeving verbeterd kan worden om sport- en beweeggedrag te beïnvloeden. Wel wordt steeds duidelijker dat een integrale aanpak noodzakelijk is om grip te krijgen op sport- en beweegstimulering in het bijzonder, en gezondheidsproblematiek in het algemeen. Dit houdt in dat beleidsbepalers en -uitvoerders die niet direct verantwoordelijk zijn voor sport- en beweeggedrag, wel een belangrijke invloed kunnen uitoefenen op dit gedrag. Om die reden is een onderzoek gestart om inzicht te krijgen in mogelijkheden om de fysieke omgeving 'sport- en beweegvriendelijk' in te richten.

Methode

Zes beleidsthema's zijn vertrekpunt geweest om, aan de hand van (inter)nationale literatuur, inzicht te krijgen in mogelijkheden om de fysieke omgeving beweegvriendelijk in te richten en om inzicht te krijgen in de actoren die hierbij betrokken zijn. Vertegenwoordigers van deze actoren zijn geïnterviewd met als doel de bevindingen uit de literatuur te toetsen aan praktijkervaringen. Deze gegevens resulteerden in beleidsmaatregelen over (her)inrichting van de fysieke omgeving.

Resultaten

Het overzicht van beleidsmaatregelen geeft beleidsmakers en -uitvoerders concrete handvatten over hoe de fysieke omgeving ingericht kan worden en welke actoren hierbij betrokken kunnen worden. Ook wordt de opbrengst voor de betrokken actoren en beleidssectoren, de zogenaamde gedeelde belangen, beschreven. Een voorbeeld is het investeren in groen langs wandel- en fietsroutes. Het blijkt dat dit voor de sectoren economie en sport kan resulteren in een positief netto rendement van de investering.

Relevantie voor beleid, wetenschap of praktijk

Als alle sectoren op de hoogte zijn van de rol die ze kunnen spelen binnen integraal gezondheidsbeleid en op de hoogte zijn van de winst die ze kunnen behalen door uitvoering van dit beleid, dan kunnen ze substantiële bijdragen gaan leveren aan sport- en beweegstimulering specifiek, en gezondheidsbevordering in het algemeen.

Conclusies

Het overzicht aan beleidsmaatregelen en het onder de aandacht brengen van gedeelde belangen biedt kansen en mogelijkheden om ook actoren uit andere sectoren te motiveren zich in te zetten voor sport- en beweegstimulering.

Bewegende kinderen: mentaal gezonde en tevreden kinderen?

Auteur: Moeijes, J., Hogeschool Windesheim

Co-auteur: Bosscher, B.R.R.

E-mail: jmoeijes@gmail.com

Doel van het onderzoek

De psychosociale gezondheid van kinderen en hun kwaliteit van leven staan de laatste jaren sterk in de belangstelling. Daarbij wordt vaak verondersteld dat de psychosociale gezondheid en kwaliteit van leven positief worden beïnvloed door hun beweeggedrag. Deze veronderstelling wordt echter nog maar in beperkte mate door empirisch onderzoek ondersteund.

Centrale vraagstelling

In welke mate zijn bewegingsactiviteiten van kinderen in de leeftijd van 10 tot 12 jaar gerelateerd aan hun psychosociale gezondheid en kwaliteit van leven, en welke persoonsgebonden en omgevingsfactoren spelen hierbij een rol?

Relevantie voor de praktijk

De relatie tussen lichamelijke activiteit en de mentale gezondheid van kinderen is nog nauwelijks onderzocht. Kennis over deze relatie geeft een aanvullend antwoord op de vraag wat bij kinderen de relatie is tussen bewegen en gezondheid in de meest brede betekenis van het begrip 'gezondheid'.

Uit dit onderzoek kunnen gegevens voortvloeien ter onderbouwing van de ontwikkeling van bewegingsprogramma's voor kinderen om psychosociale klachten te voorkomen of te verminderen. Ook kunnen de onderzoeksresultaten gebruikt worden als materiaal voor opleidingsprogramma's van bijv. docenten lichamelijke opvoeding en psychomotorisch therapeuten. Ten slotte kunnen beleidsmakers de onderzoeksresultaten benutten om de fysieke leefomgeving van kinderen zodanig aan te passen dat zij tot meer bewegen worden uitgedaagd.

Resultaten tot nu toe

In mei 2011 is een pilot gehouden op 3 basisscholen in Zwolle. De uitkomsten van deze pilot zullen beschikbaar zijn tijdens de Dag van het sportonderzoek 2011. De onderzoeksgegevens zijn met behulp van de volgende testen en vragenlijsten verkregen:

- meting van lichaamsgewicht en lengte, sit & reachttest, handknijpkrachttest en shuttle run test;
- 30% van de kinderen van de pilot heeft een bewegemeter, de Actigraph, gedragen waarmee de bewegingsactiviteiten van de kinderen zijn gemeten gedurende 1 week;
- vragenlijst naar aard, mate en intensiteit van bewegingsactiviteiten die kinderen door de week heen ondernemen;
- vragenlijst naar familieomstandigheden van kinderen;
- Kidscreen (Kwaliteit van Levenvragenlijst voor kinderen);
- Strength and Difficulties Questionnaire (SDQ; vragenlijst over psychosociale gezondheid);
- Nederlandse Persoonlijke Vragenlijst voor Jeugd versie 2 (NPV-J-2; vragenlijst over persoonlijkheidseigenschappen).

Soort onderzoek en omvang

- Soort: kwantitatief onderzoek
- Pilot: 42 kinderen
- Deelonderzoek A: 600 kinderen uit Zwolle en omgeving die longitudinaal gevolgd worden, namelijk in groep 7 en in groep 8
- Deelonderzoek B: 3.000 kinderen door heel Nederland uit groep 7 en uit groep 8 die crossectioneel getest worden in de periode januari 2012-april 2012

Wii-wil, een onderzoek naar het effect van de Wii-fit op de balansvaardigheden van kinderen

Auteur: Mombarg, R., Hanzehogeschool Groningen

Co-auteur: Jelsma, D.

Email: r.mombarg@pl.hanze.nl

Ongeveer 70% van de kinderen met motorische achterstanden heeft problemen met het evenwicht (Geuze & Borger, 1993). Deze groep kinderen reageert over het algemeen trager op balansverstoringen en is minder goed in staat om het evenwicht te bewaren in wisselende omstandigheden (Geuze, 2001; Kalverboer, 1996). In de praktijken voor motorische remedial teaching en fysiotherapie zijn diverse oefeningen ontwikkeld om deze kinderen te helpen. Zo worden voor de verbetering van balansvaardigheden over het algemeen oefeningen met behulp van balanstollen, balansballen en evenwichtsbalken ingezet. Het nadeel van balansoefeningen is dat deze veelal saai gevonden worden door de kinderen. Met de komst van de Wii-fit is er wellicht een nieuwe, motiverende, speelse mogelijkheid voor deze kinderen. Door het spelelement worden ze op een interactieve manier met veel plezier uitgedaagd tot prestaties, met als beloning het behalen van een hoger level (Lindley, Couteur & Berthouze, 2008). Naast de motivatie zorgt de Wii-fit ook voor een verbetering van balansvaardigheden door directe visuele feedback van de beelden op de televisie. Spelenderwijs leren ze op basis van beelden hun balans aan te passen en te verbeteren.

Om de effecten op de balansvaardigheden van de methode Wii te onderzoeken wordt een experimentele groep vergeleken met een controlegroep. Beide groepen worden samengesteld uit 25 leerlingen met een verminderde balansvaardigheid. Na de selectie gaat de experimentele

groep (Wii) gedurende 10 weken drie maal per week 30 minuten gamen met de Wii. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een viertal oefeningen in het Wii-programma: knikkerbord, pinguïnspeel, bal rollen en slomskiën. Elke oefening doet een beroep op de verplaatsing van het lichaamszwaartepunt (LZP). Het kind kan de gevolgen van de verplaatsing van zijn LZP niet alleen waarnemen met behulp van eigen spierspanning en evenwichtsorgaan, maar de resultaten worden ook zichtbaar in het spelletje (op het beeldscherm). Zo gaat een skiër bij een LZP verplaatsing naar links op het beeldscherm ook naar links. Om er voor te zorgen dat de kinderen daadwerkelijk groeien in hun evenwichtsvaardigheid wordt gebruik gemaakt van de adaptieve mogelijkheden van de Wii. Dit betekent dat de oefeningen automatisch moeilijker worden naarmate het kind de vaardigheden beter beheerst. De controlegroep krijgt gedurende deze periode geen Wii-interventie aangeboden. Na 10 weken worden beide groepen opnieuw gemeten. Voor deze effectmetingen (effect van Wii op balansvaardigheden en transfereffect) wordt gebruikgemaakt van de M-ABC-2 (Movement Assessment Battery for Children, second edition, Henderson & Sugden, 2007) en de BOT-2 (Bruinink Oseretzky test second edition, Bruininks & Bruininks, 2005). Naast een meting van de balansvaardigheden zullen ook andere aanverwante vaardigheden, zoals rennen en draaien onderzocht worden.

Op dit moment worden de eerste analyses bij een beperkte groep kinderen gedaan. Deze eerste analyse bij zestien kinderen laat zien dat de interventie heeft geleid tot een vooruitgang in de statische evenwichtsvaardigheden van de interventiegroep. Om een eerste indruk te krijgen van de vooruitgang op andere gebieden zijn er ook interviews afgenomen over de dagelijkse vaardigheden van de kinderen. De interventie lijkt echter geen transfer te hebben opgeleverd naar de algemene dagelijkse vaardigheden zoals schrijven, tekenen, aankleden, hanteren van gereedschappen, spraak, constructief spelen, balvaardigheden, buitenspelen en sport. In de controlegroep is, in een periode van zes weken, geen verbetering opgetreden in de evenwichtsvaardigheden en de algemene dagelijkse vaardigheden. Dit lijkt er dus op te duiden dat de interventie met behulp van Wii effectief is.

Hoe fitter hoe slimmer? Het effect van een beweegprogramma op de fysieke fitheid en cognitieve prestaties van basisschoolleerlingen

Auteur: Niet, A. van der, Rijksuniversiteit Groningen/Universitair Medisch Centrum Groningen

Co-auteurs: Hartman, E., Smith, J., Visscher, C.,

E-mail: a.g.van.der.niet@umcg.nl

Inleiding

Het is bekend dat fysieke activiteit een positieve bijdrage kan leveren aan de gezondheid van kinderen, zoals een verbeterde fysieke fitheid en verminderde kans op ziekte (Strong et al., 2005). Desondanks zijn veel kinderen in Nederland te weinig fysiek actief; kinderen besteden veel tijd aan computerspelletjes en worden soms met de auto naar school gebracht. Ook op school zitten kinderen voornamelijk stil in de klas. De gymnastieklessen en de pauzes vormen een belangrijke uitzondering hierop. Op deze momenten zijn kinderen lichamelijk actief en wordt gewerkt aan de fysieke fitheid.

Fysieke activiteit heeft echter niet alleen op de fysieke fitheid een positieve bijdrage. Uit onderzoek blijkt namelijk dat aerobe fitheid (uithoudingsvermogen) tevens een positieve werking heeft op het brein, zowel bij volwassenen als bij kinderen (Davis et al., 2007; Hillman et al., 2008). Er is bewijs dat fysieke activiteiten gericht op het verbeteren van het uithoudingsvermogen leiden tot verbeteringen van het zogenaamde executief functioneren. Executieve functies hebben te maken met het organiseren en controleren van doelgerichte handelingen, zoals cognitieve flexibiliteit, probleemoplossend vermogen en geheugen (Best en Miller, 2010). Deze functies zijn essentieel voor

het functioneren in het dagelijks leven. Daarnaast zijn ze gerelateerd aan schoolse vaardigheden zoals lezen en rekenen. Kinderen lijken dus gebaat te zijn bij voldoende lichamelijke activiteit, zowel voor hun fysieke fitheid als voor hun cognitieve ontwikkeling.

Doel

Het hoofddoel van het onderzoek is om met een interventie van fysieke activiteiten (het beweegprogramma) de fysieke fitheid en daarmee ook het executief functioneren en de leerprestaties van kinderen in het basisonderwijs te verbeteren.

Methode

Aan het onderzoek nemen leerlingen deel uit de groepen 5, 6, 7 en 8 van vier verschillende basisscholen. Ongeveer de helft van de leerlingen op iedere basisschool zal deelnemen aan het beweegprogramma, de andere helft vormt de controlegroep. Het beweegprogramma zal gedurende een half jaar, twee keer in de week tussen de middag (in de lunchpauze) worden gegeven door een bevoegde vakleerkracht bewegingsonderwijs. De kinderen zullen daarbij een gevarieerd en uitdagend activiteitenprogramma krijgen van ongeveer 30 minuten per keer en dit zal bestaan uit intensieve spel- en beweegactiviteiten waarbij de aerobe capaciteit wordt getraind.

Vooraf en na afloop van het zes maanden durende beweegprogramma worden alle kinderen uit zowel de interventie- als de controlegroep getest op fysieke fitheid en verschillende cognitieve taken.

Verwachte resultaten

Tijdens de presentatie zal worden ingegaan op de eerste resultaten uit de voormeting en de inhoud en het verloop van het beweegprogramma.

De effectiviteit van Start to Run, een 6-weeks hardloopprogramma, op het verbeteren van het beweggedrag

Auteur: Ooms, L., NIVEL

Co-auteurs: Veenhof, C., De Bakker, D.

E-mail: l.ooms@nivel.nl

Achtergrond en doelstelling

In het kader van het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen (NASB) heeft een aantal sportbonden subsidie ontvangen om laagdrempelige sportconcepten te ontwikkelen en te implementeren. Start to Run, een 6-weeks trainingsprogramma ontwikkeld door de Atletiekunie, gericht op beginnende hardlopers, is één van deze sportconcepten. Het doel van de studie was om te kijken wat de effecten van Start to Run zijn op het beweggedrag van de deelnemers.

Methode

Met behulp van de SQUASH-vragenlijst is op drie momenten het beweggedrag van de Start to Run deelnemers in kaart gebracht: Bij aanvang, direct na afloop en 6 maanden na aanvang van het programma. De SQUASH-vragenlijst is ook tweemaal (bij aanvang van het onderzoek en na 6 maanden) afgenomen bij een op leeftijd en geslacht gematchte controlegroep. Primaire uitkomstmaat was het percentage deelnemers dat voldoet aan de beweegnormen (NNGB, Fitnorm en Combinorm). Secundaire uitkomstmaten waren de totale tijd besteed aan bewegen, en de tijd besteed aan bewegen per domein en intensiteitscategorie. Veranderingen in beweggedrag binnen groepen zijn getest met gepaarde t-testen en McNemar testen, veranderingen tussen groepen zijn getest met lineaire en logistische regressieanalyses.

Resultaten

Zowel direct na afloop van het programma, als na 6 maanden is er een significante stijging in het percentage Start to Run deelnemers dat voldoet aan de NNGB, Fitnorm en Combinorm. Binnen de controlegroep zijn er geen significante veranderingen in het beweeggedrag waarneembaar. Wanneer resultaten tussen de groepen vergeleken worden, dan blijkt Start to Run een significant positief effect te hebben op het percentage deelnemers dat voldoet aan de Fitnorm en Combinorm. Dit komt doordat de Start to Run deelnemers significant meer tijd besteden aan zwaar intensieve lichamelijke activiteiten en sportactiviteiten.

Conclusie

Start to Run blijkt een effectief programma te zijn om het beweeggedrag van deelnemers positief te beïnvloeden.

Kenmerken van kinderen talentvol in sport volgens vakdocenten Sport- & Bewegingsonderwijs

Auteur: Platvoet, S., Hogeschool Arnhem Nijmegen - Instituut Sport en Bewegingsstudies

Co-auteurs: Elferink-Gemser, M., Visscher, C.

E-mail: sebastiaan.platvoet@han.nl

Introductie

Bailey and Morley's Model of talent development in Physical Education (2006) dat is afgeleid van Gagne's DMGT, herkent de invloed van 'nature en nurture' en houdt rekening met de dynamische en multidimensionale eigenschappen van sporttalent (Vaeyens et al., 2008).

Het model heeft echter tot op heden nog geen gedetailleerde verklarende theoretische onderbouwing (Phillips et al., 2010). Het doel van dit onderzoek is het in kaart brengen van vaardigheden van kinderen die kenmerkend zijn voor sporttalenten in de leeftijd van 6-8 jaar volgens vakdocenten SBO. Deze leeftijdscategorie wordt gezien als geschikt voor talentdetectie omdat specifieke sporttraining vaak nog niet heeft plaatsgevonden (Van Rossum and Gagné, 2007).

Methode

172 vakdocenten SBO hebben een digitale vragenlijst ingevuld over vaardigheden van sporttalent. Een principal component analysis (PCA) was uitgevoerd met orthogonale rotatie (varimax). Temporele stabiliteit van de vragenlijst was vastgesteld met behulp van relatieve en absolute testherstest betrouwbaarheid.

Resultaten

The Kaiser-Meyer-Olkin meting heeft aangetoond dat de populatie toereikend was en Bartlett's test of sphericity was $\chi^2(2080) = 5248, 52, p < .05$. Uit de factoranalyse kwamen zes factoren die 45.95% van de variatie verklaren. Op basis van hun inhoud zijn de factoren gelabeld met psychomotorisch, leervermogen, intellectuele intelligentie, interpersoonlijke vermogens, doeloriëntatie en creatieve vermogens. Alle subschalen hadden een goede interne consistentie (Cronbach's $\alpha = .74$ to $.84$) en relatieve en absolute temporele stabiliteit was voldoende.

Discussie

Volgens vakdocenten SBO kan een kind met talent voor sport aan 6 vaardigheden herkend worden. Deze vaardigheden zijn een specificatie van de vaardigheden in Bailey en Morley's model en kunnen worden gebruikt voor talentdetectie in de gymles. Een volgende stap is om instrumenten

te ontwikkelen waarmee op een valide en betrouwbare manier de vaardigheden van jonge, talentvolle sporters in de gymles kunnen worden vastgesteld. Ook dient te worden onderzocht wat de relatieve significantie is van verschillende vaardigheden voor verschillende sporten.

Beleidsvaluatie en beleidsontwerp: De Beleidsbrief Sport (mei 2011)

Auteur: Poel, H. van der, Universiteit van Tilburg

Co-auteurs: Breedveld, K., Collard, D., Jong, M. de

E-mail: h.j.vdrpoel@uvt.nl

Aanleiding en vraagstelling

In opdracht van het ministerie van VWS is een evaluatie uitgevoerd van het rijkssportbeleid gedurende de periode 2005 – 2010. De uitkomsten van deze evaluatie zijn aangeboden aan de Tweede Kamer, in het kader van de beleidsverantwoording, waarbij in 2011 bijzondere aandacht was voor onder meer het onderwerp sport. De beleidsdoorlichting lag ter bespreking voor in het Algemeen Overleg Sport van de Tweede Kamer, op 29 juni 2011, tegelijkertijd met de Beleidsbrief Sport, waarin minister Schippers haar plannen op het gebied van sport voor de komende kabinetsperiode heeft neergelegd.

De vraag die centraal staat in deze bijdrage is of, en in hoeverre, de Beleidsbrief Sport stoelt op de bevindingen uit de Beleidsdoorlichting. Welke bevindingen werken door in het voorgenomen beleid, en welke niet, en welke verklaringen zijn er te geven voor het wel of niet doorwerken van de evaluatie-uitkomsten in het nieuwe beleid?

Opzet

De Beleidsdoorlichting Sport bestaat uit een Hoofdrapport en vier Annex-rapporten: een Monitor Sportbeleid 2006 – 2009 en drie verdiepende studies naar 'Nationaal Actieplan Sport en Bewegen', 'Meedoen Alle Jeugd door Sport' en 'Coaches aan de Top'. De gehele beleidsdoorlichting beslaat bij elkaar enkele honderden pagina's tekst. De informatie is vergaard door documentanalyses, secundaire analyses van reeds verzamelde gegevens en interviews met projectleiders en beleidsmakers.

Voor deze bijdrage worden de belangrijkste bevindingen uit de beleidsdoorlichting op hoofdlijnen samengevat. Daarna wordt ingegaan op de inhoud van de Beleidsbrief Sport, en onderzocht of en hoe in de Beleidsbrief sprake is van doorwerking van de bevindingen uit de Beleidsdoorlichting. Vervolgens worden de reacties in de Tweede Kamer en het beleidsveld sport geïnventariseerd, en geanalyseerd vanuit de vraag of en in hoeverre in deze reacties de bevindingen uit de Beleidsdoorlichting een rol spelen. De bijdrage sluit af met conclusies ten aanzien van de mate waarin de evaluatie-uitkomsten van het rijksbeleid van de afgelopen jaren heeft doorgewerkt in de beleidsvoornemens voor de lopende kabinetsperiode.

Uitkomsten

De Beleidsdoorlichting en de Beleidsbrief Sport zijn gepubliceerd. Vergelijking leert dat in de Beleidsbrief wel wordt gerefereerd aan de uitkomsten van de Beleidsdoorlichting, maar dat de Beleidsbrief inhoudelijk maar weinig aansluit op de uitkomsten van de beleidsvaluatie. In de reacties op de Beleidsbrief die tot dusver zijn opgetekend komt nauwelijks tot geen verwijzing voor naar de Beleidsdoorlichting. Zo is de Beleidsdoorlichting in het Algemeen Overleg Sport van de Tweede Kamer niet één keer genoemd of aangehaald, terwijl deze Beleidsdoorlichting toch is

uitgevoerd in het kader van de controlerende taak van de Tweede Kamer. In het politieke proces lijkt het belangrijker te discussiëren over 'wat we gaan doen', dan te reflecteren op wat er in het verleden is gedaan.

De opkomst van roodzandkunstgrasbanen in tennis

Auteur: Poel, H. van der, Universiteit van Tilburg

Co-auteur: Bakker, S.

E-mail: h.j.j.vdrpoel@uvt.nl

Aanleiding en vraagstelling

Tennis kan worden gespeeld op gras en gravel, maar wordt in toenemende mate ook gespeeld op kunststof en zandingestrooide kunstgrasbanen. In 2004 had 60% van de tennisbanen een gravel-ondergrond, in 2010 was dat aandeel gezakt tot 46,6%. In dezelfde tijd zien we een sterke opkomst van met roodzand ingestrooide kunstgrasbanen: van 0 naar meer dan 10% van de banen. Wat daarbij opvalt is dat de opkomst van dit type 'gravel look-a-like' banen verschillend verloopt in de verschillende districten van de KNLTB. In het midden en westen van het land is er een cluster van districten (Den Haag, Rotterdam, Utrecht, West-Brabant) waar het percentage roodzandkunstgrasbanen ruim boven de 10% ligt, terwijl het noorden en oosten ruim onder die 10% blijven. De vraag in dit onderzoek was allereerst hoe, naar het oordeel van de spelers, het tennisspel wordt beïnvloed door het spelen op roodzandkunstgrasbanen, vergeleken met gravelbanen. Omdat spelers via de ALV's van hun verenigingen invloed kunnen uitoefenen op de beslissing van een tennisvereniging, is vervolgens gekeken naar de rol van spelers in de opkomst van de roodzandkunstgrasbanen in het tennis.

Opzet

Er is een online enquête uitgevoerd onder tennisspelers van clubs waar gravel en roodzandkunstgrasbanen liggen, of clubs die recentelijk van gravel op roodzandkunstgrasbanen zijn overgegaan. De respons was ongeveer 25%, maar helaas niet representatief. De uitkomsten van de enquête kunnen niet zonder meer worden gegeneraliseerd naar alle spelers met ervaring op beide typen banen. Op de dataset zijn beschrijvende en multiële regressieanalyses uitgevoerd op drie niveaus: van de tennisspelers, van de tennisverenigingen en districten van de tennisbond.

Uitkomsten

De belangrijkste bevinding, zowel op het niveau van de spelers als de clubs, is dat de diffusie van de roodzandkunstgrasbanen vooral het spel van oudere en mannelijke spelers met lagere speelsterkte positief heeft beïnvloed, waarbij in het bijzonder de snelle bespeelbaarheid na regenval en de mogelijkheid jaarrond te spelen worden gewaardeerd. Daartegenover staat dat als het puur gaat om tevredenheid over het tennisspel zelf (balstuit, kunnen glijden, e.d.) de waardering voor gravel wat hoger ligt dan voor roodzandkunstgrasbanen, met name bij spelers die veel ervaring op gravel en een hogere speelsterkte hebben.

Verschuivende innovatieattributen ontleend aan de diffusietheorie van Rogers bleken ook hier van invloed. Er is daarbij ook expliciet gevraagd naar de rol van internet, en het is inderdaad gebleken dat het zoeken op internet de diffusie van roodzandkunstgrasbanen beïnvloedt.

De studie besluit met diverse aanbevelingen voor vervolgonderzoek. Zo wordt aanbevolen gericht tevredenheidsonderzoek uit te voeren onder spelers die reeds langere tijd op roodzandkunstgrasbanen spelen, en naar de rol en ervaringen van de verenigingsbesturen in het diffusieproces van roodzandkunstgrasbanen.

Het ontwikkelen van een student- en sportidentiteit door schoolsport? Onderzoek naar de KNVB zaalvoetbalcompetitie voor basisscholen

Auteur: Pot, N., Vrije Universiteit Amsterdam/Hogeschool Windesheim

E-mail: j.n.pot@vu.nl

Sport en onderwijs zijn steeds nauwer verbonden in Nederland. De Amerikaanse opvatting van schoolsport, waarbij leerlingen hun school vertegenwoordigen in wedstrijden, wordt hierbij vaak als voorbeeld genomen. Dit komt ondermeer omdat verschillende studies laten zien dat deelname aan die schoolsport allerlei voordelen opleveren voor de deelnemende leerlingen zoals: betere schoolresultaten, hogere concentratie, minder uitval, hoger zelfvertrouwen, minder asociaal gedrag en betere toekomstperspectieven. Het is gesuggereerd dat deze effecten van schoolsport te verklaren zijn doordat schoolsport bijdraagt aan de ontwikkeling van een sport- en student-identiteit van de leerlingen. In andere woorden: doordat de deelnemende leerlingen zich meer sporter en meer student gaan voelen, worden de genoemde variabelen beïnvloed.

Het is echter de vraag of die effecten ook in Nederland te verwachten zijn, aangezien schoolsport in Nederland een andere status en impact heeft in vergelijking met Amerika, onder andere vanwege de sterke nadruk op clubsport in Nederland. In Amsterdam organiseert de KNVB samen met het stadsdeel Oost een basisscholen zaalvoetbalcompetitie, waarbij leerlingen van verschillende basisscholen gedurende een heel schooljaar wekelijks tegen elkaar voetballen. Om te onderzoeken of deelname aan de zaalvoetbalcompetitie ook hier samenhangt met veranderingen in de student- en sportidentiteit zijn leerlingen van vijf deelnemende basisscholen onderzocht. Maximaal 243 leerlingen vulden aan het begin, tijdens en aan het einde van het schooljaar een vragenlijst in over onder andere hun student- en sportidentiteit. De resultaten van dit onderzoek laten zien dat deelname aan de zaalvoetbalcompetitie wel samenhangt met een hogere sportidentiteit, maar dat hier waarschijnlijk geen sprake is van een oorzakelijk verband. De meeste leerlingen die deelnemen hebben voor aanvang al een sterkere sportidentiteit doordat zij al lid zijn van een sportvereniging. De mate waarin de leerlingen zich student voelen lijkt helemaal niet samen te hangen met wel of geen deelname aan de zaalvoetbalcompetitie.

Vanuit de gedachte dat het versterken van de studentidentiteit cruciaal is voor het verwachten van schoolgerelateerde effecten zoals betere cijfers en minder uitval, lijkt deelname aan de competitie hier dus niet aan bij te dragen. Wellicht kan er meer invloed uitgeoefend worden op de ontwikkeling van een studentidentiteit door de school zichtbaarder te maken tijdens de competitie. Aangezien de meeste deelnemers al een sterk ontwikkelde sportidentiteit hadden, lijkt ook het effect van deelname op zaken als discipline, groepsgevoel, zelfvertrouwen en bewegingsgedrag nihil. De dominantie van clubsport in Nederland is hier waarschijnlijk oorzaak van en het is dan ook de vraag wat schoolsport kan toevoegen ten opzichte van clubsport wat betreft het ontwikkelen van een student- en sportidentiteit. De beperkte instrumentele waarde van de competitie neemt niet weg dat veruit de meeste leerlingen ontzettend enthousiast zijn over de competitie en het zien als een leuke aanvulling op het sportaanbod. Ook kan het dienen als introductie in de sportcultuur en aanzetten tot de ontwikkeling van een sportidentiteit voor (de weinige) leerlingen die hier anders niet mee in aanraking zouden zijn gekomen. Of dit ook daadwerkelijk leidt tot een sterkere sportidentiteit met alle mogelijke effecten van dien, moet nader onderzocht worden.

De rol van het Nederlandse parlement bij de ontwikkeling van het sportbeleid 1814-1994 toegepast op: Olympische Spelen 1928 en de kandidatuur Amsterdam 1992. Wat zijn de lessons learned voor 2028?

Auteur: Rijpstra, J., KVLO

E-mail: janrijpstra@bluewin.ch

In het kader van mijn proefschrift naar de rol van het Nederlandse parlement en de politiek bij de ontwikkeling van het sportbeleid tussen 1814 en 1994, beschrijf ik het debat 1925 in de Tweede Kamer over het voorstel van de regering om de organisatie een garantiesubsidie van 1 miljoen gulden te verstrekken. In 1984 stelde Amsterdam zich, met steun van de regering, kandidaat voor de Olympische Spelen 1992. Ook hier stond de regering garant, nu ter hoogte van 250 miljoen gulden. Vandaag is het draagvlak voor de organisatie in 2028 in ons land nog lang niet genoeg. Hoe was dat in 1925 en in 1984? Hoe had men de organisatie ter hand genomen, welke rol speelde de rijksoverheid en wat was de rol van het parlement? Zijn er uitkomsten uit de evaluaties die van belang zijn voor een mogelijk bid voor 2028?

De werkwijze uit met name 1984 en de uitkomsten van de verschillende onderzoeken en evaluaties uit 1987 worden onvoldoende gebruikt om een mogelijke kandidatuur in 2028 tot een succes te maken. De regie-opzet uit 1984 en het voorzitterschap door een minister van de council nu, zouden tot meer vaart in het traject dat tot het besluit om een bid uit te brengen kunnen leiden.

De commercialisering van sportverenigingen

Auteur: Roest, J.W. van der, Universiteit Utrecht

E-mail: j.vanderroest@uu.nl

De Nederlandse sportvereniging wordt, vanuit het perspectief van de civil society belangrijke functies toegedicht. Participatie in een sportvereniging leidt, volgens verschillende auteurs, tot een toename in sociaal kapitaal en tot opbouw van democratische vaardigheden en goed burgerschap. Daarnaast is de sportvereniging een belangrijke factor in de sportparticipatie van een groot deel van de Nederlandse bevolking.

De traditionele sportvereniging lijkt echter onder druk te staan. Er wordt verondersteld dat consumentisme onder leden, voor een daling in verenigingsparticipatie en vrijwilligerswerk zorgt, terwijl een toenemende marktgerichtheid onder sportbestuurders leidt tot een verschuiving in de manier waarop verenigingen opereren. Het is echter nog maar de vraag in hoeverre deze ontwikkelingen daadwerkelijk plaatsvinden, of deze met elkaar samenhangen en wat dit betekent voor het functioneren van de sportvereniging en voor haar plaats in de civil society.

Uit onderzoek van Enjolras (2002) is gebleken dat de commercialisering van Noorse sportverenigingen niet leidt tot een aantasting van het vrijwillige karakter van sportverenigingen (crowding-out effect). Integendeel, volgens Enjolras is er juist sprake van een crowding-in effect; het aantal uren vrijwilligerswerk neemt toe naarmate het aandeel commerciële inkomsten stijgt. Hierbij moet echter een kanttekening worden gemaakt; in zijn onderzoek richtte Enjolras zich uitsluitend op een inkomsttoename in niet-sportgerelateerde activiteiten, zoals kantineomzet.

In mijn onderzoek beargumenteer ik echter dat de relatie tussen commerciële inkomsten en vrijwilligerswerk alleen kan worden onderzocht wanneer de gehele inkomstenontwikkeling in sportverenigingen in verband wordt gebracht met het aantal uren vrijwilligerswerk dat hier wordt uitgevoerd.

Op de Dag van het Sportonderzoek 2011 presenteer ik de eerste uitkomsten uit een langlopend panelonderzoek (Verenigingspanel), waarin ik onderzoek welke gevolgen vermarkting en consumentisme hebben voor het functioneren van de Nederlandse sportvereniging als vrijwilligersorganisatie en haar plaats in de civil society.

Sport aan de andere kant van het Kanaal

Auteur: Romijn, D., W.J.H. Mulier Instituut

Co-auteurs: Breedveld, K., Hover, P.

E-mail: d.romijn@mulierinstituut.nl

Sinds het begin van de negentiende eeuw heeft sport zich verspreid over de wereld. Veel sporten hebben een Britse of Amerikaanse oorsprong. In de tweede helft van de twintigste eeuw heeft deze verspreiding een vlucht genomen. In tegenstelling tot een eeuw geleden is deelname aan sport bijna overal ter wereld vooral een massaverschijnsel. Sportdeelname is tegenwoordig een substantieel onderdeel van de vrije tijd geworden. Bovendien geldt sport als een activiteit die bijdraagt aan een gezonde leefstijl en is het een middel om een slanker en meer gespierd lichaam te verkrijgen. Echter, de populariteit van sportdeelname verschilt aanzienlijk tussen verschillende landen. Deze verschillen worden veroorzaakt door een mix van persoonlijke, sociale en omgevingsfactoren.

Met minder dan een jaar voor de boeg komen de Olympische Spelen van Londen 2012 snel dichterbij. In het Verenigd Koninkrijk worden deze Spelen gezien als een unieke kans om het niveau van sportdeelname omhoog te brengen. Daarnaast worden de Spelen beschouwd als een aanjager voor het verhogen van de sociale cohesie en ontwikkeling middels de sport. Ook in Nederland ziet men eenzelfde rol weggelegd voor de Olympische Spelen van 2028, zij het in een verdere toekomst.

Op basis van de achtergrondkenmerken zal bij deze presentatie ingegaan worden op de overeenkomsten en verschillen tussen Nederland en het Verenigd Koninkrijk op het gebied van sport en sociale cohesie. Deze verschillen worden beschreven op basis van cijfers uit de Eurobarometer (2010) en het International Social Survey Programme (ISSP) 2008.

Verwachtingen en ervaringen van deelnemers aan de BewegingKuur, een gecombineerde leefstijlinterventie voor overgewicht en obesitas: een observationele studie

Auteur: Rutten, G.M.J., Universiteit Maastricht

Co-auteurs: Meis, J.J.M., Kremers, S.P.J.

Email: g.rutten@maastrichtuniversity.nl

Inleiding

In de afgelopen 25 jaar is het percentage volwassenen met overgewicht toegenomen van 33% naar 50% en met obesitas van 5% naar 11%. Zonder interventie is de prognose dat in 2015, 15-20% van

de Nederlandse volwassen bevolking obees is en dat de prevalentie van Diabetes Mellitus type 2 is toegenomen tot ongeveer 40%. Aangezien overgewicht en obesitas zijn geassocieerd met verschillende chronische aandoeningen, is de verwachting dat een toename zal leiden tot een aanzienlijke stijging van de kosten in de gezondheidszorg.

Gecombineerde leefstijlinterventies, gericht op het bevorderen van fysieke activiteit en gezonder eten zijn effectief in het terugdringen van overgewicht en obesitas, maar lijden aan een hoge mate van drop-out. De BeweegKuur is een gecombineerde leefstijlinterventie bestaande uit leefstijladvies, dieetadvies en fysieke activiteit. De BeweegKuur is gericht op gedragsverandering en gedragsbehoud in de zin van meer lichamelijke activiteit en gezonder eten. Er is echter weinig bekend over de verwachtingen en ervaringen van deelnemers aan de BeweegKuur.

Methoden

Een observationele prospectieve cohort studie wordt uitgevoerd onder 200 deelnemers die worden gerecruteerd in 29 BeweegKuur-praktijken. De deelnemers ontvangen in 2 jaar tijd (juli 2010 – juli 2012), 4 keer een vragenlijst: bij aanvang (inclusie); op 4 maanden (fysiotherapie afgerond); na 12 maanden (BeweegKuur afgerond); na 24 maanden (follow-up na 1jaar). De metingen omvatten zelf gerapporteerde lichamelijke activiteit en het voedingsgedrag, BMI, verwachtingen en ervaringen met de BeweegKuur en typen motivatie voor gedragsverandering en onderhoud. Voor de analyse wordt gebruik gemaakt van beschrijvende statistiek en meervoudige regressie-analyse.

Resultaten

Voorlopige resultaten (n = 146) van de baseline-data-analyse tonen aan dat mensen met overgewicht (BMI 25-30) ondervertegenwoordigd zijn, 64% van de deelnemers is vrouw, en de gemiddelde leeftijd van de deelnemers is 54 jaar (SD = 12,0). Ze brengen gemiddeld 6,25 uur (SD = 3,28) per dag zittend door. Zesenvijftig procent voldoet niet aan het nationale criterium van een half uur matig intensieve lichamelijke activiteit per dag, 23% eet (meer dan) een keer per week afhaal- of gefrituurd voedsel, en 47% eet (meer dan) zeven keer één week snacks of snoep. Bijna 75% heeft eerder geprobeerd om af te vallen en 31% is erin geslaagd om een lager gewicht te behouden. Bij een gemiddelde score van 6.57 (SD = 1.17) beoordeelt ongeveer 60% van de deelnemers zijn eigen gezondheid positief tot zeer positief (7 tot 9 op een 10-puntsschaal). De lifestyle-coach heeft een positieve invloed op de motivatie voor deelname aan de BeweegKuur (3 tot 4 op een 5-puntsschaal). De deelnemers tonen voornamelijk autonome vormen van motivatie voor lichamelijke activiteit en een mix van gecontroleerde en autonome vormen van motivatie voor gezond voedingsgedrag. Meer resultaten met betrekking tot verwachtingen en ervaringen worden verwacht in de komende maanden en zullen worden gerapporteerd in de presentatie.

Conclusies (voorlopige)

Lifestyle coaching lijkt een waardevolle toevoeging voor de deelnemers van de BeweegKuur. Types motivatie bij aanvang verschillen voor lichamelijke activiteit en gezond eetgedrag. Echter, de BeweegKuur bereikt onvoldoende mensen met overgewicht. Andere bronnen dan de huisarts zijn nodig voor case finding.

De sport om kritisch reflectief te zijn in een 'synergistische' leeromgeving

*Auteur: Schepper, J.A.C. de, Griffith University (GC campus), Australië
Email: j.deschepper@griffith.edu.au*

Een belangrijk aspect van een sociaal constructivistische benadering binnen het sportmanagement onderwijs is het zich bewust worden van verschillende maatschappelijke opvattingen, de organisatie waarin men werkt en van zichzelf. Dit bewustzijn én in het bijzonder de invloed op ons leren is één van de kernpunten die centraal staan in het effectief zijn in wat we doen. Dit geldt vooral wanneer we in aanraking komen met nieuwe ervaringen of uitdagingen. Het voorgaande leidt tot het concept kritisch reflectie. Reflectie, kritisch of niet, is bovendien een fundamenteel onderdeel van leren. In het onderwijs blijkt de 'transfer' van geleerde kennis vanuit de theorie naar het toepassen van deze kennis in de praktijk moeilijk te zijn. Niet alleen is dat een zorg van studenten, maar ook van docenten en werkveldbegeleiders. Er is binnen het vakgebied van sportmanagement, tot op heden, erg weinig onderzoek gedaan naar de invloed en relatie van kritische reflectie op leren.

De hoofdonderzoeksvraag van deze studie is dan ook: 'Wat is de invloed en relatie van kritische reflectie op het leerproces van 4e-jaars studenten MBO sportmanagement in de Beroeps Praktijk Vorming (BPV)?'. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen twee typen van leren binnen dit leerproces. Op de eerste plaats is dit individueel leren dat meestal plaatsvindt in formele theoretische of onderwijskundige omgevingen. Op de tweede plaats is het organisatorisch leren, waarin een individu in een leerwerk omgeving vooral met en door anderen leert. Vooropgesteld dat beide leeromgevingen een gunstig effect hebben op leerprocessen, zal de omgeving van de BPV, met al zijn sociale, culturele en vooral politieke invloeden, volgens de sociaal constructivistische benadering, een gunstiger milieu bieden om kritische reflectie te ontwikkelen en toe te passen en als direct gevolg het leren dat nodig is om effectief de transfer te kunnen maken van theorie naar het functioneren binnen de praktijk.

Het ontwerp voor deze studie is een meervoudige 'case study' om te komen tot een vergelijking en een integratie van de meningen van de verschillende doelgroepen – studenten, docenten en mogelijk toekomstig werkgevers – binnen dit onderzoek in de BPV. De drie aparte 'case studies' zullen opeenvolgend kwantitatief en kwalitatief onderzocht worden. Op deze wijze wordt meer inzicht geleverd in het niveau van, de ontwikkeling van, en het toepassen van kritische reflectie binnen het sportmanagement gebied. Het kwantitatieve onderzoeksgedeelte zal bestaan uit het meten van 6 intergerelateerde dimensies van kritisch reflectief werkgedrag. Het doel is om het niveau te bepalen (nul-meting) van het kritisch reflectief werkgedrag van sportmanagement studenten. Echter, deze uitkomsten zullen geen voldoende antwoord kunnen geven op de onderzoeksvraag. De onderliggende kwalitatieve aspecten van kritisch reflectief werkgedrag zoals vaardigheden, gevoelens, gedachten en ervaringen van alle doelgroepen, zullen meer inzicht en gedetailleerde informatie bieden. De drie bovengenoemde groepen vormen de 'synergistische' BPV-omgeving. Kritische reflectie wordt gezien als de brug tussen individueel leren en organisatorisch leren. Kritische reflectie wordt erkend als een belangrijk onderwijskundig doel, maar tot op heden is er weinig onderzoek binnen het sportmanagement geweest naar de invloed van kritische reflectie op het leerproces. Deze studie zal bijdragen aan het kleine, maar groeiende onderzoeksgebied van kritische reflectie binnen het sportmanagement onderwijs.

Maatschappelijke spin-off van side-events

Auteur: Slender, H., Hanzehogeschool Groningen

Email: h.w.slender@pl.hanze.nl

Sportevenementen proberen steeds vaker aan te tonen dat zij maatschappelijke waarde toevoegen. In bidboeken komen maatschappelijke doelstellingen als duurzaamheid, het betrekken van specifieke doelgroepen, het stimuleren van sport en bewegen en verhogen van het imago van de organiserende regio regelmatig terug. Veel van deze doelen zijn lastig te evalueren en worden niet vanzelfsprekend bereikt. Door het organiseren van side-events voorafgaand of tijdens het hoofdevenement wordt getracht deze maatschappelijke spin-off te vergroten. Zowel beleidsmakers als wetenschappers kennen verschillende maatschappelijke betekenissen toe aan sport, zoals het verbeteren van gezondheid, sociale binding, karaktervorming, trots en identiteit, en betekenis voor duurzaamheid (Van Eekeren, 2007; Van Bottenburg & Schuyt, 1996).

In de literatuur zijn er echter nog weinig duidelijke bewijzen voor dit maatschappelijk rendement en er zijn weinig cijfermatige onderbouwingen voorhanden. Rondom het WK voetbal voor mensen met cerebrale parese (WK CP), dat in de zomer van 2011 in Drenthe georganiseerd werd, zijn specifieke side-events georganiseerd om de maatschappelijke spin-off van het evenement te vergroten. Het gaat hierbij om sportdagen voor aangepast sporten, voetbaltoernooien voor scholieren van basis- en middelbare scholen en beweegactiviteiten naast de wedstrijden. Deze activiteiten zijn gemonitord, waarbij de volgende vraag centraal stond: 'Hoe kunnen door middel van side-events de maatschappelijke doelen van het WK CP-voetbal op efficiënte wijze bereikt worden?' Door middel van factsheets zijn de geïnvesteerde middelen, uitgevoerde activiteiten en prestaties in kaart gebracht. Er is data verzameld over de bijdrage van verschillende betrokken partijen, zoals de KNVB, provinciale sportraad, gemeenten en verenigingen, voor wat betreft de inzet van mensen en middelen en het activeren van vrijwilligers. Bij de verschillende evenementen is de deelname in kaart gebracht en zijn er vragenlijsten afgenomen bij deelnemers en bezoekers om maatschappelijke effecten vast te stellen. Dezelfde exercitie is ook bij het hoofdevenement uitgevoerd om de toegevoegde waarde van de side-events in perspectief te kunnen plaatsen.

Binnen dit onderzoek is getracht de sociale betekenis van het WK CP voetbal en bijbehorende side-events meetbaar te maken. Het ging hierbij om variabelen als het beeld en houding ten aanzien van aangepast sporten, het stimuleren van sport en bewegen en het binden van maatschappelijke organisaties aan het evenement. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen de effecten op deelnemers en bezoekers van side-events. Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat bij sportactiviteiten voorafgaand aan het evenement vooral deelname was van kinderen die al lid waren van een sportvereniging. Wel geven veel deelnemers aan zelf gemotiveerd te worden om meer te gaan bewegen, terwijl dit bij bezoekers minder het geval was. Effecten op het gebied van beeldvorming van gehandicaptensport werden vooral bereikt bij side-events die aangepast sporten betroffen. Geconcludeerd kan worden dat maatschappelijke doelen enkel bereikt worden als hier gericht acties aan gekoppeld worden. Daarnaast is belangrijk dat het thema maatschappelijke spin-off een belangrijke rol krijgt in de bid-procedure. Ook is dit onderzoek een eerste aanzet om vanuit de Werkgroep Evaluatie Sportevenementen (WESP) te komen tot een eenduidige methode om de maatschappelijke spin-off meetbaar te maken.

Determinanten in de fysieke omgeving van lopen en fietsen onder Nederlandse kinderen: longitudinale resultaten van het SPACE onderzoek

Auteur: Slinger, J.D., TNO

Co-auteurs: Schokker, D., Pierik, F., Vries, S.I. de

E-mail: jantine.slinger@tno.nl

Inleiding

In dit onderzoek wordt de invloed van veranderingen in de fysieke omgeving op het loop- en fietsgedrag voor verschillende doeleinden onderzocht in een groep Nederlandse kinderen.

Methoden

In 2004 waren 448 kinderen (6-12 jaar oud) en in 2008 292 kinderen betrokken bij dit onderzoek. Deze kinderen woonden verspreid over vijf wijken die gedeeltelijk geherstructureerd zouden worden en vijf controlewijken waar geen herstructurering gepland was. Loop- en fietsgedrag is op beide momenten gemeten met behulp van een beweegdagboek dat de kinderen 7 dagen bijhielden. De kenmerken van de fysieke omgeving zijn geobserveerd met behulp van een wijkscan. Om te berekenen welke determinanten van de fysieke omgeving van invloed zijn op het loop- en fietsgedrag zijn Spearman correlatie analyses uitgevoerd tussen de veranderingen in de fysieke omgeving op wijkniveau tussen 2004 en 2008 en de veranderingen in loop- en fietsgedrag en passief transport in diezelfde periode tussen 2004 en 2008.

Resultaten

In 2004 kozen de kinderen gemiddeld 3,8 keer per week voor actief en 0,8 keer per week voor passief transport naar school. In 2008 was dit 3,2 keer actief en 0,6 keer passief. Na schooltijd kozen kinderen in 2004 1,8 keer voor actief en 2,2 keer per week voor passief transport. In 2008 was dit respectievelijk 1,9 keer en 1,4 keer.

Een toename in de bebouwingdichtheid tussen 2004 en 2008 hangt samen met een afname in actief transport ($r = -.821$) naar school tussen 2004 en 2008 en een afname in fietsgedrag ($r = .644$) en actief transport ($r = .675$) na schooltijd. Een toename in het aantal geobserveerde stoepen tussen 2004 en 2008 hangt samen met een afname in fietsgedrag naar school tussen 2004 en 2008 ($r = -.389$), terwijl een toename in het aantal geobserveerde fietspaden tussen 2004 en 2008 samenhangt met een toename in passief transport ($r = 0.667$) na schooltijd. Een toename in het aantal hard rijdende auto's in de wijk tussen 2004 en 2008 hangt samen met een toename in passief transport naar school ($r = .811$) en passief transport na schooltijd ($r = .687$). Een toename in het aantal hard rijdende scooters tussen 2004 en 2008 hangt samen met een afname in actief transport naar school ($r = -.694$), en een afname in fietsen en actief transport na schooltijd ($r = .818$).

Conclusie

Veranderingen in de fysieke omgeving hangen samen met veranderingen in transportgedrag van kinderen. Vooral het terugdringen van het aantal hard rijdende auto's en scooters in de wijk lijkt de keuze voor actief transport door kinderen te kunnen stimuleren.

De rol van actieve computergames in het fysiek activiteitenpatroon van Nederlandse adolescenten

Auteur: Slinger, J.D., TNO

Co-auteurs: Bernaards, C., Simons, M.

E-mail: jantine.slinger@tno.nl

Achtergrond

Bij een gezonde leefstijl hoort ook voldoende lichamelijke activiteit. Voor kinderen en adolescenten adviseert de Nederlandse Norm Gezond Bewegen om dagelijks minimaal 60 minuten matig tot zwaar lichamelijk actief te zijn. Toch is het zo dat veel adolescenten deze norm niet halen en dus onvoldoende beweging krijgen. Adolescenten besteden wel veel tijd aan sedentaire activiteiten, zoals het spelen van computer games. Een nieuwe generatie computergames, zijn de games die worden door te bewegen. Uit laboratoriumonderzoek blijkt dat het inspanningsniveau tijdens het spelen van deze games licht tot matig intensief is. Deze zogenaamde actieve games zouden kunnen zorgen voor een toename in lichamelijke activiteit van deze adolescenten. Het doel van deze studie is om meer inzicht te krijgen in: 1) de demografische kenmerken van adolescenten die regelmatig actieve games spelen (≥ 1 uur per week) en die dat sporadisch (< 1 uur per week) doen, 2) de tijd die adolescenten besteden aan actieve games, 3) de bijdrage die actieve games leveren aan het totale beweeggedrag en 4) het type activiteiten die worden vervangen door actieve games.

Methoden

Een cross-sectionele survey was uitgevoerd in een Nederlands internet panel. Adolescenten werden bevraagd in combinatie met één van hun ouders. Er is een random steekproef genomen van 320 huishoudens (gestratificeerd naar geslacht van de ouder en de adolescent, de leeftijd van de adolescent en de regio van het huishouden) waar een jongere tussen 12 en 16 deel van uitmaakt en die een console in huis hebben om actieve computerspellen op te spelen. De vragenlijst over demografie, lichamelijke activiteit, sedentair gedrag en gamegedrag is ingevuld door 201 kind-ouder paren (63% respons). De vragenlijst bevatte ook vragen om te bepalen of en hoe het spelen van actieve games andere activiteiten vervangt. Naast beschrijvende statistiek, zijn onafhankelijke t-tests, Pearson's chi-kwadraat en Mann-Whitney tests gebruikt om een vergelijking te kunnen maken tussen adolescenten die regelmatig actief gamen en adolescenten die dat slechts sporadisch doen.

Resultaten

Elf procent van de adolescenten met een actieve console in huis speelde nooit een actieve game. Er was geen significant verschil in geslacht, opleidingsniveau (van ouders en kinderen), etniciteit en sedentair gedrag van regelmatig actief gamende jongeren ($n=65$) en sporadisch actief gamende jongeren ($n=114$). De totale tijd die per week werd besteed aan actieve computergames was 80 (± 136) minuten per week. Dit is 11% van de totale tijd dat jongeren lichamelijk actief waren. Wanneer de actieve game tijd werd meegenomen in het bepalen welk percentage kinderen voldeed aan de beweegnorm, steeg het percentage van 67 tot 73%. Zowel de adolescenten als hun ouders gaven aan dat het spelen van actieve games vooral in de plaats is gekomen van sedentaire activiteiten zoals tv kijken, internetten en niet-actieve games spelen.

Conclusies

De resultaten van deze studie bevestigen het idee dat actieve computer games een bijdrage kunnen leveren aan een actieve leefstijl van adolescenten, vooral omdat het substantieel bijdraagt aan de tijd dat jongeren lichamelijk actief zijn. Maar ook omdat actieve computer spelers aangeven dat ze de tijd die ze besteden aan actieve spellen anders minder actief zouden doorbrengen.

Fysieke activiteit gedrag van stadskinderen gemeten met GPS en GIS; resultaten uit het SPACE onderzoek

Auteur: Slinger, J.D., TNO

Co-auteur: Pierik, F., Graham, J., Sterkenburg, R., Vries, S.I. de

E-mail: jantine.slinger@tno.nl

Introductie

Het doel van deze studie is een beter inzicht verkrijgen in de locaties in de stad waar kinderen fysiek actief zijn. Deze locaties en de mate van fysieke activiteit op deze locaties zijn bepaald met behulp van Global Positioning System (GPS), ActiGraph versnellingsmeters en Geographic Information Systems (GIS) technologie.

Methoden

Aan dit onderzoek deden 88 kinderen (7-11 jaar oud) mee uit 5 Nederlandse steden. De plaats en de intensiteit van hun activiteiten werd maximaal 7 dagen vastgelegd met GPS en versnellingsmeters en door het bijhouden van een dagboek over fysieke activiteit.

Een spatiale analyse van de activiteiten is uitgevoerd door gebruik te maken van GPS tracks van de kinderen gecombineerd met geografische informatie over de fysieke omgeving (bijv. ondergrond, gebruik, gebouwen en speelplekken).

Resultaten

Kinderen besteedden gemiddeld 109 minuten buitenshuis, waarvan 24% van de tijd in (de buurt van) groene ruimte werd besteed. Hoewel de tijd die werd besteed op of bij openbare speelplekken en schoolpleinen laag was (gemiddeld 5 minuten per dag), was het gemiddeld inspanningsniveau (respectievelijk 407 en 545 counts per minuut) hier wel hoog. In de informele ruimte daarentegen spendeerden kinderen gemiddeld 63 minuten per dag, maar hier waren ze minder intensief actief (357 counts per minuut).

Ook zijn de GPS tracks tussen huis en school geanalyseerd. Van de onderzoekspopulatie ging 92% van de kinderen lopend of fietsend naar school. Deze kinderen legden gemiddeld 474 meter af op dit traject.

Conclusies

Deze resultaten geven meer inzicht in de vraag waar kinderen hun tijd doorbrengen en waar ze fysiek actief zijn. De combinatie van GPS metingen en GIS data lijkt een veelbelovende combinatie te zijn binnen dit onderzoeksveld.

Beleidsimplementatie en de logica van de sportpraktijk

Auteur: Slobbe, M. van, Universiteit Utrecht

Co-auteur: Smink, K.

E-mail: m.g.vanslobbe@uu.nl

De sportvereniging als beleidsinstrument voor maatschappelijke vraagstukken (o.m. gezondheid en sociale integratie) werpt een nieuw licht op een oud bestuurskundig vraagstuk.

De vraag hoe om te gaan met de kloof 'tussen plan en praktijk' is zowel voor beleidsmakers alsook voor sportonderzoekers relevant. Etnografisch onderzoek (Van Slobbe, 2011) naar de intrede van

etnisch verschil in een voetbalvereniging en interpretatief onderzoek van Smink (2011) naar de betekenis van gezond voedselaanbod in sportkantines laat zien dat sportverenigingen een eigen logica kennen die afwijkt van de doelrationele en integratieve logica van beleidsmakers en sportbestuurders.

De sportvereniging als vrijwilligersorganisatie toont een 'dubbel karakter', waarin leef- en werk/taakwereld onderling verweven zijn (Tennekes, 1995). Ideologieën waarin een gezond en harmonieus leven, en een efficiënt ingerichte vitale vereniging met professioneel kader centraal staan, zal iedereen onderschrijven. Echter, in de geleefde alledaagse praktijk van verenigingsleden manifesteren zich ook ogenschijnlijk triviale sociale waarden als 'gezelligheid' en 'onder ons'. Deze verenigingspraktijken hebben consequenties voor beleid en ook het onderzoek daarnaar. Immers, hoe ga je om met deze twee verschillende logica's?

Skille (2008) stelt dat het welslagen van de sportvereniging als beleidsinstrument afhangt van de actieve inzet, interpretatie en uitvoering in de lokale context. De autonomie van de lokale sportvereniging in relatie tot het centrale beleid wordt volgens Skille versterkt door het gegeven dat de activiteiten in de sportverenigingen op vrijwillige basis worden uitgevoerd. Wat betreft de rol van interveniërende instituten zien Enjolras en Steen-Johnsen (2010) deze organisaties als 'private ministeries', die de doelstelling van de rijksoverheid om gedecentraliseerd en efficiënt beleid uit te voeren niet kunnen waarmaken. Zij stellen op basis van onderzoek in Noorwegen het tegenovergestelde vast, namelijk dat dit beleidsmodel veranderingen in de sport eerder tegenhoudt en het onbedoelde effect heeft van het creëren van 'resource dependency' en centralisatie. Je ziet hier een spanningsvolle relatie tussen de autonomie van de lokale praktijken en de doelstellingen van het afhankelijke sportbeleid.

In onze bijdrage (paper en presentatie) wordt op basis van onderzoeksdata en theoretische/methodologische reflectie stilgestaan bij consequenties voor sportbeleid en sportonderzoek en beargumenteren we de relevantie van de concepten 'lokaliteit' en 'afhankelijkheidsrelaties'.

Onderzoek naar sport- en leerprestaties en zelfregulatie van talentvolle sporters op het Centre for Sports and Education

Auteur: Sluis, A. van der drs., Kennispraktijk

E-mail: a.vandersluis@kennispraktijk.nl

Het Centre for Sports and Education (hierna: CSE) in Zwolle is een onderwijsinstelling waar getalenteerde sporters de mogelijkheid krijgen om hun sport centraal te stellen en daarnaast hun schoolopleiding af te ronden. Talenten krijgen ruimte om in de onderwijssetting extra uren te trainen en ontvangen ondersteuning op maat binnen de drie domeinen onderwijs, sport en sport-ondersteunend. Door tests en monitoring wordt bekeken op welke onderdelen talenten de meeste winst kunnen behalen, en hierop worden ze vervolgens ondersteund.

Vanuit het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs hebben het CSE en Kennispraktijk een subsidie ontvangen om de effectiviteit van het CSE op het stimuleren van talentontwikkeling, te onderzoeken. Hiertoe wordt in de periode april 2011- april 2012 een onderzoek uitgevoerd dat inzicht moet geven in de sport- en leerresultaten van leerlingen van het CSE in vergelijking met hun leeftijdsgenoten op het Thomas a Kempis college (hierna: TAK), een reguliere middelbare school in dezelfde regio. Speciale aandacht gaat uit naar het concept 'zelfregulatie': de mate waarin iemand in staat is zelfstandig, doelbewust en efficiënt te leren door het gebruik van verschillende vaardigheden (m.n. reflectie, planning, monitoring, evaluatie, inzet en self-efficacy).

Dit concept blijkt zowel in het onderwijs als in de sport belangrijk om goed te presteren en het CSE wil in kaart brengen hoe de talenten hierop scoren en of ze deze vaardigheden binnen de organisatie van het onderwijs op het CSE verder ontwikkelen.

De vraagstellingen van het onderzoek luiden als volgt:

- Wat is het effect van het CSE op leerresultaten van leerlingen?
- Wat is het effect van het CSE op sportresultaten van leerlingen?
- Wat is het effect van het CSE op de ontwikkeling van zelfregulatie bij de leerlingen?
- Wat zijn kritische succes- en faalfactoren binnen het CSE om de zelfregulatie van talenten te stimuleren?

Op drie momenten in de onderzoeksperiode worden vragenlijsten afgenomen bij de leerlingen op het CSE en hun leeftijdsgenoten op het Thomas a Kempis. Daarnaast worden interviews gehouden met leerlingen, leercoaches en docenten op het CSE om succes- en faalfactoren in kaart te brengen. De resultaten van de 0-meting laten zien dat de leerlingen op het CSE het in het onderwijs minstens net zo goed doen als hun leeftijdsgenoten op het TAK. Daarnaast scoren ze hoger op twee onderdelen van zelfregulatie: planning en self-efficacy.

Wel geeft een groot deel van de talenten op het CSE aan dat, ondanks de ondersteuning, ze denken dat het vele sporten soms toch ten koste gaat van hun schoolprestaties. Ook ervaren ze op dit moment vanuit het onderwijs geen specifieke sturing op de ontwikkeling van zelfregulatieve vaardigheden. In het vervolg van het onderzoek wordt gekeken of de talenten op het CSE meer dan hun leeftijdsgenoten vooruit gaan op (onderdelen van) zelfregulatie en of ze het in het onderwijs net zo goed blijven doen. Daarnaast zal meer gedetailleerd worden onderzocht waar en hoe docenten kunnen sturen op de ontwikkeling van zelfregulatie bij deze leerlingen.

City Trainers willen steentje bijdragen

Auteur: Smits, F., W.J.H. Mulier Instituut

Co-auteur: Pot, R. van der

E-mail: f.smits@mulierinstituut.nl

Zowel de gemeenten Dordrecht, 's-Hertogenbosch als Tilburg zien kansen en mogelijkheden om met jongeren samen te werken aan sportieve activiteiten in de wijken met als doel het bevorderen van sportactiviteiten, sociale samenhang en leefbaarheid in de wijken.

De gemeenten 's-Hertogenbosch en Tilburg hebben in de afgelopen jaren ervaringen opgedaan met het stimuleren van jongeren om buurtsportactiviteiten op te zetten en te begeleiden voor andere jongeren. Dit jongeren-voor-jongeren project draagt de naam City Trainers in 's-Hertogenbosch en Tilburg Troopers in de gemeente Tilburg. De jongeren die vrijwilligerswerk doen binnen dit project, hebben een kortdurende opleiding gevolgd om de sportactieve activiteiten succesvol te kunnen aanbieden aan andere jongeren.

De drie gemeenten hebben tezamen het initiatief genomen om dit project systematisch door te ontwikkelen onder de naam City Trainers om naar een grotere en langdurige betrokkenheid van jongeren toe te werken. Ze hebben een gezamenlijke aanvraag ingediend bij ZonMw in het kader van het programma 'Vrijwillige inzet voor en door jeugd en gezin'. De aanvraag is toegewezen en daarmee is de doorontwikkeling van start gegaan.

Het plan van aanpak is onderverdeeld in vier fasen: de ontwerpfasen, ontwikkelingsfasen, uitvoeringsfasen en borgingfasen. Het Mulier Instituut vervult een ondersteunende rol bij de vormgeving en uitvoering

van het onderzoek. In de ontwerpfase is gestart met het bevragen van jongeren en ouders over City Trainers, om hen van het begin af aan bij het project te betrekken. Ook andere belanghebbenden zoals scholen, samenwerkingspartners en praktijkbegeleiders hebben hun meningen en gedachten gedeeld. Op deze manier zoekt het project vanaf de start aansluiting bij de wensen, behoeften en mogelijkheden van de verschillende doelgroepen. Grote drijfveren voor de jongeren om City Trainer te willen worden, is dat zij als vrijwilliger graag een bijdrage willen leveren aan de wijk waarin ze wonen door mee te helpen aan het organiseren van sportieve activiteiten. Ze willen als rolmodel fungeren en de handen uit de mouwen steken. Ouders reageren ook enthousiast op de plannen van het City Trainers project.

De tweede fase is de ontwikkelfase. Op het gebied van communicatie staat WHISE in deze fase de projectleiders bij met advies. WHISE is een communicatiebureau voor de non-profit-sector. Op het gebied van educatie ondersteunt de KPC Groep de projectleiders. De KPC Groep is een gespecialiseerd opleidingsbureau, dat met de drie gemeenten competentieprofielen uitwerkt voor de City Trainers. Met deze profielen als startpunt, ontwikkelt de KPC Groep vervolgens de opleiding tot City Trainer. In het schooljaar 2011-2012 zal het project City Trainers worden voortgezet en de laatste twee fase en van het project doorlopen; de uitvoeringsfase en de borgingsfase.

Homo(in)tolerantie in de sport

Auteur: Smits, F., W.J.H. Mulier Instituut

E-mail: f.smits@mulierinstituut.nl

In navolging van de kabinetsnota 'Gewoon homo zijn' het lesbisch en homo-emancipatiebeleid 2008-2011', werd in 2008 de Alliantie Gelijkspelen opgericht, een koepelorganisatie onder regie van Stichting Homosport Nederland. Zij voeren een beleidsprogramma uit in opdracht van de ministeries OC&W en VWS, gericht op verbetering van de acceptatie van homoseksualiteit in de (georganiseerde wedstrijd)sportwereld. Het Mulier Instituut heeft in 2010 en 2011 onderzoek uitgevoerd om eventuele effecten van gedane beleidsinspanningen te evalueren en toekomstig beleid op af stemmen. Het onderzoek kent zowel een kwantitatieve als een kwalitatieve component. In deze sessie zal ik ingaan op enkele methodologisch aspecten van het kwalitatieve onderzoek.

Uit de eerdere studies naar homo(in)tolerantie en discriminatie kwam naar voren dat het in kaart brengen van processen van in- en uitsluiting op basis van seksuele voorkeur lastig kwantitatief meetbaar is. Daarom is gekozen voor een kwalitatief onderzoek. De vraagstelling die in het onderzoek centraal stond is: in hoeverre is er sprake van homo-intolerantie in de georganiseerde sport? Omdat de prevalentie van homodiscriminatie in mannenteamsporten het hoogst is (vgl. Elling & Van den Dool, 2009), is nader empirisch onderzoek verricht onder mannelijke teamsporters die sporten in regulier verenigingsverband. Bij mannensportteams in verschillende sportverenigingen is middels participerende observaties informatie ingewonnen over de mate waarin binnen de dagelijkse praktijk van mannensportteams sprake is van meer expliciete en meer impliciete vormen van homo(in)tolerantie. De dataverzameling is vastgelegd door middel van een logboekformat. Na afloop van trainingen en wedstrijden vulden personen die zelf deel uitmaken van het team het logboek in. Het observantenteam bestond uit zowel hetero- als homosporters.

In mijn presentatie zal ik stilstaan bij de wijze van respondentenverzameling en de bereidheid mee te werken. Tevens zal ik ingaan op verschillende manieren waarop (homo/hetero) respondenten meewerkten en verslag deden en deze vorm van dataverzameling beleefden.

De effectiviteit van een interventieprogramma om de fysieke activiteit bij patiënten met de ziekte van Parkinson te verhogen: The ParkFit trial

Auteur: Speelman, A.D., Universitair Medisch Centrum St Radboud

Co-auteurs: Nimwegen, M. van, Overeem, S., Warrenburg, B.P. van de, Smulders, K., Borm, G.F., Backx, F.J.G., Bloem, B.R., Munneke, M.

E-mail: ad.speelman@neuro.umcn.nl

Introductie

Veel patiënten met de ziekte van Parkinson hebben een inactieve levensstijl. Er zijn verschillende redenen voor mensen met de ziekte van Parkinson om te bewegen. Het heeft in algemene zin een gunstige invloed op onder andere osteoporose en hart- en vaatziekten. Daarnaast kan het invloed hebben op specifieke Parkinson symptomen, zoals de motorische functies, slaapproblemen of depressie. Ook zijn er aanwijzingen in dierexperimenteel onderzoek dat bewegen de hersenen gedeeltelijk kunnen herstellen, en de dopamine beter wordt gebruikt.

Doelstelling

In dit onderzoek ontwikkelen en evalueren we een gedragsveranderingprogramma (ParkFit) met het doel het niveau van fysieke activiteit bij mensen met de ziekte van Parkinson te verhogen.

Materiaal en methode

586 patiënten zijn gerandomiseerd over het ParkFit programma of een controleprogramma (ParkSafe). Het niveau van fysieke activiteit is gemeten op baseline en na 6, 12, 18 en 24 maanden met een gestandaardiseerde vragenlijst over 7 dagen (LAPAQ, primair eindpunt), een beweegmonitor (secundair eindpunt) en een beweegdagboek (secundair eindpunt). De resultaten na 6 maanden zijn nu geanalyseerd.

Resultaten

562 patiënten (96%) volbrachten te metingen op baseline en na 6 maanden. Patiënten in de ParkFit groep verhoogden hun fysieke activiteit met 7%, gemeten met de LAPAQ. Patiënten in de controlegroep werden 1% minder actief. Het verschil tussen de twee groepen was niet statistisch significant. Als we de activiteiten splitsen, verhogen de patiënten in de ParkFit groep hun tijd besteed aan buiten- en sportactiviteiten (+32%) en verminderen ze hun tijd besteed aan huishoudactiviteiten (-14%). In de controlegroep waren deze verschillen minder dan 4%.

Conclusie

Deze korte termijn resultaten van de ParkFit trial laten zien dat Parkinsonpatiënten hun buiten- en sportactiviteiten kunnen verhogen met een specifiek interventie programma. Deze verhoging lijkt gepaard te gaan met een vermindering van huishoudactiviteiten. De potentiële gezondheidsconsequenties door de verandering van de leefstijl worden nu onderzocht in een tweede deel van deze studie.

Voetbalcommentaar, receptie WK voetbal 2010 en etniciteit

Auteur: Sterkenburg, J. van, Universiteit Utrecht

E-mail: j.c.vansterkenburg@uu.nl

Mijn presentatie zal ingaan op voetbal op televisie als de ultieme plek waar betekenis wordt gegeven aan etniciteit en nationaliteit. In de Verenigde Staten en Engeland is al veelvuldig onderzoek gedaan naar betekenissen die de sportmedia geven aan etniciteit en nationaliteit. In Nederland is hierover nog maar weinig bekend. Amerikaanse en Engelse resultaten zijn echter niet zonder meer toepasbaar op de Nederlandse situatie; Nederland kent immers een andere migratiegeschiedenis en gebruikt andere etnische categorieën dan de VS en Engeland. Daarom is specifiek onderzoek naar de Nederlandse situatie wenselijk. Dit is temeer zo omdat sport ook in Nederland grote groepen kijkers trekt en een grote diversiteit aan sporters laat zien.

Mijn inhoudsanalyse van voetbalcommentaar, uitgevoerd in het kader van mijn (afgeronde) promotieonderzoek aan de Universiteit Utrecht, gaat in op deze wetenschappelijke leemte. Definitieve resultaten laten zien dat met name voetballers van Surinaamse en Latijns-Amerikaanse afkomst geconstrueerd worden als 'de etnische Ander' in Nederlands voetbalcommentaar op televisie (RTL Voetbal op zondagavond). Resultaten bespreek ik in breder internationaal en historisch perspectief.

In het tweede deel van mijn presentatie zal ik de focus verleggen naar publieksinterpretaties van het WK voetbal 2010. Ik bespreek resultaten van een lopend onderzoek naar beleving van het WK voetbal onder diverse etnische publieksgroepen. Het onderzoek vindt plaats in opdracht van de wereldvoetbalbond FIFA en de CIES (Centre Internationale d'Etude du Sport). Centraal staat de vraag in hoeverre het WK voetbal kan zorgen voor binding met het Nederlands team, en of die binding de gebruikelijke etnische identificaties en stereotypen overstijgt (of wellicht juist versterkt). Diepte-interviews zijn gehouden om de betekenisgeving van mannelijke en vrouwelijke kijkers van Nederlandse, Marokkaanse en Surinaamse afkomst te achterhalen. Voorlopige resultaten laten zien dat een sterk gevoelde binding met het Nederlands voetbalelftal kan bestaan naast een sterke etnische identificatie die bijvoorbeeld uitmondt in specifieke support voor spelers van de eigen etnische groep.

Het verdwijnen van sportverenigingen

Auteur: Stokvis, R., Universiteit van Amsterdam

E-mail: r.stokvis@uva.nl

In Nederland zijn gedurende de afgelopen decennia een groot aantal sportclubs verdwenen. Over het precieze aantal bestaat nog onduidelijkheid, maar vanaf de jaren tachtig gerekend gaat het om een teruggang van ca. 35.000 clubs naar ca. 27.000 in 2011. Wat betekent deze teruggang? Zijn er veel clubs gefuseerd en is de gemiddelde omvang van de clubs toegenomen? Als dat de voornaamste ontwikkeling is, dan is er geen reden om te denken aan een crisis van de verenigingssport. Het zou echter ook kunnen zijn, dat steeds meer verenigingen niet opgewassen zijn tegen de eisen die eraan gesteld worden en daardoor ten onder gaan. In deze paper ga ik in op dit thema. Ik wil de stelling onderzoeken dat het verdwijnen van de meeste van deze clubs weinig van doen heeft met bestuurlijk onvermogen om in nieuwe omstandigheden te functioneren en vooral toegeschreven moet worden aan vermindering van de belangstelling voor de sporten die in deze clubs beoefend werden. Dat zou een bevestiging zijn van de gedachte dat het voortbestaan van

clubs voornamelijk afhangt van de ontwikkeling van het recruteringsveld van leden. Daarbij wil ik ook wijzen op de mogelijkheid die het statistisch bestuderen van de ontwikkeling van grote aantallen van bepaalde types organisaties (in dit geval verenigingen) biedt, om inzicht te verwerven in de overlevingsmogelijkheden ervan. Hierbij zoek ik aansluiting bij de organisatiedemografie. De demografisch statistische werkwijze toegepast op organisaties, biedt een welkome aanvulling op allerlei meer kleinschalige vormen van onderzoek naar verenigingen die weinig garanties tot betrouwbare generalisatie bieden.

Sportaanbod in het onderwijs. Een kwalitatief onderzoek naar de samenwerking tussen school en sportvereniging

Auteur: Stuij, M.S., W.J.H. Mulier Instituut

E-mail: m.stuij@mulierinstituut.nl

Eén van de deelprojecten uit het Beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs van de rijksoverheid is Sportaanbod voor het Onderwijs, dat in augustus 2012 de realisatie van 1.500 schoolactieve sportverenigingen beoogt. Hiermee wordt geprobeerd een structurele verbinding tussen sport en onderwijs te maken om jongeren kennis te laten maken met verschillende sporten, zodat ze uiteindelijk meer gaan sporten en bewegen. Een schoolactieve sportvereniging verzorgt jaarlijks minimaal 20 contacturen aan sportaanbod voor de schoolgaande jeugd, waarvan minimaal de helft onder, of aansluitend, op schooltijd(en) is.

In opdracht van projectleider NOC*NSF voert het Mulier Instituut een kwalitatieve studie uit waarbij wordt onderzocht wat de succes- en faalfactoren in de samenwerking tussen school en sportvereniging zijn. Ook wordt bekeken of vraag en aanbod van beide partijen op elkaar aansluiten. Daarvoor zijn, verspreid over zes verschillende gemeenten en zeventien sportbonden, interviews gehouden met betrokkenen van 24 sportverenigingen. Deze verenigingen zijn in meer of mindere mate schoolactief. Vervolgens zijn via de vereniging scholen geselecteerd waarop aanbod wordt verzorgd. Ook daar zijn gesprekken gevoerd met betrokkenen. Op acht scholen zijn aanvullende groepsgesprekken met leerlingen gevoerd, zowel met deelnemers als niet-deelnemers. De eerste resultaten laten zien dat het sportaanbod in het onderwijs op verschillende manieren tot stand komt. Enkele gemeentes hebben dit in hun beleid verankerd en functioneren zo als initiatiefnemer, in andere gevallen komt het initiatief meestal vanuit een vereniging. Motieven van verenigingen variëren van de wens om leden te werven, tot het bijdragen aan maatschappelijke doelstellingen. Onder andere deskundig en beschikbaar kader, goede communicatie, enthousiasme van alle betrokkenen en voldoende accommodatie zijn belangrijk bij een succesvol aanbod. In meerdere gevallen is de samenwerking afhankelijk van slechts enkele personen. De visies van de scholen en sportverenigingen op de samenwerking en het aanbod blijken niet altijd overeen te komen. Aan de hand van enkele cases zal dat worden geïllustreerd.

"Gebruik je kop, helm op" effectief?!

Auteur : Vriend, I., Consument en Veiligheid

Email: i.vriend@veiligheid.nl

Hoofdletsel is niet de meest voorkomende sportblessure, maar wel een blessure die vaak ernstige en langdurige gevolgen kan hebben. Het kan leiden tot concentratieverlies, vermindering van

geheugen, chronische hoofdpijn en geïrriteerdheid. Jaarlijks raken 65.000 sporters geblesseerd aan het hoofd tijdens het uitoefenen van hun sport, waarvan 16.000 sporters worden behandeld op de Spoedeisende Hulp van een ziekenhuis. Er is een simpele bewezen effectieve maatregel tegen hoofdletsel: altijd een helm dragen. Voor de sporten wielrennen en mountainbiken enerzijds en skiën en snowboarden anderzijds is in 2010 en 2011 de interventie 'Gebruik je kop, helm op' ontwikkeld en geïmplementeerd. Dit is gedaan door de Stichting Consument en Veiligheid in samenwerking met de KNWU, NTFU en de NSKiV.

In totaal gaat het om drie campagnes die lokaal zijn geïmplementeerd. In het voorjaar en in de zomer van 2010 is de campagne gestart door langs populaire fietsroutes zogenaamde bermenmonumenten en spandoeken te plaatsen die aandacht vragen voor de gevolgen van hoofdletsel en het fietsen zonder helm. Deze campagne heeft veel aandacht gekregen in de media. In de winter van 2010/2011 heeft de campagne een vervolg gekregen voor de wintersporters. Op vier indoor skibanen in Nederland heeft de Kop van Jut gestaan, waarbij mensen zelf de gevolgen van een klap op het hoofd konden ervaren. Dit jaar is de campagne voor wielrennen en mountainbiken opnieuw ingezet met behulp van verenigingen die aangesloten zijn bij de KNWU en NTFU. Deze verenigingen ontvangen een campagnepakket met daarin een spandoek, posters en informatieve flyers.

De campagne is ontwikkeld en uitgevoerd om bij recreatieve sporters het gebruik van de helm te bevorderen en dus gericht op preventie van hoofdletsel. Dit is gedaan door het beïnvloeden van kennis, risicoperceptie en attitude. De campagnes zijn begeleid door effectonderzoek, waarbij herhaalde metingen zijn uitgevoerd onder representatieve, landelijke steekproeven. Tevens is het bereik en de waardering van de campagnes onderzocht. De voorlopige resultaten wijzen op enkele initiële successen en geven inzicht in de (on)mogelijkheden van lokale implementatie.

Bij wielrennen/mountainbiken is gevonden dat door de campagne meer helmen zijn gekocht; bij skiën/snowboarden zijn door de campagne meer mensen een helm gaan dragen.

De campagne zal eind 2011 volledig geëvalueerd worden.

De sportbeleidskloof: publieke en private oriëntaties op sportverenigingen

Auteur: Waardenburg, M., Universiteit Utrecht

E-mail: m.waardenburg@uu.nl

Sinds sport een centralere positie inneemt in westerse samenlevingen, worden sportverenigingen steeds vaker gezien als een type vrijwillige associatie die bijdraagt aan het democratisch functioneren van, en de sociale cohesie binnen onze samenleving (Dekker, 2002; Dekker & De Hart, 2004; Seippel, 2008). Om deze kracht van sport te gebruiken en te vergroten, worden sportverenigingen steeds vaker ondersteund door overheidsorganisaties. Dit doen zij op een dergelijke wijze dat sportverenigingen beter in staat zijn hun maatschappelijke waarde te benutten. Sportverenigingen worden bijvoorbeeld aangemoedigd om maatschappelijke taken, zoals kinderopvang, integratie of het terugdringen van inactiviteit op zich te nemen. Deze taken komen bovenop al bestaande taken van sportverenigingen.

NOC*NSF en verschillende sportbonden sympathiseren met dit overheidsbeleid vanuit de overtuiging dat een groeiende maatschappelijke waardering van sportverenigingen bijdraagt aan nieuwe groeikansen en ontwikkeling van de georganiseerde sport. Deze mogelijkheden zijn meer dan welkom, omdat NOC*NSF en sportbonden steeds meer concurrenten zien verschijnen op de sportersmarkt. Deze concurrenten zouden hun positie op de lange termijn kunnen ondermijnen.

Door een gesignaleerde terugloop in het marktaandeel hebben sportbonden in samenwerking met NOC*NSF strategische marketingplannen ontwikkeld, waarin ambities zijn geformuleerd om 'hun' sport(verenigingen) te moderniseren en versterken.

In deze presentatie analyseer ik praktijken waarin perspectieven van het ministerie van VWS en NOC*NSF op de rol van sportverenigingen zichtbaar worden. Vooral participerende observatie in een van de sportbeleidnetwerken, interviews met deelnemers aan dit netwerk en de bestudering van beleidsdocumenten liggen ten grondslag aan deze analyse. Gesteld kan worden dat er sprake is van een groeiend beleidspartnerschap tussen VWS en NOC*NSF. Hun huidige percepties ten aanzien van verenigingen herbergen echter wel een structurele kloof, die tot spanningen kan leiden in toekomstige beleidskeuzes.

Zwemmonitor 2011 – Helder over zwem(les)aanbod

Auteur: Werff, H. van der, W.J.H. Mulier Instituut

Co-auteur: Kesteren, A. van

E-mail: h.vanderwerff@mulierinstituut.nl

Aanleiding

Er is op dit moment onvoldoende inzicht in het aantal kinderen dat de basisschool ten minste 'zwemvaardig' (zwemdiploma A en B) en bij voorkeur 'zwemveilig' (zwemdiploma C) verlaat. Uit het 10-puntenplan 'Verbetering Zwemvaardigheid' kwam naar voren dat er momenteel geen landelijke systematische registratie van zwemvaardigheid is en dat dit de sector belemmert in haar pleidooien om het zwemmen in het algemeen en de zwemvaardigheid in het bijzonder hoger op de politieke agenda's te krijgen.

De Vereniging Sport en Gemeenten wil hier verandering in aanbrengen en heeft hiertoe, met steun van de rijksoverheid, het project 'Waterdicht' gestart. Voor Waterdicht is een online tool ontwikkeld waarin relevante gegevens van kinderen in het primair onderwijs worden opgenomen (diploma, op zwemles, groep en geslacht). Deze tool geeft een beeld van de vraagzijde. Een ander deel van Waterdicht is de Zwemmonitor 2011. Hierin worden omvang en samenstelling van het aanbod van zwemwater en zwemlessen in kaart gebracht.

Zwemmonitor 2011

Binnen de Zwemmonitor gaat de aandacht uit naar onder andere achtergrondkenmerken (NAW, type zwembad/zwemlesaanbieder, kwantiteit en kwaliteiten van het beschikbare zwemwater), openingsuren, welke zwemlessen worden aangeboden en wachtlijsten. De nulmeting zal verder worden benut om ook inzichten te genereren in voorzieningen in en om het zwembad, bezoekers (ontwikkeling in aantal, doelgroepen), locatie, bereikbaarheid van zwembaden, personeel en investeringen. Deze gegevens bieden een goed overzicht van de sector en een uitstekende basis voor nadere benchmarking.

De vragenlijst van de Zwemmonitor is in het voorjaar van 2011 uitgezet onder alle zwembaden en zwemlesaanbieders in Nederland. Zij konden de vragenlijst tot eind september invullen. De Zwemmonitor zal niet met één meting in de totale informatiebehoefte van de branche kunnen voorzien. Intentie is elke twee of drie jaar het onderzoek te herhalen, met daarin een deel vragen die bij elke meting terugkomen, en voor een deel waarin wordt ingespeeld op actuele vraagstukken.

Teneinde een zo compleet mogelijk beeld te generen van zwemmen en zwemvaardigheid in Nederland worden in het eindrapport de uitkomsten uit de Zwemmonitor gecombineerd met gegevens uit de online tool van 'Waterdicht' en met gegevens uit andere onderzoeken (CBS, SCP, Mulier Instituut).

Presentatie

Tijdens de presentatie wordt onder andere ingegaan op methodologische aspecten van het onderzoek (bijv. methoden van dataverzameling, responsverhogende maatregelen) en hoe het onderzoek is georganiseerd. Daarnaast zullen voorlopige uitkomsten worden gepresenteerd over differentie binnen het zwemaanbod en zwemlesaanbod. Verder komen het belang van zwemvaardigheid in Nederland en de functie van zwembaden aan bod.

Betrokken organisaties

Voor het project werkt VSG nauw samen met onder andere RECRON, KNZB en het Nationaal Platform Zwembaden|NRZ, en wordt afstemming gezocht met andere belanghebbenden in de sector, zoals de Reddingsbrigade Nederland (KNBRD), adviesbureaus en exploitatiemaatschappijen. Het W.J.H. Mulier Instituut voert de Zwemmonitor uit.

Het effect van een beweegprogramma op balvaardigheden, executief functioneren en schoolprestaties van kinderen met leerproblemen

Auteur: Westendorp, M., Universitair Medisch Centrum Groningen

Co-auteurs: Hartman, E., Visscher, C.

E-mail: m.westendorp@umcg.nl

Inleiding

Onderzoek heeft aangetoond dat de motorische vaardigheden van kinderen met leerproblemen minder goed ontwikkeld zijn dan van kinderen zonder leerproblemen (Westendorp et al., 2011). Ook is aangetoond dat er een relatie is tussen motoriek en executief functioneren (Hartman et al., 2010) en tussen motoriek en schoolprestaties (Westendorp et al., 2011) bij deze doelgroep. Tenslotte zijn er aanwijzingen dat beweegprogramma's positieve invloed kunnen hebben op de ontwikkeling van executieve functies en schoolprestaties (Best, 2010; Davis et al., 2011). In dit onderzoek is een beweegprogramma uitgevoerd in het speciaal basisonderwijs met als eerste doel om de balvaardigheden te verbeteren en ten tweede de executieve functies en schoolprestaties.

Methode

De onderzoekspopulatie bestond uit 96 kinderen tussen de 7 en 11 jaar, verdeeld over 6 groepen van een speciale basisschool in het noorden van Nederland. Drie groepen (interventiegroep; 47 kinderen) hebben het beweegprogramma gekregen en 3 groepen (controlegroep; 49 kinderen) kregen regulier bewegingsonderwijs. In het beweegprogramma werden gedurende 16 weken (2 keer per week, 40 min/keer) 6 balvaardigheden geoefend. Elke les bestond uit een korte warming-up, 30 minuten vaardigheidstraining en een cooling-down. Het programma is gebaseerd op het model van Newell, dat ervan uitgaat dat de motorische ontwikkeling beïnvloed wordt door de interactie tussen het kind, de omgeving en de taak. In het beweegprogramma is gewerkt met het manipuleren van de taak om een eenvoudige of een complexere omgeving te creëren waarin de vaardigheden geoefend werden.

Bijvoorbeeld: het dribbelen met de bal werd geoefend door naast een pylon te dribbelen zonder de voeten te bewegen, door te dribbelen tussen een parcours van pylons of tijdens een spel basketbal. Er is gewerkt met 2 leerkrachten, waardoor de kinderen extra aandacht en feedback kregen tijdens de oefeningen (leerkracht/kind ratio was 1:8).

De motoriek en de executieve functies zijn voorafgaand, direct na en 6 maanden na het beweegprogramma gemeten. De vorderingen in schoolvaardigheden in deze periode is verkregen via het leerlingvolgsysteem van de school.

Resultaten

Een significant groep x tijd interactie-effect is gevonden op de balvaardigheden ($F = 9.606$, $p = .000$, $r = .20$) en niet op de verplaatsvaardigheden ($F = 2.449$, $p = .121$, $r = .02$). De interventiegroep laat een significante verbetering zien op de balvaardigheden over de tijd, terwijl de controlegroep deze verbetering niet laat zien. Post-hoc analyses lieten zien dat op de nameting de 2 groepen significant van elkaar verschillen ($p = .040$), maar op de retentiemeting is dit verschil niet meer significant. Het effect van het programma op executieve functies en schoolprestaties wordt nog onderzocht. Deze resultaten zullen gepresenteerd worden op de Dag van het sportonderzoek 2011.

Conclusies

De balvaardigheden van de interventiegroep zijn verbeterd door het volgen van het beweegprogramma. Echter, na een half jaar lijkt het effect van het programma te zijn verdwenen. We kunnen concluderen dat het mogelijk is om met een specifiek programma in de gymles op school de balvaardigheden te verbeteren van kinderen met leerproblemen. Continuïteit van het programma lijkt essentieel voor lange termijn effecten op de ontwikkeling van balvaardigheden.

Inventarisatie diversiteit in sportbesturen 2010

Auteur: Westerhof, W., NISB, Elling A., W.J.H. Mulier Instituut

Co-auteurs: Jong M. de, Wit R. de, Notté R., Rens F. van

E-mail: willie.westerhof@nisb.nl

Achtergrond en doelstelling

Het onderzoek maakt onderdeel uit van het project 'Diversiteit in goed sportbestuur' van NISB (2007-2011). Centraal onderdeel hierin is een traject waarbij zij in samenwerking met Grontmij (stedelijke ontwikkeling) een eerder ontwikkelde interventiemethodiek, gericht op bewustwording en verbetering van de sociale diversiteit in sportbesturen, inzet bij een aantal regionale sportbesturen. De aanpak is gericht op het vergroten van sociale diversiteit in bredere zin, als aandachtsveld voor algemene kwaliteitsverbetering van goed sportbestuur. Daarbij wordt onder meer ingezet op het in kaart brengen van de bestuurscultuur en de individuele competenties en leerstijlen van de bestuurders.

De effectiviteit van beleidsaandacht en interventies op het terrein van sociale diversiteit kan eigenlijk alleen goed bepaald worden op basis van inzicht in ontwikkelingen in de aanwezige sociale diversiteit in sportbesturen. Omdat (actuele) cijfers over de samenstelling van regionale en bondsbesturen naar gender, leeftijd en etniciteit ontbreken, is het W.J.H. Mulier Instituut gevraagd een inventarisatie te verzorgen van de sociale diversiteit van landelijke en regionale sportbesturen en directies.

Methode

Het in kaart brengen van de sociale diversiteit van regionale en landelijke sportbesturen en directies is gebeurd door middel van deskresearch (bezoeken websites), telefonische interviews en via mailcontact in het najaar van 2010. Om de medewerking van sportbonden te vergroten werden ze eerst geïnformeerd over de doelstelling van het project.

Aanvullend zijn op basis van een eigen inventarisatie van Sport & Zaken gegevens verzameld over de man/vrouw verhoudingen in bijna alle bij NOC*NSF aangesloten sportbonden.

Naast een inventarisatie van de landelijke en regionale sportbestuurders, werd ook de samenstelling van bestuur en directie van de twaalf provinciale sportraden in kaart gebracht.

In totaal werd in deze studie de sociale diversiteit binnen meer dan 100 sportbesturen en 42 directies onderzocht.

Resultaten

De uitkomsten laten zien dat het aandeel vrouwen in landelijke bestuursfuncties van Olympische sportbonden de afgelopen jaren gestaag is toegenomen. Van 10 procent in 2002, tot 21 procent in 2010. Bovendien nam het aantal Olympische bonden met vrouwen in hun vertegenwoordigde bondsbestuur in deze periode toe van 23 tot 53 procent. In het onderzoek in 2010 werd ook gekeken naar diversiteit ten aanzien van leeftijd en etniciteit en tevens naar de bestuursaanstellingen op regionaal niveau (regionale bondsbesturen en sportraden). Daaruit komt naar voren dat vrouwen het sterkst vertegenwoordigd zijn in besturen en directies van provinciale sportraden. Qua leeftijd zijn bestuurders van provinciale sportraden gemiddeld net iets ouder (56) dan de bondsbestuurders op regionaal (54 jaar) en landelijk (53 jaar) niveau. Etnische minderheden blijken nog helemaal niet doorgedrongen tot de hoogste directie- en bestuursniveaus in de sport.

Van Afro-Braziliaanse tegencultuur tot sport op klompen? Processen van globalisering en glocalisering in capoeira

Auteur: Wisse, E., W.J.H. Mulier Instituut

E-mail: e.wisse@mulierinstituut.nl

Inleiding en onderzoeksvragen

In de afgelopen decennia is de van oorsprong Afro-Braziliaanse sport capoeira behoorlijk gegroeid in landen buiten Brazilië. Hoewel officiële cijfers ontbreken, geven registraties op internet en gesprekken met ervaren capoeiristas aan dat er in Nederland in 2010 tussen de 40 en 50 locaties zijn waar capoeira beoefend kan worden. Ook in televisiecommercials, muziekclips, films, bedrijfsuitjes en festivals duiken capoeiristas regelmatig op. Ongeveer één procent van de Nederlandse bevolking van 5-80 jaar gaf in 2010 aan ooit een keer capoeira beoefend te hebben (W.J.H. Mulier Instituut, Nationaal Sportonderzoek 2010).

Uit onderzoek van het Mulier Instituut naar leefstijlsporten bleek dat verschillende leefstijlsporten op bepaalde plekken in de wereld ontstaan zijn en zich vervolgens verder verspreid hebben over de wereld. Van sommige leefstijlsporten blijkt een soort internationale subcultuur te zijn ontstaan, die door beoefenaars in verschillende landen gemeenschappelijk ervaren wordt. Ook voor capoeira lijkt dit het geval te zijn. Capoeira heeft echter ook een achtergrond die zeer sterk geworteld is in haar oorspronkelijke locatie; Brazilië. Verschillende buitenlandse onderzoekers hebben in het verleden aandacht besteed aan sportificerings- en transnationalistische processen in capoeira. In Nederland zijn dergelijke studies echter nog nooit gedaan. Ook is niet bekend hoe beoefenaars van capoeira in Nederland aankijken tegen deze processen en hoe deze processen gerelateerd kunnen worden aan

hun beleving van en betekenisgeving aan de beoefening van capoeira. Vandaar dat in dit onderzoek de betekenissen die capoeiristas in Nederland geven aan processen van sportificering en met name globalisering, centraal stonden.

Methoden

De resultaten die gepresenteerd zullen worden, zijn tot stand gekomen op basis van een literatuur, en bronnenonderzoek op internet en diepteinterviews met elf capoeiristas in Nederland. De capoeiristas verschillen qua etnische, sociaal-economische en capoeira achtergrond. Alle interviews zijn volledig getranscribeerd. De teksten zijn vervolgens middels het kwalitatieve dataanalyse programma Maxqda gestructureerd op onderwerp en thema.

Resultaten

Op de vraag of capoeira in Nederland geglocaliseerd is en of er dus een typisch Nederlandse vorm van capoeira ontstaat, is geen eenduidig antwoord te geven. Enerzijds lijkt het erop dat door de sterke invloed van de Braziliaanse leraren en het 'kopiëren' van de bewegingen en muziek van de Brazilianen door het gebruik van internet, capoeira niet vatbaar is voor lokale invloeden. Anderzijds laten deze filmpjes op internet zien dat er overal ter wereld veel verschillende vormen van capoeira bestaan en geven respondenten in dit onderzoek aan dat er ook wel degelijk Nederlandse elementen worden toegevoegd aan capoeira. De ene capoeiragroep laat dit sterker toe dan de andere groep, en vooral de verschillen tussen groepen (sommigen gefundeerd in Brazilië, andere in landen buiten Brazilië) zorgen voor het veelkleurige palet aan capoeiravormen. Capoeiristas in Nederland zijn bezig hun eigen capoeiratractie te ontwikkelen, gebruikmakend van de herontdekking van de geschiedenis van capoeira en met respect voor de Braziliaanse en Afrikaanse cultuur. Hierbij is er een continue strijd tussen authenticiteit en verandering door globale invloeden, die ook in de toekomst zal blijven voortduren.

De ontluisterende realiteit van de jeugdopleidingen in het voetbal

Auteur: Wolfert, R., Elsevier

Co-auteur: Hol, F.

E-mail: rfwolfert@gmail.com

Voetbalclubs pronken met eigen jeugdspelers die doorbreken in het eerste elftal. Maar het is schone schijn. Ruim driekwart van de spelers in de beroepsopleidingen voor voetballers haalt het betaald voetbal niet, blijkt uit onderzoek naar het rendement van de zogeheten Regionale Jeugdopleidingen.

Verspreid over het hele land zijn er dertien Regionale Jeugdopleidingen (RJO's) waar jongens tussen de elf en negentien jaar worden opgeleid tot beroepsvoetballer. Het doel van de beroepsopleiding tot profvoetballer spreekt voor zich, maar in de praktijk blijkt dat het rendement van die opleidingen treurig is. Intussen is het leven van een jeugdspeler wel jarenlang op topsport ingesteld geweest.

Teamoverzichten

Wij onderzochten, in samenwerking met Elsevier, bij de Regionale Jeugdopleidingen wat er terecht kwam van alle spelers met de geboortejaren 1987 tot en met 1990, die minimaal één jaar deel hebben uitgemaakt van een voetbalopleiding. Bij alle opleidingen vroegen wij teamoverzichten op om alle spelers in beeld te krijgen. Een flink karwei, omdat clubs niet zaten te wachten op ons

onderzoek, omdat hun archief vaak ontoereikend bleek en omdat we daarna nog alle jeugdspelers moesten vinden. Clubs hadden zelf geen benul wat er van de afvallers was terechtgekomen. Van de 1.335 jongens die een opleiding volgden, bleek 77 procent geen profvoetballer te zijn geworden. Zij kwamen terecht bij een amateurvereniging of stopten met voetballen. Daarbovenop wachtte 5 procent nog steeds in het beloftenelftal op hun doorbraak.

Ajax

De kans op doorbraak bij de eigen club bleek slechts 4,5 procent, zo'n één à twee spelers per lichting. De meeste kans om nog elders profvoetballer te worden, maken jeugdspelers bij Ajax, AZ, Feyenoord en PSV. Alleen deze vier opleidingen bieden enig perspectief op profvoetbal.

Driekwart van de 235 spelers die wel het betaald voetbal haalden, volgden bij deze clubs de jeugdopleiding. Het rendement van de opleiding van Ajax bleek het hoogst. Daar brak 37 procent van de jeugdspelers door in het profvoetbal.

De opleidingen bij ADO Den Haag, FC Groningen/Cambuur/Veendam, NEC/FC Oss, FC Utrecht en Willem II/RKC leverden uit alle vier geboortejaren elk slechts tien volwaardige profvoetballers af, een rendement van hooguit 12 procent per club.

Van alle geslaagde spelers voetbalt de helft bovendien niet op het hoogste niveau. Zij ontvangen een bescheiden loon en komen na hun korte carrière weer op de arbeidsmarkt terecht.

Kindbelang

Intussen laten de clubs veel steken vallen op pedagogisch gebied, en gaat een jeugdspeler een leven tegemoet waarin het zeven dagen per week draait om topsport. Ze moeten soms uren reizen. Vriendjes kunnen ze amper zien en school komt vaak op een lager pitje te staan.

Zelfs groeiproblemen en psychiaterbezoek kunnen het gevolg zijn. Terwijl de kans op een baan dus juist gering is.

De KNVB heeft de afgelopen jaren enkele veranderingen doorgevoerd. Maar deze blijken vooral in het belang van clubs en de bond; in het huidige systeem blijkt en blijft het aantal afvallers nog steeds enorm.

Het hele onderzoek is beschreven in 'Dromen in duigen' in weekblad Elsevier nr. 31, d.d 6 augustus 2011.

Index

B

Bax, H.	13
Beijsterveldt, A-M. van	14
Berg, L. van den	15
Beth, J.O.	16
Boer, W.I.J. de	16
Boers, E.	17
Boonstra, N.	18
Bosscher, V. de	19
Bottenburg, M. van	20
Breedveld, K.	21
Breuker, P.	22
Brouwer, S.I.	23

C

Casteren, E. van	24
Cevaal, A.	25
Claringbould, I.E.C.	26
Collard, D.C.M.	27

D

Dijk, M. van	28
Dool, R. van den	29
Dortants, M.	29

E

Elling-Machartzki, A.	30
-----------------------	----

F

Faasse, J.	31
------------	----

G

Gent, M. van	31
Graaf, W.G. de	32
Greef, J.	33
Greeff, M. de	34
Groenendijk, J.	35
Groot, L.	36

H

Hakkers, S.	36
Heijden, A. von	37
Hendriksen, I.	38, 39
Hermens, N. J.	40

Hespen, A. van	41
Hilhorst, J.	42
Hille, H.	43
Hoekman, R.	44
Hon, O. de	45
Hover, P.	46

I

IJzerman, T.H.	48
----------------	----

J

Janssens, J.W.	48
----------------	----

K

Kalmthout, J. van	49
Kemler, E.	50, 51, 52
Kemmeren, Th.	53
Kemper, F.	54
Kloek, G.	55, 56

L

Leemrijse, Ch.	57
Leeuwen, J.J.M. van	58
Leijenhorst, M.	59
Linden, G. van der	60
Linger, R.J.	60

M

Moeijes, J.	61
Mombarg, R.	62

N

Niet, A. van der	63
------------------	----

O

Ooms, L.	64
----------	----

P

Platvoet, S.	65
Poel, H. van der	66, 67
Pot, N.	68

R

Rijpstra, J.	69
Roest, J.W. van der	69
Romijn, D.	70
Rutten, G.M.J.	70

S

Schepper, J.A.C. de	72
Slender, H.	73
Slinger, J.D.	74, 75, 76
Slobbe, M. van	76
Sluis, A. van der	77
Smits, F.	78, 79
Speelman, A.D.	80
Sterkenburg, J. van	81
Stokvis, R.	81
Stuij, M.S.	82

V

Vriend, I.	82
------------	----

W

Waardenburg, M.	83
Werff, H. van der	84
Westendorp, M.	85
Westerhof, W.	86
Wisse, E.	87
Wolfert, R.	88

Notities

